"จังหวัดสะอาด"

ประจำปี พ.ศ. 2562

แผน

ปฏิบัติการ จัดการ ขยะมูลฝอย ชุมชน

Change For Good

เปลี่ยนเพื่อโลกที่ดีกว่า

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	6
• ความเป็นมา	6
• แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)	6
• เป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564	7
• บทบาท หน้าที่ และพันธกิจของกระทรวงมหาดไทยภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564	8
บทที่ 2 สถานการณ์การดำเนินงาน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2561	11
• สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ ประจำปี พ.ศ. 2561	11
• สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าประสงค์	12
• กิจกรรมการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2561	13
• ผลการดำเนินงานที่โดดเด่นของจังหวัดที่ได้รับรางวัลจังหวัดสะอาด ประจำปี พ.ศ. 2561	14
• สรุปนโยบายของนายกรัฐมนตรีในพิธีมอบรางวัลการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2561	17
บทที่ 3 แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของกระทรวงมหาดไทย ประจำปี พ.ศ. 2562	19
• กรอบแนวคิดการดำเนินการและการกำหนดเป้าหมาย	19
• พันธกิจ	19
• วัตถุประสงค์	20
• เป้าหมายตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ	20
• ตัวชี้วัดเป้าประสงค์ของแผนปฏิบัติการฯ ประจำปี พ.ศ. 2562	21
➢ ด้านการบริหารจัดการ	21
➢ ด้านการจัดการขยะต้นทาง	21
➢ ด้านการจัดการขยะกลางทาง	22
➢ ด้านการจัดการขยะปลายทาง	22
➢ เป้าหมายอื่นๆ	22

- **คำอธิบายตัวชี้วัดเป้าประสงค์** 23
  - ด้านการบริหารจัดการ 23
  - ด้านการจัดการขยะต้นทาง 23
  - ด้านการจัดการขยะกลางทาง 26
  - ด้านการจัดการขยะปลายทาง 27
  - เป้าหมายอื่นๆ 29
- **มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ให้ประสบความสำเร็จ** 31
  - มาตรการการดำเนินงานตามแผนรณรงค์ “แยกก่อนทิ้ง” เพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน 31
  - มาตรการการลดปริมาณและคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด 35
  - มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขนขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 37
  - มาตรการการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนให้ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ 40
  - มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการตามเป้าหมายอื่นๆ 42
- **มาตรการและแนวทางการดำเนินการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการปฏิบัติ** 46
  - มาตรการและแนวทางด้านการบริหารจัดการ 46
  - มาตรการและแนวทางด้านการจัดการขยะต้นทาง 48
  - มาตรการและแนวทางด้านการจัดการขยะกลางทาง 56
  - มาตรการและแนวทางด้านการจัดการขยะปลายทาง 58
  - มาตรการและแนวทางเป้าหมายอื่นๆ 61
  - มาตรการและแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง 66
- **ภาคผนวก**
  - ถอดบทเรียนจังหวัดที่มีผลงานดีเด่นในการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2561
    - จังหวัดลพบุรี 70
    - จังหวัดเลย 78
    - จังหวัดลำพูน 87
  - ตัวอย่างแนวทางการดำเนินกิจกรรมตลาดนัดรีไซเคิล 96
  - แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะเกาะ 99

มติชนสุดสัปดาห์
Matichon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 480

Section: First Section/-
วันที่: ศุกร์ 12 - พฤหัสบดี 18 ตุลาคม 2561
ปีที่: 38 ฉบับที่: 1991 หน้า: 46(กลาง)
Col.Inch: 68.59 Ad Value: 32,923.20 PRValue (x3): 98,769.60 คลิป: สี่สี
คอลัมน์: สิ่งแวดล้อม: โลกร้อนเพราะมือเรา (149)'ลำพูน' จังหวัดสะอาด

สิ่งแวดล้อม

ทวีศักดิ์ บุตรดัน
tawesak@yahoo.com

โลกร้อนเพราะมือเรา (149) 'ลำพูน' จังหวัดสะอาด

ฟัง พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พูดในรายการ "ศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน" เมื่อคืนวันศุกร์ที่ 5 ตุลาคม มีประเด็นน่าสนใจเรื่องจังหวัดลำพูนคว้ารางวัล "จังหวัดสะอาด" 2 ปีซ้อน

นายกฯ ประยุทธ์บอกว่า จังหวัดสะอาดเป็นผลสืบเนื่องจากนโยบายขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ "ประเทศไทยไร้ขยะ"

แผนปฏิบัติการดังกล่าว นายกฯ ประยุทธ์อธิบายว่ามี 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ต้นทาง คือลดปริมาณและส่งเสริมการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ทุกครัวเรือน ทุกชุมชน

ระยะที่ 2 กลางทาง เป็นการจัดระบบเก็บและขนอย่างมีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 3 ปลายทาง หมายถึงขยะมูลฝอยต้องถูกกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ "3 ช : ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่"

หรือหลักสากลที่เรียกว่า 3 อาร์ (3 Rs : Reduce Reuse และ Recycle)

"ลำพูนเป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน จังหวัดสะอาดที่ทำมาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ตามแนวทางประชารัฐ ทุกภาคส่วนได้ร่วมแรงร่วมใจบริหารจัดการด้วยกัน ทั้งผู้บริหารระดับจังหวัด ส่วนราชการผู้รับผิดชอบ ภาคประชาสังคม ผู้ประกอบการ ภาคเอกชน และประชาชนในทุกหมู่บ้าน ชุมชน ต่างให้ความร่วมมือกัน" พล.อ.ประยุทธ์กล่าวชื่นชม

นายกฯ ยังชมเชยฝ่ายปกครองท้องถิ่นด้วยอาทิ การส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยต้นทางหรือแหล่งกำเนิด การทำความตกลงกับร้านค้าต่างๆ เพื่อรณรงค์ลด ละ เลิก การใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหารที่ย่อยสลายยากและมีผลกระทบกับสุขภาพ การคัดแยกขยะเปียก ในศูนย์อาหาร ร้านค้า สถานประกอบการ การขับเคลื่อนงานของจิตอาสาและอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก ใช้เวลาว่างในช่วงปิดภาคเรียน ร่วมกันสร้างสรรค์เพื่อจัดการขยะโดยการนำเศษวัสดุกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

นายกฯ กล่าวถึงชาวลำพูนสร้างสรรค์นวัตกรรมของจังหวัดลำพูน เช่น นำคัดแยกขยะเปียกในครัวเรือนมาทำปุ๋ยหมัก เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงไส้เดือนทำน้ำหมักชีวภาพ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ เฉลี่ยเดือนละ 280,000 บาท

เก็บขยะพลาสติกมาอัดเป็นก้อนโดยใช้เครื่องอัดพลาสติก โดยมีบริษัทกรีนไลน์ไปรับซื้อในราคากิโลกรัมละ 2 บาท นำไปผลิตเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง รายได้จากการขายขยะพลาสติกนำไปพัฒนาหมู่บ้าน และจัดสวัสดิการแก่สมาชิกกองทุนขยะของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีรายได้จากการนำขยะรีไซเคิลมาบริจาค รายได้นำเข้ากองทุนผู้สูงอายุของหมู่บ้าน เพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในกลุ่ม เช่น จ่ายเป็นเงินฉุกเฉินกิจศพ เงินเยี่ยมผู้ป่วย

นอกจากนี้ยังมีโครงการลำพูนเมืองสะอาดปราศจากโฟม (No Foam) ทั้งจังหวัด ถือเป็นจังหวัดแรกของประเทศไทยที่ลด ละ เลิกการใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหาร แล้วส่งเสริมให้ใช้วัสดุธรรมชาติทดแทน ช่วยลดขยะที่ย่อยสลายยากและช่วยให้ชาวลำพูนมีสุขภาพดี

ส่วนการจัดมอบรางวัลจังหวัดสะอาดประจำปี 2561 นั้น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยเป็นแม่งาน พิจารณาแบ่งรางวัลตามระดับกลุ่มจังหวัด

จังหวัดลำพูนคว้ารางวัลชนะเลิศในกลุ่มจังหวัดขนาดเล็ก

จังหวัดเลยได้รางวัลชนะเลิศในกลุ่มจังหวัดขนาดกลาง และจังหวัดลพบุรี ชนะเลิศในกลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่

ถ้าย้อนกลับไปดูข้อมูลที่มาที่ไปโครงการคัดแยกขยะของจังหวัดลำพูนนั้นทำมานานตั้งแต่ปี 2547 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เวลาปลูกรณรงค์ให้ประชาชนทุกชุมชนคัดแยกขยะนานถึง 8 ปี จนกระทั่งประสบความสำเร็จในปี 2555 เมื่อชุมชนบ้านป่าเส้า ต.อุโมงค์ คว้ารางวัลชุมชนปลอดขยะต้นแบบระดับประเทศ

จากนั้นอีก 2 ปีต่อมา ชุมชนบ้านน้ำพุ ต.ป่าสัก อ.เมืองลำพูน และชุมชนบ้านป่าบุก ต.แม่แรง อ.ป่าซาง ได้รับรางวัลชุมชนปลอดขยะขนาดกลาง

ปี 2560 หมู่บ้านป่าตึงงาม หมู่ที่ 3 ตำบลป่าสัก อ.เมืองลำพูน ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศขนาดเล็ก

การเดินตามแผนปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะทำให้ปริมาณขยะในจังหวัดลำพูนลดลงเห็นได้ชัด มีชุมชนและหมู่บ้านต้นแบบการจัดการขยะ 295 แห่งจัดตั้งจุดทิ้งขยะอันตรายใน 608 หมู่บ้าน

มีระบบจัดการขยะติดเชื้อและขยะจากอุตสาหกรรมตามหลักวิชาการ และทำโครงการปุ๋ยหมักจากเศษอาหารและขยะเปียกจนเห็นผล ทางจังหวัดลำพูนประกาศเป็นจังหวัดปลอดขยะเปียกในวันที่ 1 กันยายน 2560

เมื่อลำพูนได้รับรางวัล "จังหวัดสะอาดอันดับ 1 ของประเทศ" ในปีแรก ผู้ว่าฯ ต่อยอดด้วยการเปิดโครงการ "ลำพูนเมืองสะอาด ปราศจากโฟม" เน้นให้ประชาชน ร้านค้า ตลาด วัด ร่วมกันรณรงค์ลด ละ เลิก การใช้โฟมเพื่อบรรจุภาชนะในงานประเพณีและในร้านขายอาหาร หลายองค์กรปกครองส่วนท้อง

iQNewsClip www.iqnewsclip.com
บริษัท อินโฟเควสท์ จำกัด | 888/178 อาคารมหาทุนพลาซ่า ชั้น 17 ถนนพลับพลาไชย แขวงสัมพันธวงศ์ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
02-253-5000, 02-651-4700 02-253-5001, 02-651-4701 help@iqnewsclip.com

มติชนสุดสัปดาห์
Matichon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 480

Section: First Section/-
วันที่: ศุกร์ 12 - พฤหัสบดี 18 ตุลาคม 2561
ปีที่: 38 **ฉบับที่:** 1991 **หน้า:** 46(กลาง)
Col.Inch: 68.59 **Ad Value:** 32,923.20 **PRValue (x3):** 98,769.60 **คลิป:** สี่สี
คอลัมน์: สิ่งแวดล้อม: โลกร้อนเพราะมือเรา (149)'ลำพูน' จังหวัดสะอาด

ถิ่นจังหวัดลำพูน จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับคนในชุมชน

เส้นทาง "ลำพูน" ในการเปลี่ยนโฉมให้เป็นจังหวัดสะอาดจนกระทั่งได้รับรางวัล 2 ปีติดๆ กัน จึงไม่ใช่เรื่องง่ายๆ หากทำต่อเนื่องนานกว่า 20 ปี

ถึงกระนั้นจังหวัดลำพูนจะเป็นเมืองสะอาด แต่ก็เป็นพื้นที่เล็กๆ เมื่อเทียบกับสัดส่วนประเทศ มีพื้นที่อีกมากมายยังคงเป็นแขตสกปรกเต็มไปด้วยขยะ เศษพลาสติก

เมื่อเดือนที่แล้ว นายกฯ ประยุทธ์บอกว่า แต่ละวันคนไทยสร้างขยะ 1.4 กิโลกรัมต่อวัน เฉลี่ยมีขยะทั่วประเทศ 27 ล้านตันต่อปี

ปริมาณขยะสะสมอยู่ทั่วประเทศไม่รู้ว่ามีจำนวนมากเท่าไหร่

ตราบใดยังมีคน ยังมีชุมชน ปัญหาขยะจึงเป็นเรื่องใหญ่ที่แก้กันอย่างมุ่งมั่นและจริงจัง

ทางออกของปัญหาคือ ทำอย่างไรคนไทยจะมีสำนึกคนไทยให้ทิ้งขยะเป็นที่เป็นทาง

ทำอย่างไรจึงจะปลุกให้ทุกคนช่วยกันลดปริมาณขยะ ทิ้งขยะให้น้อยที่สุด และสามารถแยกขยะแต่ละประเภทอย่างมีระเบียบแบบแผน

ทำอย่างไรจึงให้แต่ละพื้นที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะ นำขยะไปทำจัดและนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

นี่เป็นทางออกที่ดีที่สุดของการแก้ปัญหาขยะในประเทศไทยซึ่งมีผลลัพธ์ออกมาแล้ว เช่นจังหวัดลำพูน

ก็ต้องขอบคุณนายกฯ คนนี้ที่จุดกระแสขยะจนกระทั่งกลายเป็นวาระแห่งชาติ

อาจจะกล่าวได้ว่า พล.อ.ประยุทธ์เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับปัญหาขยะมากที่สุดคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย

แต่ก็ยังอดสงสัยไม่ได้ว่า การเลือกตั้งครั้งใหม่ในเดือนกุมภาพันธ์ปีหน้า (ถ้ามี) การเมืองหลัก พล.อ.ประยุทธ์หมดโอกาสนั่งเก้าอี้นายกฯ อีกรอบ

ผู้นำใหม่ที่ก้าวขึ้นมาบริหารประเทศแทนจะเดินหน้าสานต่อนโยบาย "ประเทศไทยไร้ขยะ" หรือไม่? ●

iQNewsClip www.iqnewsclip.com
บริษัท อินโฟเควสท์ จำกัด | 888/178 อาคารมหาทุนพลาซ่า ชั้น 17 ถนนเพลินจิต แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
02-253-5000, 02-651-4700 02-253-5001, 02-651-4701 help@iqnewsclip.com

การมอบนโยบายของพลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในพิธีมอบรางวัลองค์กรจัดการสิ่งแวดล้อมดีเด่น “โครงการมือถือเก่าไป ชีวิตใหม่มา เพื่อมอบหนังสือให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก”

เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๐๐ **น. พลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย** เป็นประธานในพิธีมอบรางวัลองค์กรจัดการสิ่งแวดล้อมดีเด่น โครงการมือถือเก่าไป ชีวิตใหม่มา เพื่อมอบหนังสือให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นโครงการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด และคณะทำงานโครงการมือเก่าไป ชีวิตใหม่มา ร่วมมือกันดำเนินการ โดยมีนายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้บริหารกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ท้องถิ่นจังหวัด ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมงานกว่า ๑,๐๐๐ คน ณ ห้องมัฆวานรังสรรค์ สโมสรทหารบก ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร

การแก้ไขปัญหาขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัญหาสำคัญและสะสมมายาวนาน รัฐบาลถือว่าเป็นวาระแห่งชาติที่จะต้องแก้ไข จึงมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานที่จะต้องขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะในภาพรวมทั้งประเทศ เช่น เรื่องของการประกวดจังหวัดสะอาด การจัดกลุ่มพื้นที่การจัดการมูลฝอย (Clusters) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันประเทศไทยมีขยะอิเล็กทรอนิกส์ตกค้างเพื่อรอการกำจัดอยู่ในประเทศเรากว่า 5 แสนตัน และขยะครัวเรือนตกค้างกว่า 20 ล้านตัน

แนวทางการจัดการขยะ ให้ใช้หลัก 3ช คือ ใช้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และ นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) 3Rs สำหรับขยะจากครัวเรือนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำป้ายกำหนดสี เพื่อแยกขยะใส่ถุงจำนวน 4 ประเภท 1. สีเหลืองเป็นขยะรีไซเคิล 2. สีแดง เป็นขยะอันตราย 3. สีเขียว เป็นขยะเปียก และ 4. สีน้ำเงิน เป็นขยะทั่วไป สำหรับขยะในพื้นที่สาธารณะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งถังขยะเป็น 2 สี คือ 1.ขยะรีไซเคิล สีเหลือง 2.ขยะทั่วไป/ขยะอินทรีย์ โดยแนวทางในการจัดเก็บขยะและการกำจัดขยะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาดำเนินการโดยใช้วิธีให้เหมาะสม และให้กระทรวงหมดไทยและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้กำกับดูแลตามกฎหมาย

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมา

ในคราวการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 - 2564) ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายของประเทศ ซึ่งมีสาระสำคัญให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืน ลดผลกระทบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวิธีการสำคัญ ได้แก่ การลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือขยะอันตรายที่แหล่งกำเนิด การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ การเก็บขนขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ การกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การส่งเสริมภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานหรือเชื้อเพลิง

1.2 แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 เห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ภายใต้ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้ระบุถึงปัญหาในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เผชิญกับภาวะขยะล้นเมืองและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงในทุกด้าน

ในกรอบยุทธศาสตร์ฯ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยในมิติ “ความยั่งยืน” ได้ระบุถึงการพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศน์ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลกซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนและประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ยังได้กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยใน 20 ปีข้างหน้าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม คือ การขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวไปสู่เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจสีเขียว ระดับการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่ำ มีพื้นที่สีเขียวใหญ่ขึ้น ประชาชนมีพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กรอบยุทธศาสตร์ฯ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและ

เสริมสร้างศักยภาพคน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5 ได้ระบุถึงการเพิ่มศักยภาพเมืองด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการของเสีย, ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559ข)

1.3 เป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 - 2564

1. ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ภายในปี 2564

2. ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ร้อยละ 100 ของปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าง ของปี 2558 ภายในปี 2562

3. ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการรวบรวมและส่งไปกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณของเสียอันตรายชุมชนที่เกิดขึ้น ภายในปี 2564

4. มูลฝอยติดเชื้อได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ร้อยละ 100 ของปริมาณขยะมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดขึ้น ภายในปี 2563

5. กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายเข้าสู่ระบบการจัดการที่ถูกต้อง ร้อยละ 100 ของปริมาณกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายที่เกิดขึ้น ภายในปี 2563

6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชนที่ต้นทาง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั่วประเทศภายในปี 2564

ตารางเป้าหมายรายปีของแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564)

เป้าหมาย	ปี พ.ศ. /ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)					
	2559	2560	2561	2562	2563	2564
1. ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	50	55	60	65	70	75
2. ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	75	85	95	100	100	100

3. ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการรวบรวมและส่งไปกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ	5	10	15	20	25	30
4. มูลฝอยติดเชื้อได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	80	85	90	95	100	100
5. กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายเข้าสู่ระบบการจัดการที่ถูกต้อง	60	70	80	90	100	100
6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชนที่ต้นทาง	5	10	20	30	40	50

1.4 บทบาท หน้าที่ และพันธกิจของกระทรวงมหาดไทยภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอย (พ.ศ. 2559 – 2564)

แผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอย (พ.ศ. 2559 – 2564) ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบทิศทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและขยะอันตรายของประเทศ มีการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการขยะการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน และที่สำคัญได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ไว้ อย่างชัดเจน กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบขยะมูลฝอยชุมชน ประกอบกับเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นไปตามกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ และแนวทางที่เหมาะสม จึงเป็นพันธกิจและภารกิจที่จำเป็นในการจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของทั้งจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) ได้กำหนดบทหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานภายใต้กระทรวงมหาดไทยไว้ ดังนี้

กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่ทั่วประเทศ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. เร่งรัดการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างทั่วประเทศให้หมดไป โดยกำกับดูแลจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการปิด และ/หรือปรับปรุงฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิมให้ถูกต้อง
2. เป็นหน่วยงานจัดตั้งงบประมาณการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. กำกับ ติดตาม เร่งรัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยของกระทรวง จังหวัด และแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ

4. สนับสนุนการรวมกลุ่มพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอย (Clusters) สนับสนุนการกำจัดขยะมูลฝอยโดยเทคโนโลยีที่เหมาะสม และส่งเสริมเอกชนลงทุนการจัดการขยะมูลฝอย

5. สนับสนุนให้ใช้กฎหมายผังเมืองในการพิจารณาจัดตั้งโรงกำจัดขยะมูลฝอย

6. จัดกิจกรรมและส่งเสริมการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทย

7. สร้างความรู้ ความเข้าใจกับภาคเอกชน เพื่อลดการต่อต้านในการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับมาตรการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตราย

จังหวัด เป็นหน่วยงานหลักในเรื่อง การถ่ายทอดนโยบายหลัก การกำกับ ติดตาม เร่งรัดการดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมของพื้นที่

1. จัดทำแผนปฏิบัติการระดับจังหวัดเพื่อดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัด

2. เร่งรัดการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างภายในจังหวัดให้หมดไป โดยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการปิด และ/หรือปรับปรุงฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิมให้ถูกต้อง

3. สนับสนุนการรวมกลุ่มพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอย (Clusters) การกำจัดขยะมูลฝอยโดยเทคโนโลยีที่เหมาะสม และส่งเสริมเอกชนลงทุนด้านจัดการขยะมูลฝอย

4. สนับสนุนให้มีศูนย์รวบรวมขยะอันตรายชุมชนของจังหวัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการลด คัดแยก ขยะมูลฝอยและขยะอันตรายที่ต้นทางให้กับประชาชน และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์

6. ติดตามและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายภายในจังหวัดให้มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมถึงให้มีการรายงานผลการดำเนินการ

7. สนับสนุนการจัดหาพื้นที่ในการจัดการหรือกำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. สนับสนุนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจและร่วมมือในการดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายตั้งแต่ต้นทาง

9. รับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 หรือระเบียบ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานปฏิบัติการในระดับพื้นที่

1. ร่วมกับจังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและจังหวัด

2. ดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างภายในพื้นที่ให้หมดไป โดยดำเนินการปิด และ/หรือปรับปรุงฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิมให้ถูกต้อง

3. ดำเนินการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในพื้นที่ และจัดระบบการเก็บรวบรวมขนส่งขยะมูลฝอยและขยะอันตรายชุมชนแบบแยกประเภทเพื่อส่งกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

4. การรวมกลุ่มพื้นที่และจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งเสริมภาคเอกชนลงทุนการจัดการขยะมูลฝอย และได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่

5. จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อรองรับการจัดการขยะมูลฝอยหรือการกำจัดขยะมูลฝอย

6. ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในการคัดแยกเก็บรวบรวม การเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอย การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยให้เหมาะสม เป็นต้น

7. จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับท้องถิ่น

8. ติดตามและบังคับใช้กฎหมายกับเอกชนผู้รับจ้างการจัดการขยะมูลฝอย ให้เอกชนดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่บริการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

9. สนับสนุนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจและร่วมมือในการดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายตั้งแต่ต้นทาง

10. รับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 หรือระเบียบ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)

บทที่ 2
สถานการณ์การดำเนินงาน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2561

2.1 สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2561 มีดังนี้

<u>พันธกิจ</u>

1. ขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี แผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 – 2564 แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน
2. ส่งเสริมให้เกิดการลดการเกิดขยะมูลฝอยทุกวิถีทาง ตั้งแต่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า มุ่งเน้นการลดใช้ถุงพลาสติกและโฟม และซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยส่งเสริมการคัดแยกตั้งแต่ต้นทางโดยใช้หลัก 3Rs หรือ 3 ช. คือ 3Rs : Reduce Reuse และ Recycle หรือ 3 ช: ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่
3. สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย เพื่อนำไปจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
4. สนับสนุนและส่งเสริมการมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบประชารัฐ

<u>วัตถุประสงค์</u>

1. เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงมหาดไทย ทั้งในส่วนราชการระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รวมไปถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อให้มีแนวทางให้เกิดการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม/ภาคประชาชน
3. เพื่อเป็นแผนปฏิบัติการให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของพื้นที่ และสามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

<u>ตัวชี้วัดเป้าประสงค์</u>

1. ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 ร้อยละ 40 ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
2. สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการทั่วประเทศ ร้อยละ 20 ได้รับการปรับปรุง แก้ไข ปิด หรือบำบัดฟื้นฟู
3. ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 ร้อยละ 30 ถูกนำไปใช้ประโยชน์
4. ครัวเรือน ร้อยละ 50 เข้าร่วมเครือข่าย “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย
5. หมู่บ้านชุมชนร้อยละ 100 มีการจัดตั้งจุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน
6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีภาชนะรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภทในสวนสาธารณะและสถานที่ท่องเที่ยวทุกแห่ง

2.2 สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าประสงค์ของแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2561

สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าประสงค์ของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2561

เป้าประสงค์	การดำเนินการ พ.ศ. 2561	
	เป้าหมาย (ร้อยละ)	ผลการดำเนินการ (ร้อยละ)
1. ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	40	78.38
2. สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการทั่วประเทศได้รับการปรับปรุง แก้ไข ปิด หรือบำบัดฟื้นฟู	20	28
3. ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 ถูกนำไปใช้ประโยชน์	30	36.42
4. ครัวเรือนเข้าร่วมเครือข่าย “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย	50	23.92
5. หมู่บ้านชุมชน มีการจัดตั้งจุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน	100	100
6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภาชนะรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภทในสวนสาธารณะ และสถานที่ท่องเที่ยวทุกแห่ง	100	70

ซึ่งมีผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 - 2564) ดังนี้

ค่าเป้าหมาย	การดำเนินการ พ.ศ. 2561	
	เป้าหมาย (ร้อยละ)	ผลการดำเนินการ (ร้อยละ)
1. ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	60	78.38
2. ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	95	92.04
3. ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง	15	10
4. มูลฝอยติดเชื้อได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง	90	89.91
5. กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายเข้าสู่ระบบการจัดการที่ถูกต้อง	80	
6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชนที่ต้นทาง	20	100

2.3 กิจกรรมการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2561

การประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2561 แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับจังหวัดแบ่งการประกวดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 อำเภอสะอาด ระดับจังหวัด จำนวน 5 อันดับ ได้แก่ อันดับที่ 1,2,3 และชมเชยอีก 2 อันดับ

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

2. ระดับประเทศแบ่งกลุ่มการประกวดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.1 กลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่ จำนวน 26 จังหวัด

2.2 กลุ่มจังหวัดขนาดกลาง จำนวน 26 จังหวัด

2.3 กลุ่มจังหวัดขนาดเล็ก จำนวน 24 จังหวัด

โดยได้ดำเนินการคัดเลือกและจัดอันดับจังหวัดที่มีผลงานดีเด่น จำนวน 3 อันดับ ของแต่ละกลุ่มจังหวัด เมื่อเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2561 ผลการคัดเลือก ดังนี้

1. จังหวัดที่มีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศ ระดับกลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่ จำนวน 3 รางวัล จะได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อขยายผลการดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นรางวัลและโล่รางวัล ดังนี้

ก. รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 1,000,000 บาท

ข. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จำนวน 800,000 บาท

ค. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จำนวน 500,000 บาท

2. จังหวัดที่มีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศ ระดับกลุ่มจังหวัดขนาดกลาง จำนวน 3 รางวัล จะได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อขยายผลการดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นรางวัลและโล่รางวัล ดังนี้

ก. รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ จังหวัดเลย จำนวน 1,000,000 บาท

ข. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 800,000 บาท

ค. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 500,000 บาท

3. จังหวัดที่มีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศ ระดับกลุ่มจังหวัดขนาดเล็ก จำนวน 3 รางวัล จะได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อขยายผลการดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นรางวัลและโล่รางวัล ดังนี้

ก. รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ จังหวัดลำพูน จำนวน 1,000,000 บาท

ข. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ได้แก่ จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 800,000 บาท

ค. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 500,000 บาท

โดยเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๐๐ น. พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เป็นประธานในพิธีมอบรางวัลการจัดการขยะมูลฝอย จังหวัดสะอาด ระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่จัดขึ้นโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยมีพลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้บริหารกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหารระดับสูงของส่วนราชการ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมงานด้วย ณ ตึกสันติ ไมตรี ทำเนียบรัฐบาล

2.4 ผลการดำเนินงานที่โดดเด่นของจังหวัดที่ได้รับรางวัลจังหวัดสะอาด ประจำปี พ.ศ. 2561

1. กลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่ จังหวัดลพบุรี มีการดำเนินการด้านการจัดการมูลฝอยที่โดดเด่นหลายประการ ดังนี้

1) การจัดการขยะมูลฝอยครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการคัดแยกขยะต้นทาง โดยใช้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะในครัวเรือนทุกครัวเรือนอย่างน้อย 4 ประเภท ดังนี้ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย สำหรับการจัดหาขยะเศษอาหารได้มีการคัดแยก เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ โดยการจัดทำปุ๋ยเพื่อนำไปเป็นสารปรับปรุงดิน เพื่อใช้ในการเพาะปลูกพืชผักสวนครัวบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง

2) การบูรณาการความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปจัดการตามประเภทของขยะมูลฝอย ตั้งแต่ขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะอันตรายจากชุมชน ขยะพิษ ขยะติดเชื้อ และกากอุตสาหกรรม

3) การให้มีการรวมกลุ่มการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่และการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใหม่และตกค้างสะสมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

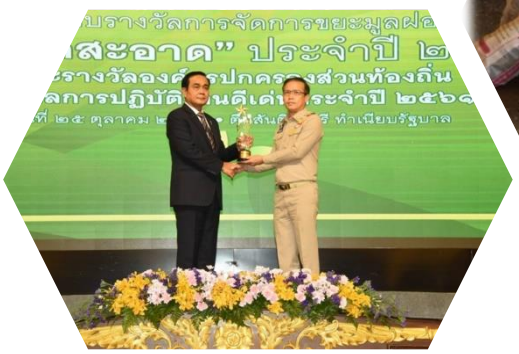

2. กลุ่มจังหวัดขนาดกลาง จังหวัดเลย ผู้ว่าราชการจังหวัดเลยมีวิสัยทัศน์ และนโยบายที่ชัดเจน มีการลงพื้นที่มาบริหารจัดการขยะร่วมกับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ วัด ภาคเอกชน โรงเรียน และสถานประกอบต่างๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเก็บค่าธรรมเนียมและออกข้อบัญญัติแล้วเกือบทุกพื้นที่ ผู้บริหารมีความใส่ใจในการลงมาบริหารจัดการขยะร่วมกับทุกภาคส่วน มีการนำนวัตกรรมมาต่อยอดโดเด่นกว่าที่อื่นๆ มีการทำข้อตกลงระหว่างหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา ภาคเอกชน ประชาชน ทั้งนี้จังหวัดเลยได้มีการแลกขยะนำมาเป็นกองทุนจัดกับผู้เสียชีวิต และมีหน่วยงานราชการทำ Zero Waste มีการต่อยอดนวัตกรรมนำเอาใบตองมาทำเป็นรูปทรงแทนการใช้โฟม

3. กลุ่มจังหวัดขนาดเล็ก จังหวัดลำพูน เนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีนโยบายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัด ร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งส่วนราชการ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคศาสนา และภาคประชาชน และเป็นจังหวัดที่ประกาศเป็น “ลำพูนปลอดขยะเปียก ในปี 2560” และจังหวัดปลอดโฟมในปี 2561 รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเข้มข้น และจริงจังในพื้นที่

2.5 สรุปนโยบายของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในพิธีมอบรางวัลการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2561 และพิธีมอบรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2561 วันที่ 25 ตุลาคม 2561 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า นับเป็นโอกาสสำคัญอีกครั้งหนึ่งที่น่ายินดีที่กระทรวงมหาดไทยได้จัดให้มีพิธีมอบรางวัลการจัดการขยะมูลฝอย “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2561 ขึ้น ตนรู้สึกมีความสุขมาก แต่ยังเป็นห่วงเรื่องทำอย่างไรให้ประเทศดีขึ้น ให้หลุดพ้นกับดักต่างๆ ที่มีอยู่ในอดีตที่ผ่านมาและแก้ไขปัญหาให้ได้อย่างยั่งยืน เรามียุทธศาสตร์แผนแม่บทปี 2559-2564 และแผนปฏิบัติการในปี 2560 – 2561 คือปีนี้ที่ต้องทำต่อไป ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องนำไปสู่การปฏิบัติทุกๆ มิติ ทุกประเด็นไม่ใช่เรื่องขยะเรื่องเดียว รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายขับเคลื่อน ผู้แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติคือกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น แผ่นดินจะต้องสะอาดในทุกๆ เรื่อง ทำงานด้วยความโปร่งใส ปราศจากการทุจริต การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมบทบาทของท้องถิ่นซึ่งท้องถิ่นต้องเข้มแข็ง มีความพร้อมในการรับมอบการกระจายอำนาจไปให้ หลายเรื่องที่ทำได้ดี หลายเรื่องที่ยังทำได้ไม่มากขอให้ช่วยกันแก้ไขปัญหาต่อไป ซึ่งอยู่ที่การปฏิบัติ อยู่ที่ความเชื่อมั่น การสร้างความเชื่อมั่นความไว้วางใจและสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นได้ที่เรียกว่า “ประชารัฐ” จังหวัดสะอาดคือการทำบ้านเมืองของเราให้สะอาด ไม่ใช่เฉพาะเรื่องขยะ แต่เป็นทุกเรื่องความสะอาด รวมไปถึงความโปร่งใส การแก้ไขปัญหาการทุจริต บ้านเมืองสวยงาม อยากให้ทุกจังหวัดได้พิจารณาว่าพื้นที่ใดที่ทิ้งขยะกองเต็มไม่สามารถทิ้งขยะได้แล้ว อยากให้เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง เป็นพื้นที่ที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น ทำเป็นภูเขาปลูกต้นไม้ ดอกไม้ และทำเป็นสถานที่ให้คนไปพักผ่อนกันเป็นครอบครัวได้ หลักการที่สำคัญคือหลักความรับผิดชอบและหลักการมีส่วนร่วม คำว่าจังหวัดสะอาดคือสะอาดทุกอย่าง ทุกทางแยก ทุกหน้าบ้าน ทุกหลังบ้าน ทุกคูคลอง นอกจากสะอาดแล้วต้องทำให้สวยงามขึ้น เช่น ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ พืชคลุมดิน ทุกคนต้องช่วยกันด้วยหลักประชาธิปไตย ใสสะอาดในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะในตัวคนหรือพื้นที่ ทุกอย่างต้องใสสะอาดและสวยงาม เพราะประเทศของเราเป็นประเทศที่หลายประเทศมาท่องเที่ยวจำนวนถึง 30 กว่าล้านคนในแต่ละปี ดังนั้น ต้องช่วยกันสร้างจิตสำนึกในทุกๆ คน เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามระเบียบกติกา ถ้าทุกๆ คนช่วยกันคนละไม้คนละมือก็จะขับเคลื่อนไปได้ ในส่วนของภาคธุรกิจได้ขอความร่วมมือไปแล้วจากศูนย์การค้า ห้างร้าน รวมถึงร้านค้าท้องถิ่น ไม่ให้บริการถุงขนาดเล็ก โดยให้ผู้ซื้อใช้ถุงผ้าแทน แต่ให้เหลือถุงขนาดใหญ่ไว้ แต่เป็นถุงขนาดใหญ่ที่สามารถย่อยสลายได้ โดยต้องอาศัยระเบียบและจิตสำนึกต้องให้ทุกคนเข้าใจว่าต้องมีส่วนร่วมทำ

ให้บ้านเมืองของเราสะอาด โปร่งใส มีความสุขอย่างยั่งยืน เพราะฉะนั้นจังหวัดทุกจังหวัดรวมถึงกรุงเทพมหานครด้วย ต้องเร่งปฏิบัติในเรื่องนี้ ความสะอาดให้รวมถึงห้องน้ำสาธารณะ ห้องส้วมต่างๆ ให้สะอาด ให้ทันสมัยสอดคล้องกับโลกยุค 4.0 หลายส่วนโดยเฉพาะภาคธุรกิจ ประชาคม ประชาสังคมต่างๆ คนไทยทั้งหมดต้องช่วยกันนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมให้มากยิ่งขึ้น ช่วยกันสร้าง ช่วยกันทำ ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ไข อย่าปล่อยให้เป็นภาระของคนใดคนหนึ่ง

เพราะยังมีปัญหาเรื่องงบประมาณ ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ เรื่องคนเก็บขยะ คนทิ้งขยะ เพราะฉะนั้นต้องคำนึงถึงต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ต้นทางคือประชาชนทุกคนต้องลดการผลิตขยะครอบครัวชุมชน กลางทาง และนำไปสู่ปลายทางคือเรื่องของการนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ ตามหลัก 3Rs ขอชื่นชมหลายจังหวัดที่เดินหน้า ส่วนจังหวัดที่ทำอยู่แต่ยังไม่เข้าเกณฑ์รับรางวัลก็ขอให้ทำต่อไป ในวันข้างหน้าก็จะมีรางวัลเพิ่มขึ้นอีก เพื่อเป็นกำลังใจซึ่งมีมูลค่าทางจิตใจ จังหวัด 15 จังหวัดที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ให้มีการดูแลบนถนนหนทาง ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ให้มีความสวยงาม ยินดีกับ 15 จังหวัดที่ได้รับรางวัล ขอให้เป็นตัวอย่างที่ดีในการแบ่งปันแนวคิดในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย เพราะฉะนั้นเราต้องช่วยกันสร้างสภาพแวดล้อมที่สวยงามน่าอยู่ในพื้นที่ของตัวเอง เพราะจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างรายได้ในพื้นที่ได้อีกด้วย สำหรับ อปท. 192 แห่ง ที่ได้รับรางวัลรู้สึกยินดีด้วยและ อปท. ที่เหลือขอให้ทำตามด้วย ต้นทางคือผู้ทิ้งขยะต้องให้ความห่วงใยและนึกถึงเจ้าหน้าที่ผู้เก็บขยะ โดยให้แยกขยะอินทรีย์ ขยะที่เน่าเสีย หรือเศษอาหารให้แยกใส่ถุงก่อนนำทิ้งลงถังขยะ การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือการแก้ปัญหาที่ต้นทาง สำคัญที่สุดคือการแยกขยะให้ได้ เพราะฉะนั้นท้องถิ่นต้องปรับตัวทุกอย่างเพื่อให้เกิดงานที่มีผลสัมฤทธิ์สูง การทำงานในส่วนของท้องถิ่นต้องสอดคล้องกับการทำงานของส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ต้องทำงานเพื่อประเทศชาติ ต้องพัฒนาตัวเองทั้งประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณที่คุ้มค่า ประหยัด โปร่งใส และเกิดประโยชน์ที่แท้จริง ตรงกับความต้องการของประชาชน โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว หน้าที่ของข้าราชการทุกภาคส่วนมีอย่างเดียวคือการทำเพื่อประชาชน ให้จังหวัดที่ได้รับรางวัล 15 จังหวัด แบ่งกลุ่มประกวดกันในเฉพาะ 15 จังหวัด โดยกำหนดประเภทรางวัลให้น่าสนใจ เช่น ยอดเยี่ยมหรือยอดของยอดเยี่ยม เป็นต้น ต้องบริหารจัดการขยะให้ได้ นึกถึงคนเก็บขยะ นึกถึงการบริหารจัดการขยะที่ปลายทาง ขอให้ทำอย่างต่อเนื่องมีผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ต้องปฏิบัติตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ลดขยะให้ได้ต่ำกว่าวันละ 4 กก./ครัวเรือน แยกขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ก่อนนำทิ้งลงถังขยะ เราต้องปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตัวเอง ซึ่งทุกคนจะต้องร่วมมือกัน ให้จัดประกวดรางวัลจังหวัดสะอาดเฉพาะที่เป็นเกาะ โอกาสนี้ขอร่วมภาคภูมิใจ ขอให้ช่วยกันสร้างสรรค์โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นเช่นนี้ต่อไป รางวัลที่ได้รับถือว่าเป็นข้อผูกพันว่าได้สัญญาว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการบำรุงรากฐานให้กับประเทศไทยของเรา ให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สืบไป

บทที่ 3
แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของกระทรวงมหาดไทย ประจำปี พ.ศ. 2562

จากสถานการณ์และปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประกอบด้วยหลายสาเหตุปัจจัย และจำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน กระทรวงมหาดไทยหนึ่งในหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในด้านต่าง ๆ เช่น ขยะมูลฝอยไม่ได้รับการคัดแยกตั้งแต่ต้นทาง การบริหารจัดการของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบยังขาดประสิทธิภาพ และขยะมูลฝอยชุมชนไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ตามแนวทางประชารัฐ ประจำปี พ.ศ. 2562 ขึ้น เพื่อขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนให้เกิดความต่อเนื่อง และเป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 -2564)

กรอบแนวคิดการดำเนินการและการกำหนดเป้าหมาย

1. กำหนดเป้าหมายโดยยึดจากแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564)
2. วิเคราะห์ปัญหาจากสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศ เพื่อนำมาเป็นฐานคิดในการสร้างมาตรการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน (Area – Base Problems)
3. กำหนดกรอบการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนในการวางแผนและกำหนดมาตรการ คือ ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง
   - ต้นทาง → ลดปริมาณและคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด
   - กลางทาง → เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขนขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
   - ปลายทาง → ขยะมูลฝอยได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

4. การนำหลัก 3Rs หรือ 3 ช คือ คือ 3 Rs : Reduce Reuse และ Recycle หรือ 3 ช: ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ และหลักประชารัฐ ประกอบด้วย ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคศาสนา ภาคประชาสังคมและประชาชน นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา

5. การนำนโยบายของนายกรัฐมนตรีมาใช้กำหนดแนวทางการดำเนินการ อาทิ โครงการ “1 อปท. 1 ถนนท้องถิ่นใส่ใจสิ่งแวดล้อม” และโครงการ “ห้องน้ำท้องถิ่นสะอาดและปลอดภัย”

6. การนำกรอบนโยบายสำคัญของกระทรวงมหาดไทยมาใช้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินการ

<u>พันธกิจ</u>

1. ขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี แผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 – 2564 แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

2. ส่งเสริมให้เกิดการลดการเกิดขยะมูลฝอยทุกวิถีทาง ตั้งแต่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า มุ่งเน้นการลดใช้ถุงพลาสติกและโฟม และซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอย ส่งเสริมการคัดแยกตั้งแต่ต้นทางโดยใช้หลัก 3Rs หรือ 3 ช. คือ 3Rs : Reduce Reuse และ Recycle หรือ 3 ช: ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่

3. สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย เพื่อนำไปจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

4. สนับสนุนและส่งเสริมการมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย

5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบประชารัฐ

<u>วัตถุประสงค์</u>

1. เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ของกระทรวงมหาดไทย ทั้งในส่วนราชการระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รวมไปถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เพื่อให้มีแนวทางให้เกิดการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม/ภาคประชาชน

3. เพื่อเป็นแผนปฏิบัติการให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และสามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

<u>เป้าหมายตามแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ</u>

เป้าหมาย	ปี พ.ศ. /ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)					
	2559	2560	2561	2562	2563	2564
1. ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่า	50	55	60	65	70	75
2. ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	75	85	95	100	100	100
3. ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการรวบรวมและส่งไปกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่า	5	10	15	20	25	30
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชนที่ต้นทาง	5	10	20	30	40	50

<u>หมายเหตุ</u> :
1. ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ หมายถึง ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมกับปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ การฝังกลบอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ การผลิตเชื้อเพลิง (RDF) การเผาพร้อมระบบควบคุมมลพิษ เป็นต้น
2. ขยะมูลฝอยตกค้าง หมายถึง ขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปทิ้งในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ไม่รวมขยะมูลฝอยที่ทิ้งหรือค้างตามพื้นที่ว่างทั่วไปตั้งแต่อดีตจนถึงปี 2558
3. ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ หมายถึง ขยะมูลฝอยตกค้างถูกนำไปฝังกลบอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ หรือแปรรูปเป็นเชื้อเพลิง/พลังงานไฟฟ้า นำส่งเป็นวัตถุดิบให้โรงงานปูนซีเมนต์ หรือส่งไปเตาเผา รวมถึงการนำไปใช้ประโยชน์

<u>เป้าประสงค์ของแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2562</u>

1. ขยะมูลฝอยมีการนำกลับไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น
2. ขยะมูลฝอยตกค้างสะสมได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
3. ขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพิ่มขึ้น
4. ขยะอันตรายได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพิ่มขึ้น
5. ประชาชนในพื้นที่มีความตระหนักและความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทางเพิ่มขึ้น
6. การดำเนินการเพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสุขภาวะที่ดีของท้องถิ่นและจังหวัด

<u>ตัวชี้วัดเป้าประสงค์ของแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2562</u>

1. <u>ด้านการบริหารจัดการ</u>

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีการรายงานข้อมูลในแบบรายงานผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยประจำเดือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (มฝ.2) ผ่านระบบสารสนเทศ ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 ออกข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติการจัดการขยะมูลฝอย

1.3 จังหวัดมีการประชุมคณะกรรมการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัดอย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง

1.4 จัดตั้งคณะกรรมการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการประชุมดำเนินกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนในพื้นที่อย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง

2. <u>ด้านการจัดการขยะต้นทาง</u>

2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ 3ช: ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ หรือ 3R: Reduce Reuse Recycle ให้เป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 1 โครงการ

2.2 ขยะเปียกถูกคัดแยกและจัดการโดยผู้ผลิตขยะ แบ่งเป็น 3 เป้าหมาย ดังนี้

(1) ครัวเรือนร้อยละ 100 ที่มีบริเวณหรือพื้นที่ในการจัดทำถังขยะเปียกครัวเรือน ได้รับการส่งเสริมและจัดทำถังขยะเปียก

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีการจัดทำถังขยะเปียกรวมและมีการจัดเก็บขยะเปียกที่ครัวเรือนคัดแยกไว้นำไปบริหารจัดการอย่างน้อย 1 แห่ง (สำหรับครัวเรือนที่ไม่มีบริเวณหรือพื้นที่ในการจัดทำถังขยะเปียกครัวเรือนได้)

(3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน และตลาดในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 มีการจัดทำถังขยะเปียกรวมหรือสถานที่รวมขยะเปียก

2.3 ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 ร้อยละ 40 ถูกนำไปใช้ประโยชน์

2.4 การจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมเพื่อนำขยะที่คัดแยกแล้วไปจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือสิ่งของที่มีมูลค่า เช่น ตลาดนัดขยะ ฯลฯ โดยสามารถพิจารณานำเอามาใช้ประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวมได้ อย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 1 กลุ่ม และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างน้อย 1 โครงการ

2.5 ครัวเรือน ร้อยละ 60 เข้าร่วมเครือข่าย “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย

2.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 เป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมเพื่อให้ “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่น อย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง

3. <u>ด้านการจัดการขยะกลางทาง</u>

3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแบบแยกประเภทในชุมชน ที่สาธารณะ สถานที่ท่องเที่ยว

3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 80 มีการวางระบบการเก็บขนขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับพื้นที่ (เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเก็บขน)

3.3 หมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 100 มีการจัดตั้ง “จุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน

4. <u>ด้านการจัดการขยะปลายทาง</u>

4.1 ขยะอันตรายชุมชนร้อยละ 100 ที่จัดเก็บและรวบรวม ส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

4.2 ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นและเก็บขนได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ร้อยละ 80 ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (ยกเว้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ Zero Waste)

4.3 ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 100

4.4 กลุ่มพื้นที่ในการจัดการมูลฝอย (Clusters) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 ในแต่ละจังหวัดมีการดำเนินการกำจัดขยะ หรือมีแผนการดำเนินการฯ โดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัด

5. <u>เป้าหมายอื่นๆ</u>

5.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีถนนอย่างน้อย 1 สายทาง ความยาวไม่น้อยกว่า 500 เมตร เป็นถนนสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ตามแนวทางการดำเนินโครงการ “1 อปท. 1 ถนนท้องถิ่นใส่ใจสิ่งแวดล้อม”

5.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 ต้องมีการจัดทำโครงการ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 วัด ประชารัฐสร้างสุข 5 ส. อย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 2 โครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562

5.3 ห้องน้ำสาธารณะ ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถานที่สาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบ

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ร้อยละ 100 ได้รับการดูแล ปรับปรุง ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี และมีการจัดการตามแนวทางการดำเนินโครงการ “ห้องน้ำท้องถิ่น สะอาดและปลอดภัย”

<u>คำอธิบายตัวชี้วัดเป้าประสงค์</u> :

1. **<u>ด้านการบริหารจัดการ</u>**

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีการรายงานข้อมูลในแบบรายงานผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยประจำเดือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (มฝ.2) ผ่านระบบสารสนเทศ ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานข้อมูลขยะมูลฝอยในระบบที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดทำไว้ คือ แบบรายงานผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยประจำเดือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (มฝ.2) ทุกเดือนให้ถูกต้อง ครบถ้วน

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 ออกข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติการจัดการขยะมูลฝอย

หมายถึง องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องออกข้อบัญญัติและเทศบัญญัติการจัดการขยะมูลฝอยให้ครบทุกแห่ง อาศัยอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560

1.3 จังหวัดมีการประชุมคณะกรรมการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัดอย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง

หมายถึง จังหวัดต้องมีการจัดประชุมคณะกรรมการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยเพื่อสร้างกลไกการขับเคลื่อน พร้อมทั้งอำนวยการ และแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการจัดการขยะมูลฝอยในระดับจังหวัด อย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง (ระยะเวลาตามปีงบประมาณ)

1.4 จัดตั้งคณะกรรมการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการประชุมดำเนินกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนในพื้นที่อย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง

หมายถึง คณะกรรมการปฏิกูลฯอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดประชุมขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. **<u>ด้านการจัดการขยะต้นทาง</u>**

2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ 3ช: ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ หรือ 3R: Reduce Reuse Recycle ให้เป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 1 โครงการ

หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัดต้องมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ 3ช ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่อย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 1 โครงการ ให้ครบทุกแห่ง ร้อยละ 100

สูตรการคำนวณตัวชี้วัดความสำเร็จ

$$\frac{\text{จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดที่มีการจัดทำโครงการฯอย่างน้อย 1 โครงการ}}{\text{จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดทั้งหมด}} \times 100 = \text{ร้อยละ} \ldots$$

2.2 ขยะเปียกถูกคัดแยกและจัดการโดยผู้ผลิตขยะ แบ่งเป็น 3 เป้าหมาย ดังนี้

(1) ครัวเรือนร้อยละ 100 ที่มีบริเวณหรือพื้นที่ในการจัดทำถังขยะเปียกครัวเรือน ได้รับการส่งเสริมและจัดทำถังขยะเปียก

<u>นิยาม</u>

ครัวเรือน หมายถึง จำนวนหลังคาเรือนที่มีบุคคลอาศัยอยู่ในบ้านหรือที่อาศัยอยู่ในหน่วยเดียวกันในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามจริง

หมายถึง ครัวเรือนทุกหลังคาเรือนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการจัดทำถังขยะเปียก จำนวน 1 จุด ในเขตพื้นที่ของตนเอง

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีการจัดทำถังขยะเปียกรวมและมีการจัดเก็บขยะเปียกที่ครัวเรือนคัดแยกไว้นำไปบริหารจัดการอย่างน้อย 1 แห่ง (สำหรับครัวเรือนที่ไม่มีบริเวณหรือพื้นที่ในการจัดทำถังขยะเปียกครัวเรือนได้)

หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจะต้องมีการจัดทำถังขยะเปียกรวม จำนวน 1 แห่ง และมีการกำหนดวันจัดเก็บขยะอินทรีย์ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ตนเอง ถ้าขยะเปียกรวมควรมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนครัวเรือนทั้งหมดลบด้วยจำนวนครัวเรือนที่มีพื้นที่จัดทำขยะเปียก

(3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน และตลาดในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 มีการจัดทำถังขยะเปียกรวมหรือสถานที่รวมขยะเปียก

หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน และตลาดในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดทำถังขยะเปียก หรือสถานที่รวมขยะเปียกจำนวนอย่างน้อย 1 จุดในแต่ละแห่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**มีการจัดเก็บขยะเปียก**ในสถานที่รวมขยะเปียกของพื้นที่ที่ต้องการให้มีการจัดเก็บ

2.3 ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 ร้อยละ 40 ถูกนำไปใช้ประโยชน์

หมายถึง ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ก่อนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเก็บขนไปกำจัด หรือ มีการนำไปใช้ประโยชน์ก่อนเข้าสู่สถานที่กำจัด ผ่านรูปแบบและกิจกรรม เช่น การลดและคัดแยกขยะที่ครัวเรือน กิจกรรมต่าง ๆ อาทิ ผ้าป่ารีไซเคิล การล่องเรือเก็บขยะ กิจกรรม Big Cleaning Day กิจกรรมทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ กิจกรรมร้านรับซื้อของเก่าสีเขียว กิจกรรมธนาคารขยะชุมชน ธนาคารขยะโรงเรียน ศูนย์รีไซเคิลชุมชน กิจกรรมขยะแลกไข่/สิ่งของ กิจกรรมตลาดนัดมือสอง กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก การคัดแยกขยะระหว่างกระบวนการการเก็บขน การคัดแยกขยะในสถานที่กำจัดก่อนกระบวนการกำจัดขั้นสุดท้าย เป็นต้น

3.1 <u>สูตรการคำนวณตัวชี้วัดความสำเร็จ</u>

3.1.1 <u>การคำนวณในเขตพื้นที่ อปท.</u>

ปริมาณขยะมูลชุมชนฝอยที่เกิดขึ้น (อัตราการเกิดขยะมูลฝอย กก./คน/วัน X จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์) **ลบ** ปริมาณขยะมูลฝอยที่ท้องถิ่น/หน่วยงานรับจ้างเก็บขนไปกำจัด **=** ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปใช้ประโยชน์

3.1.2 <u>การคำนวณภาพรวมระดับจังหวัด</u>

ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนฝอยที่เกิดขึ้น (อัตราการเกิดขยะมูลฝอย กก./คน/วัน X จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์) **ลบ** ปริมาณขยะมูลฝอยที่ท้องถิ่น/หน่วยงานรับจ้างเก็บขนไปกำจัด **ลบ** ปริมาณขยะมูลฝอยในท้องถิ่นที่ไม่มีการบริการเก็บขนขยะมูลฝอย โดยไม่มีการกำจัดในรูปแบบครัวเรือนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ หรือไม่เป็นเขตพื้นที่ zero waste (อัตราการเกิดขยะมูลฝอย กก./คน/วัน X จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์) **=** ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปใช้ประโยชน์

3.1.3 <u>การคำนวณร้อยละของปริมาณที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์</u>

$$\frac{\text{ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปใช้ประโยชน์}}{\text{ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้น}} \times 100 = \text{ร้อยละ ....}$$

2.4 การจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมเพื่อนำขยะที่คัดแยกแล้วไปจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือสิ่งของที่มีมูลค่า เช่น ตลาดนัดขยะ ฯลฯ โดยสามารถพิจารณานำเอามาใช้ประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวมได้ อย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 1 แห่ง

หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการจัดตั้งกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการขยะและผลักดันการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ โดยวิธีการต่างๆ เช่น ตลาดนัดขยะ ขยะแลกไข่ ผ้าป่าขยะ เป็นต้น และมีการจัดกิจกรรมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

2.5 ครัวเรือน ร้อยละ 60 เข้าร่วมเครือข่าย “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย

หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ไม่รวม อบจ.) ที่มีการลงทะเบียนประชาชนและบุคคลที่มีความสนใจมีความสมัครใจ มีความเสียสละ และอุทิศตนในการทำงานด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย การปกป้อง และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง

(1) นิยาม

- ครัวเรือน หมายถึง บุคคลทุกคนที่อาศัยอยู่ในบ้านหรือที่อาศัยอยู่ในหน่วยเดียวกัน ในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก หมายถึง บุคคลที่มีความสนใจ มีความสมัครใจ มีความเสียสละและอุทิศตนในการทำงานด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย การปกป้อง การอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง

(2) เกณฑ์ผ่านการจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลกในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท (เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล) ที่มีครัวเรือนเข้าร่วมเป็นเครือข่ายอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) **พิจารณาผลสำเร็จ**ระดับจังหวัดจากจำนวนองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ผ่านเกณฑ์การจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก เทียบกับองค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัด

(4) สูตรการคำนวณตัวชี้วัดความสำเร็จ

<u>คำนวณร้อยละของครัวเรือนที่เป็นอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลกของ อปท. ที่ผ่านเกณฑ์</u>

$$\frac{\text{จำนวนองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ผ่านเกณฑ์การจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก}}{\text{องค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมดตามฐานข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น}} \times 100 = \text{ร้อยละ .....}$$

<u>คำนวณร้อยละขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่ผ่านเกณฑ์การจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลกของจังหวัด</u>

$$\frac{\text{จำนวนองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ผ่านเกณฑ์การจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก}}{\text{องค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมดตามฐานข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น}} \times 100 = \text{ร้อยละ .....}$$

2.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 เป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมเพื่อให้ “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่น อย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง

หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายอาสาสมัครรักษ์โลกเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ต้นทาง กลางทาง หรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมอย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง

3. <u>การจัดการขยะกลางทาง</u>

3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแบบแยกประเภทในชุมชนที่สาธารณะ สถานที่ท่องเที่ยว

<u>นิยาม</u>

ที่สาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน เช่น สวนสาธารณะ ทางเดินเท้า สนามเด็กเล่น ที่จอดรถสาธารณะ ป้ายรถเมล์ เป็นต้น

หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ยกเว้น อบจ.) มีการจัดตั้งภาชนะรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภท 2 ประเภท ได้แก่ ภาชนะรองรับมูลฝอยทั่วไปสีน้ำเงิน และภาชนะรองรับมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่

หรือขยะรีไซเคิลสีเหลือง สำหรับพื้นที่ที่ต้องจัดในเรื่องความปลอดภัย หรืออาจจัดให้มีภาชนะรองรับมูลฝอยในลักษณะโปร่งใสก็ได้ โดยขอให้มีสัญลักษณ์ที่บ่งบอกประเภทขยะโดยชัดเจน รวมถึงภาชนะเดิมที่สามารถดัดแปลงได้

3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 80 มีการวางแผนการเก็บขนขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับพื้นที่ (เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเก็บขน)

หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเก็บขน มีการวางแผนการเก็บขนขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับพื้นที่ เช่น มีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ และเส้นทางการเก็บและขนมูลฝอยให้ผู้ก่อให้เกิดมูลฝอยทราบล่วงหน้าเป็นเวลาพอสมควร (ตามข้อ 9 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560)

3.3 **หมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 100 มีการจัดตั้ง “จุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน”**

หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจะต้องมีการจัดตั้งภาชนะรองรับขยะมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน จำนวน 1 จุด ในหมู่บ้านหรือชุมชน หรือในกรณีบางพื้นที่มีระบบ/นวัตกรรมการรวบรวม และจัดเก็บขยะอันตรายชุมชนที่ครอบคลุมทุกครัวเรือนในหมู่บ้านชุมชนหรือครอบคลุมทุกหมู่บ้านชุมชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. <u>การจัดการขยะปลายทาง</u>

4.1 **ขยะอันตรายชุมชนร้อยละ 100 ที่จัดเก็บและรวบรวม ส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ**

<u>นิยาม</u>

ขยะอันตรายชุมชน หมายถึง ของเสียที่เป็นพิษหรืออันตรายที่มาจากครัวเรือนและแหล่งธุรกิจ เช่น โรงแรม สนามบิน ปั๊มน้ำมัน ร้านถ่ายรูป และร้านซักแห้ง ของเสียจำพวกนี้ ได้แก่ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟ้า ภาชนะบรรจุสารเคมี และซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

หมายถึง ขยะอันตรายชุมชนที่ได้รับการจัดเก็บและรวบรวมในแต่ละจุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชนของหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ถูกส่งไปกำจัดตามหลักวิชาการโดยไม่มีขยะอันตรายตกค้าง

สูตรการคำนวณตัวชี้วัดความสำเร็จ

4.2 ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใน ปี 2562 ร้อยละ80 ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (ยกเว้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ Zero Waste)

$$\frac{\text{ปริมาณขยะอันตรายชุมชนที่ได้รับการกำจัด}}{\text{ปริมาณขยะอันตรายชุมชนที่รวบรวมได้ในพื้นที่รวบรวมทั้งหมด}} \times 100 = \text{ร้อยละ .....}$$

นิยาม

1) ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 หมายถึง ขยะมูลฝอย ซึ่งคำนวณจากอัตราการเกิดขยะมูลฝอย คูณด้วยจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์ ปี พ.ศ. 2561

- อัตราการเกิดขยะมูลฝอย ของเทศบาลนคร 0.00189 ตัน/คน/วัน
- อัตราการเกิดขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมือง 0.00115 ตัน/คน/วัน
- อัตราการเกิดขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบล 0.00102 ตัน/คน/วัน
- อัตราการเกิดขยะมูลฝอย ของเมืองพัทยา 0.00390 ตัน/คน/วัน
- อัตราการเกิดขยะมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบล 0.00091 ตัน/คน/วัน

2) ปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง หมายถึง ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้อง รวมกับปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์

3) ปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดอย่างถูกต้อง หมายถึง ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ การฝังกลบเชิงวิศวกรรม (Engineer Landfill) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ การแปรรูปเพื่อผลิตพลังงาน (WTE) การหมักทำปุ๋ย (Compost) การแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิง (RDF) การกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกลชีวภาพ (MBT) การฝังกลบแบบเทกองควบคุม (Control Dump) ขนาดน้อยกว่า 50 ตัน/วัน และเตาเผา ขนาดน้อยกว่า 10 ตัน/วัน ที่มีระบบกำจัดอากาศเสีย

4) ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ หมายถึง ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ผ้าป่ารีไซเคิล กิจกรรม Big Cleaning Day กิจกรรมทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ กิจกรรมร้านรับซื้อของเก่าสีเขียว กิจกรรมธนาคารขยะชุมชน ธนาคารขยะโรงเรียน ศูนย์รีไซเคิลชุมชน กิจกรรมขยะแลกไข่ ขยะแลกของ กิจกรรมตลาดนัดมือสอง เป็นต้น รวมทั้ง ปริมาณขยะรีไซเคิลที่มีการคัดแยกที่สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย

5) สูตรการคำนวณตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ร้อยละขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง = $\frac{\text{ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้อง + ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์} \times 100}{\text{ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น}}$

2. ร้อยละขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง = $\frac{\text{ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้อง + ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์} \times 100}{\text{อัตราการเกิดขยะมูลฝอยของ คพ. x จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์}}$

4.3 ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 100

<u>นิยาม</u>

1) ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างของจังหวัดได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง เปรียบเทียบกับปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างของจังหวัดที่มีฐานข้อมูลจากการสำรวจปี 2558 (ปริมาณรวมทั่วประเทศ 30.49 ล้านตัน)

2) ขยะมูลฝอยตกค้าง หมายถึง ขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปทิ้งในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและไม่ได้รับจัดการอย่างถูกต้อง ทั้งนี้ไม่รวมขยะมูลฝอยที่ทิ้งหรือค้างตามพื้นที่ว่างทั่วไป ตั้งแต่อดีตจนถึงปี 2558

3) กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ประกอบด้วย การฝังกลบเชิงวิศวกรรม (Engineer Landfill) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ การแปรรูปเพื่อผลิตพลังงาน (WTE) การหมักปุ๋ย (Compost) การแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิง (RDF) การกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกล – ชีวภาพ (MBT) การฝังกลบแบบเทกองควบคุม (Control Dump) ขนาดน้อยกว่า 50 ตัน/วัน และเตาเผา ขนาดน้อยกว่า 10 ตัน/วัน ที่มีระบบกำจัดอากาศเสีย

สูตรการคำนวณตัวชี้วัดความสำเร็จ

$$\text{ร้อยละขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง} = \frac{\text{ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง รวมตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 - 2562} \times 100}{\text{ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างของจังหวัด ปี 2558}}$$

4.4 กลุ่มพื้นที่ในการจัดการมูลฝอยของ (Clusters) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 ในแต่ละจังหวัด มีการดำเนินการกำจัดขยะ หรือมีแผนการดำเนินการฯ โดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัด

หมายถึง กลุ่มพื้นที่ในการจัดการมูลฝอย (Clusters) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานและได้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันจัดทำแบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มพื้นที่ฯ และเสนอต่อคณะกรรมการจัดการสิ่งปฏิกูลจังหวัดพิจารณา

5. <u>เป้าหมายอื่นๆ</u>

5.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีถนนอย่างน้อย 1 สายทาง ความยาวไม่น้อยกว่า 500 เมตร เป็นถนนสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ตามแนวทางการดำเนินโครงการ “1 อปท. 1 ถนนท้องถิ่นใส่ใจสิ่งแวดล้อม”

สูตรการคำนวณตัวชี้วัดความสำเร็จ

$$\frac{\text{จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดที่ได้จัดทำโครงการ 1 อปท. 1 ถนนท้องถิ่นใส่ใจสิ่งแวดล้อม}}{\text{จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด}} \times 100 = \text{ร้อยละ ....}$$

หมายเหตุ อปท. หมายถึง อบจ. พัทยา เทศบาล และ อบต.

5.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 ต้องมีการจัดทำโครงการ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 วัด ประชารัฐสร้างสุข 5 ส. อย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 2 โครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562

สูตรการคำนวณตัวชี้วัดความสำเร็จ

$$\frac{\text{องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดที่ได้จัดทำโครงการ 1 อปท. 1 วัด ประชารัฐสร้างสุข 5 ส.}}{\text{จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด}} \times 100 = \text{ร้อยละ ....}$$

หมายเหตุ อปท. หมายถึง อบจ. พัทยา เทศบาล และ อบต.

5.3 ห้องน้ำสาธารณะร้อยละ 100 ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถานที่สาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ได้รับการดูแล ปรับปรุง ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี และมีการจัดการตามแนวทางการดำเนินโครงการ “ห้องน้ำท้องถิ่น สะอาดและปลอดภัย”

ห้องน้ำสาธารณะ หมายถึง ห้องน้ำในความรับผิดชอบของ อปท. ได้แก่ ห้องน้ำในสวนสาธารณะ ห้องน้ำสถานีขนส่ง ห้องน้ำสนามกีฬา ห้องน้ำในที่ทำการ อปท. ห้องน้ำในโรงเรียน ห้องน้ำในสถานบริการของ อปท. ห้องน้ำใน ศพด. หรือที่สาธารณะอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของ อปท.

สูตรการคำนวณตัวชี้วัดความสำเร็จ

$$\frac{\text{จำนวนสถานที่ที่มีห้องน้ำสาธารณะที่ได้รับการดูแลตามโครงการฯ ในจังหวัดนั้น}}{\text{จำนวนสถานที่ที่มีห้องน้ำสาธารณะของทุก อปท. ในจังหวัด}} \times 100 = \text{ร้อยละ ....}$$

อปท. หมายถึง อบจ. พัทยา เทศบาล และ อบต.

มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

มาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนประสบผลสำเร็จ โดยเริ่มต้นคือให้ประชาชนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดวินัยลดการบริโภคสินค้าที่ฟุ่มเฟือยหรือไม่จำเป็น เพื่อลดอัตราการเกิดขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ณ แหล่งกำเนิด สนับสนุนการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการใช้ซ้ำ การคัดแยกและนำขยะมูลฝอยและขยะอันตรายไปใช้ประโยชน์ใหม่ให้มากที่สุดก่อนการกำจัดในขั้นสุดท้าย ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจรีไซเคิล รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้ครัวเรือน สถานศึกษา สถานประกอบการและภาคบริการ ทั้งในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยวคัดแยกและลดปริมาณ ในส่วนของภาคเอกชนต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการใช้วัสดุที่สามารถใช้ซ้ำ หรือนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ตามหลักการ 3Rs ภาครัฐเป็นผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในหน่วยงาน และส่งเสริมการใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้ครบวงจร ขยะมูลฝอยที่เราพบเห็นกันในชีวิตประจำวันนั้นเกิดจากครัวเรือน สถานประกอบการ รวมถึงสถานที่สาธารณะ ดังนั้น จึงต้องใช้มาตรการต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ดังนี้

1. มาตรการการดำเนินงานตามแผนรณรงค์ “แยกก่อนทิ้ง” เพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

ด้วยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มอบนโยบายการบริหารจัดการจัดการขยะมูลฝอยโดยรณรงค์ให้ครัวเรือนลดปริมาณขยะ ใช้หลักการใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ สร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการลดขยะต้นทางของประชาชน ในพิธีมอบรางวัลให้แก่จังหวัดที่ชนะการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล และพลเอกอนุพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มอบนโยบายการบริหารจัดการขยะในพิธีมอบรางวัลองค์กรจัดการสิ่งแวดล้อมดีเด่น “โครงการมือถือเก่าไป ชีวิตใหม่มา เพื่อมอบหนังสือให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำป้ายกำหนดสีเพื่อแยกขยะใส่ถุงจำนวน ๔ ประเภท สำหรับขยะจากครัวเรือน และตั้งถังขยะ ๒ สี คือ สีเหลืองสำหรับขยะรีไซเคิล และสีน้ำเงินสำหรับขยะทั่วไป สำหรับขยะในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งแนวทางในการจัดเก็บและการกำจัดขยะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาเลือกใช้วิธีที่เหมาะสม

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้กำหนดรณรงค์ “แยกก่อนทิ้ง” เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง โดยให้จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมู่บ้าน/ชุมชน และประชาชนในทุกครัวเรือน ร่วมดำเนินการตามแผน

โดยมีขั้นตอนและแนวทางการดำเนินการ

๑.๑ กระทรวงมหาดไทย

๑.๑.๑ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

(๑) อำนวยการขับเคลื่อนการปฏิบัติตามแผน และประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๒) ติดตามผลการดำเนินงานและสรุปรายงานผู้บังคับบัญชา

(๓) ให้คำปรึกษา แนะนำการดำเนินงานของจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๔) ให้ผู้ตรวจราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนดเป็นประเด็นในการตรวจติดตามการปฏิบัติตามแผนในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๑.๒ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

(๑) ร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนแผนฯ

(๒) ร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในการรณรงค์ให้ประชาชนปรับเปลี่ยนเกิดพฤติกรรม “แยกก่อนทิ้ง” และ “ทิ้งให้ถูกที่”

(๓) ให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย กำหนดเป็นประเด็นในการตรวจติดตามการปฏิบัติตามแผนในพื้นที่

๑.๑.๓ กรมการปกครอง

(๑) สนับสนุนการปฏิบัติตามแผน โดยกำกับให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอ และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมปฏิบัติตามแผน

(๒) ให้ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง กำหนดเป็นประเด็นในการตรวจติดตามการปฏิบัติตามแผนในระดับอำเภอ หมู่บ้าน/ชุมชน

๑.๒ จังหวัด

(๑) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งมอบหมายให้รองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าคณะทำงานกลุ่ม Cluster แต่ละพื้นที่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบให้ครบทุกกลุ่ม Cluster และรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบ

(๒) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงแผนฯ พิจารณากำหนดเวลา เป้าหมายและกิจกรรมในการคัดแยก และการเก็บขนขยะแยกประเภทของจังหวัด เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจภาพรวมของกิจกรรมการบริหารจัดการขยะและกรอบระยะเวลาดำเนินการ ทั้งนี้ จังหวัดจะต้องจัดการประชุมให้แล้วเสร็จ ก่อนวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๑

(๓) เริ่มการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้การคัดแยกขยะในครัวเรือน โรงเรียน วัด ที่สาธารณะ ห้างร้าน ร้านค้าในหมู่บ้าน เป็นต้น โดยทุกจังหวัดจะต้องเริ่มต้นการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ภายในวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๒

(๔) จังหวัดกำหนดและประกาศแผนฯ เป้าหมายและกิจกรรม ในการคัดแยกขยะและการเก็บขนขยะแยกประเภทของจังหวัด เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งภายในจังหวัดถือเป็นเป้าหมายในการดำเนินการร่วมกัน ทั้งนี้ จังหวัดจะต้องกำหนดและประกาศแผนฯ ภายในวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๒

(๕) ให้ทุกจังหวัดจัดให้มีการประชุม คณะกรรมการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพ Cluster ในทุกกลุ่ม Cluster ก่อนวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๒ เพื่อให้ได้ข้อสรุป ดังนี้

(๕.๑) ทบทวนและยืนยันการรวมกลุ่มพื้นที่ Cluster ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นที่สิ้นสุด สำหรับในพื้นที่เกาะเป้าหมายที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดให้จังหวัดกำหนดให้เป็น Cluster เฉพาะ

(๕.๒) ยืนยันจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในกลุ่ม Cluster และจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่อยู่ในกลุ่ม Cluster ใด แล้วรายงานให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบภายในกำหนดเวลา

(๖) จังหวัดจัดกิจกรรมเพื่อเริ่มต้นปฏิบัติแผนรณรงค์ “แยกก่อนทิ้ง” พร้อมกันทั่วประเทศ ในวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๒

(๗) ให้จังหวัดจัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในกลุ่ม Cluster ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละกลุ่ม Cluster หลังจากที่ได้ข้อสรุปการรวมกลุ่ม Cluster ตาม (๕) ภายในวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒ แล้วรายงานให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบภายในกำหนดเวลา

(๘) ให้จังหวัดมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกลุ่ม Cluster โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายตาม (๑) เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และจัดให้มีการประชุมคณะทำงานกลุ่ม Cluster เพื่อพิจารณาให้ได้ข้อสรุปการเลือกใช้แนวทางหรือวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยภายในทุกกลุ่ม Cluster ในจังหวัด ภายในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒ โดยให้จังหวัดสรุปรายงานผลให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบภายในกำหนดเวลา

(๙) เร่งรัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเจ้าภาพ Cluster ส่งแผนดำเนินงานการกำจัดขยะมูลฝอยตาม (๘) ให้จังหวัด ภายในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

(๑๐) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำกับ ติดตาม และเร่งรัดการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายและกรอบระยะเวลาที่กำหนดที่กำหนดในแผน

๑.๓ อำเภอ

(๑) เมื่อได้มีการประชุมรับมอบนโยบายจากจังหวัดตามข้อ ๔.๒ (๒) แล้ว ให้นายอำเภอจัดประชุมผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และกำนันทุกตำบล เพื่อชี้แจงแนวทางขั้นตอนวิธีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อให้ทุกหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมดำเนินการ ภายในวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๒

(๒) ดำเนินการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้การคัดแยกขยะในครัวเรือน โรงเรียน วัด ที่สาธารณะ ห้างร้าน ร้านค้าในหมู่บ้าน เป็นต้น โดยให้อำเภอเริ่มต้นการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ภายในกำหนดเวลาที่จังหวัดกำหนด

(๓) กำกับ ติดตามและเร่งรัดการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอให้เป็นไปตามเป้าหมายในแผนฯ ของจังหวัด

(๔) ในวันประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ให้นายอำเภอประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ โดยให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มอบหมายให้คณะกรรมการหมู่บ้านทำการรณรงค์ให้ทุกครัวเรือนมีถังขยะอินทรีย์ และให้ทุกหมู่บ้าน/ชุมชน ใช้หลักการ ๓ ช (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่) ในการบริหารจัดการขยะ

(๕) ให้นายอำเภอดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำนัน ผู้ใหญ่บ้านร่วมกัน กำหนดให้ทุกหมู่บ้าน/ชุมชน มีจุดรวบรวมขยะอันตรายที่ปลอดภัย เหมาะสม และประชาสัมพันธ์ให้ทุกหมู่บ้าน/ชุมชน นำขยะอันตรายไปรวบรวมไว้รอการเก็บขน

๑.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๔.๑ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้ดำเนินการจัดการขยะอันตรายชุมชนตามแนวทางที่กำหนดไว้แล้ว ตามหนังสือซักซ้อมแนวทางการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ”ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ ๑ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐)

๑.๔.๒ เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

ก.การบริหารจัดการขยะมูลฝอย

(๑) เมื่อได้มีการประชุมรับมอบนโยบายจากจังหวัดตามข้อ ๔.๒ (๒) แล้ว ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดประชุม ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่เก็บขน ให้ทราบแนวทางขั้นตอนวิธีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตลอดจนแนวทางในการคัดแยกขยะ การเก็บขยะที่กำหนด ภายในวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๒

(๒) กำหนดแนวทางหรือวิธีการจัดทำ**สัญลักษณ์ขยะแยกประเภท** เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บขยะของเจ้าหน้าที่เก็บขยะ เช่น การใช้ถุงขยะสีแยกประเภท หรือการใช้สติ๊กเกอร์สีแยกประเภทติดที่ถุงขยะ หรือการใช้เชือกสีแยกประเภทมัดปากถุงขยะ หรือการติดเทปกาวสีแยกประเภทที่ถุงขยะ เป็นต้น ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๒ และดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ครัวเรือนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับรู้ร่วมกัน

(๓) เริ่มการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้และส่งเสริมการสร้างวินัย “แยกก่อนทิ้ง” และหลักการ ๓ ช (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่) ภายในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ ภายในกำหนดเวลาที่จังหวัดกำหนด

(๔) จัดกิจกรรมเพื่อเริ่มต้นการปฏิบัติตามแผนรณรงค์ “แยกก่อนทิ้ง” พร้อมกันทั่วประเทศ ในวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๒

(๕) จัดทำสัญลักษณ์กำหนดจุดรวบรวมขยะแยกประเภทในหมู่บ้าน/ชุมชน เช่น การจัดทำป้าย ปักธง หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ เป็นต้น ภายในวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒ ตามตัวอย่างหรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

(๖) จัดทำประกาศหลักเกณฑ์ วัน เวลาในการเก็บขน ระบบขนส่งขยะ วิธีการคัดแยก เส้นทางการเก็บขน จุดรวบรวมขยะ รวมถึงการบริหารจัดการขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอันตรายชุมชน และประกาศเพื่อประชาสัมพันธ์เพื่อประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบรับรู้โดยทั่วกัน เช่น เสียงตามสาย หอกระจายข่าว ป้ายประชาสัมพันธ์ การเคาะประตูบ้าน เป็นต้น ภายในวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๒

(๗) ให้จัดทำ**ถังขยะแยกประเภท** และนำไปวางตั้งไว้ในพื้นที่สาธารณะอย่างน้อยจุดละ ๒ ถัง ประกอบด้วย ถังขยะสีน้ำเงินสำหรับขยะทั่วไป และถังขยะสีเหลืองสำหรับขยะรีไซเคิล ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ตามตัวอย่างหรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

(๘) รณรงค์และให้คำแนะนำให้ทุกครัวเรือนในเขตพื้นที่รับผิดชอบมีถังขยะอินทรีย์ทุกครัวเรือน กรณีครัวเรือนไม่มีพื้นที่จัดทำถังขยะอินทรีย์ ให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้มีจุดรวบรวมขยะอินทรีย์ ภายในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ตามตัวอย่างหรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

ข.การสร้างการรับรู้และส่งเสริมการสร้างวินัย “แยกก่อนทิ้ง”

(๑) จัดให้มีการอบรมผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ความรู้วิธีการคัดแยกขยะ วัสดุรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ และขยะอันตราย ภายในวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒

(๒) จัดให้มีการอบรมครูในโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการบริหารจัดการขยะในครัวเรือนและการแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อให้ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน และให้นักเรียนนำไปถ่ายทอดให้กับผู้ปกครอง และนำไปปฏิบัติในหมู่บ้าน/ชุมชน ภายในวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒

(๓) ร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบรมให้ความรู้แก่ผู้แทนครัวเรือนในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ หารือร่วมกันเรื่อง วัน เวลา และกำหนดเส้นทางการเก็บขน รวมถึงจุดรวบรวมขยะ การบริหารจัดการขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอันตรายชุมชน ภายในวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒ เพื่อไปประกอบการจัดทำประกาศตามข้อ ๔.๔.๒ ก. (๖)

๑.๕ หมู่บ้าน/ชุมชน

(๑) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน/ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน ทำการรณรงค์ให้ความรู้แก่ครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชนให้เข้าใจหลักการบริหารจัดการขยะโดยใช้หลักการ ๓ ช (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่)

(๒) ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้มีจุดรวบรวม และคัดแยกขยะในหมู่บ้าน/ชุมชน

(๓) ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำถังขยะอินทรีย์รวมของหมู่บ้าน/ชุมชน และรณรงค์ให้ครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน จัดทำถังขยะอินทรีย์ภายในบ้านเรือน ตามตัวอย่าง หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

๑.๖ การติดตามผล

๑.๖.๑ กระทรวงมหาดไทย โดยผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทยติดตามผลการดำเนินงานกับจังหวัด

๑.๖.๒ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยผู้ตรวจราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด

๑.๖.๓ กรมการปกครอง โดยผู้ตรวจราชการกรมการปกครองติดตามความก้าวหน้าของอำเภอ หมู่บ้าน/ชุมชน

๑.๖.๔ ระดับจังหวัด โดยรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้า ติดตาม ให้ข้อเสนอแนะ แก้ไขปัญหา อุปสรรค ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับอำเภอ

2. มาตรการการลดปริมาณและคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด (ต้นทาง)

เพื่อเป็นการจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีประสิทธิภาพและนำกลับมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งเพื่อป้องกันและควบคุมการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางมีแนวทางการจัดการ ดังต่อไปนี้

2.1 การใช้หลักการ 3Rs คือ (Reduce Reuse และ Recycle) หรือ 3 ช คือ (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่)

1) Reduce (ใช้น้อย)

การใช้น้อย คือ การลดระดับการใช้ในปัจจุบัน ควบคุมปริมาณการใช้ให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะ เพื่อเป็นการลดปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้น เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การใช้ผ้าเช็ดหน้าแทนการใช้ทิชชู ใช้ปิ่นโตแทนการใช้โฟม การไม่รับถุงพลาสติก การเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หลีกเลี่ยงการซื้อวัสดุสิ้นเปลืองแบบใช้ครั้งเดียว การบริโภคที่พอเพียง เป็นต้น

2) Reuse (ใช้ซ้ำ)

การใช้ซ้ำ การนำสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า เช่น การใช้กระดาษทั้งสองหน้า การใช้ภาชนะที่สามารถใช้ซ้ำได้ การใช้บรรจุภัณฑ์ซ้ำหลายครั้งก่อนทิ้ง การเลือกซื้อสินค้าที่สามารถใช้ซ้ำได้ การดัดแปลงของเหลือใช้มาใช้ประโยชน์ การซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ ให้ใช้ได้ใหม่

3) Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่)

การนำกลับมาใช้ใหม่ คือ การคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภท ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และสำนักงานเพื่อนำวัสดุที่ยังสามารถนำกลับมาใช้ใหม่หมุนเวียนกลับมาเข้าสู่กระบวนการผลิตตามกระบวนการของแต่ละประเภท เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ขยะรีไซเคิลแยกโดยทั่วไปได้ 4 ประเภท คือ แก้ว กระดาษ พลาสติก และโลหะ/อโลหะ โดยการเลือกสินค้าที่ทำมาจากวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ หรือการร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการคัดแยกขยะ และการนำขยะรีไซเคิลเข้าสู่กระบวนผลิตเป็นสินค้าใหม่ เป็นต้น

2.2 การคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง หรือแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย

สนับสนุนและขยายผลให้ประชาชนมีการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง หรือแหล่งกำเนิดมูลฝอย ตั้งแต่ระดับครัวเรือน สถานศึกษา สถานประกอบการ สถานที่ราชการ ศาสนสถาน สถานบริการต่าง ๆ ทั้งในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะมูลฝอย และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้มากที่สุด อาทิ

1) คัดแยกขยะทั่วไปออกจากขยะรีไซเคิลหรือขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ โดยบรรจุขยะทั่วไปลงในถุงขยะสีน้ำเงิน และขยะรีไซเคิลหรือขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่บรรจุลงในถุงขยะสีเหลือง หรือถุงที่มีสัญลักษณ์หรือข้อความระบุอยู่บนถุงก็ได้

2) คัดแยกขยะทั่วไปออกจากขยะรีไซเคิลหรือขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่และขยะเศษอาหารหรือขยะอินทรีย์ โดยบรรจุขยะทั่วไปลงในถุงขยะสีน้ำเงิน ขยะรีไซเคิลหรือขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่บรรจุลงในถุงขยะสีเหลือง และขยะเศษอาหารหรือขยะอินทรีย์บรรจุลงในถุงขยะสีเขียว หรือถุงที่มีสัญลักษณ์หรือข้อความระบุอยู่บนถุงก็ได้

3) คัดแยกขยะทั่วไปออกจากขยะรีไซเคิลหรือขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่และขยะเศษอาหารหรือขยะอินทรีย์และขยะอันตราย โดยบรรจุขยะทั่วไปลงในถุงขยะสีน้ำเงิน ขยะรีไซเคิลหรือขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่บรรจุลงในถุงขยะสีเหลือง และขยะเศษอาหารหรือขยะอินทรีย์บรรจุลงในถุงขยะสีเขียว และขยะพิษหรืออันตรายจากชุมชนบรรจุลงในถุงขยะสีส้ม หรือถุงที่มีสัญลักษณ์หรือข้อความระบุอยู่บนถุงก็ได้

เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดการขยะจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนตามหลักการของ “ประชารัฐ” เพื่อคัดแยกขยะที่ต้นทางตามหลักการ **3Rs** คือ (Reduce Reuse และ Recycle) หรือ 3 ช คือ (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ หมู่บ้าน/ชุมชน ตลาด สถานศึกษา โรงแรม สถานีบริการน้ำมัน สถานพยาบาล สวนสาธารณะ ซูเปอร์มาร์เก็ต/มินิมาร์ท วัด/ศาสนสถาน อาคารสูงหรือคอนโนมิเนียม อพาร์ทเม้นท์ ห้างสรรพสินค้า ธนาคาร ร้านอาหาร สถานบันเทิง โรงงาน เป็นต้น

2.3 การจัดการขยะโดยเครือข่าย “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.)”

เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือโดยสมัครใจของบุคคลที่มีความสนใจ มีความสมัครใจ มีความเสียสละ และอุทิศตนในการทำงานด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย การปกป้อง และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง โดยมีจำนวน อถล. ที่เกิดขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนครัวเรือนที่มีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมมือในการวางแผนและเลือกวิธีการจัดการมูลฝอยในหมู่บ้าน/ชุมชน ตั้งแต่การส่งเสริม และสนับสนุนการลดการเกิดขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เช่น การจัดตั้งธนาคารขยะ การจัดตลาดนัดขยะ การเชิญชวนเอกชนเข้ามารับซื้อขยะในหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นกระบอกเสียงในการสร้างความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนในการคัดแยกขยะและการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย จัดกิจกรรมร่วมกันในการทำความสะอาดในวันสำคัญต่าง ๆ การส่งเสริมการเลี้ยงไส้เดือนดิน ฯลฯ สำหรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและบริบทของแต่ละพื้นที่

2.4 มาตรการการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานภาครัฐ

เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2561 คณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบ “มาตรการลด และคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานภาครัฐ” ภายใต้โครงการ “ทำความดีด้วยใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม” โดยมอบหมายทุกหน่วยงานภาครัฐดำเนินงานพร้อมกันทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2561 และให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกำหนดให้ “ผลการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย” เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐ โดยเริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2562

โครงการ “ทำความดีด้วยใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม” มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย ลดใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว และงดใช้โฟมบรรจุอาหาร โดยการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และ ประชาชน ซึ่งมีกิจกรรมการภายใต้โครงการดังกล่าวประกอบด้วย 5 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมมาตรการลด และคัด แยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานภาครัฐ 2) กิจกรรมรณรงค์ทำความดีด้วยหัวใจ ลดรับ ลดให้ลดใช้ถุงพลาสติก 3) กิจกรรมการลดใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วและงดใช้โฟมบรรจุอาหารในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ 4) กิจกรรมทำความดีด้วยหัวใจ งดการใช้พลาสติกและโฟมในสวนสัตว์และ 5) กิจกรรมการจัดการขยะบกสู่ทะเลในพื้นที่ 24 จังหวัดชายทะเล ทั้งนี้ได้กำหนดให้เป็นตัวชี้วัดการประเมินผลการปฏิบัติราชการประจำของหัวหน้างานภาครัฐด้วย เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

3. มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขนขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กลางทาง)

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดระบบการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอยประเภทต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การกำจัดขยะมูลฝอยต่อไป โดยต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

3.1 การสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และปริมาณขยะมูลฝอยที่ท้องถิ่นจัดเก็บ

และนำไปกำจัด โดยให้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2560 และนำมาเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2559 เช่น ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้เพื่อนำไปกำจัด องค์ประกอบขยะที่จัดเก็บได้ในพื้นที่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทุกด้าน และควรพิจารณาความครอบคลุมพื้นที่การให้บริการการเก็บขนว่าครอบคลุมทุกพื้นที่หรือไม่ หากไม่ครอบคลุมควรมีการส่งเสริมให้เกิดการบริการที่ครอบคลุมทั่วพื้นที่ โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบันทึกข้อมูลในแบบรายงานผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยประจำเดือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 (มฝ.2) ผ่านระบบสารเทศเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์กำหนดนโยบาย การวางแผนงาน/โครงการ และการเลือกใช้เทคโนโลยีในการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำฐานข้อมูลขยะมูลฝอย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เช่นกัน ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดทำฐานข้อมูลการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยการเก็บรวบรวมผลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อาทิ ขยะที่จัดเก็บได้จากครัวเรือน สถานที่กำจัดขยะ หน่วยงานที่รับจ้างเก็บ ขน หรือรับกำจัดขยะ เป็นต้น เพื่อนำมาประมวลผลข้อมูลใช้สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการต่อไป

3.2 การรณรงค์และประชาสัมพันธ์การลดปริมาณและคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง หรือ แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้ตระหนักและมีจิตสำนึกในการลดปริมาณและคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง หรือ แหล่งกำเนิดมูลฝอย อาทิ การจัดตั้งธนาคารขยะ การสนับสนุนถังขยะมูลฝอยให้แก่ประชาชนในครัวเรือน ดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยทั่วไปและการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ การนัดเวลาการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย เช่น การกำหนดวันและเวลาในการเก็บและขนขยะมูลฝอย การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการลดปริมาณและการคัดแยกขยะมูลฝอยและการส่งเสริมการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในแต่ละครัวเรือนสามารถจำหน่ายขยะขายได้ เป็นต้น

3.3 การจัดวางภาชนะรองรับขยะแบบแยกประเภท อย่างน้อย 2 ประเภท ไว้ในที่สาธารณะและสถานที่สาธารณะให้เพียงพอและเหมาะสมกับประเภท ปริมาณมูลฝอย และกิจกรรมในสถานที่นั้น ๆ ได้แก่ ภาชนะรองรับขยะมูลฝอยทั่วไปสีน้ำเงิน ภาชนะรองรับขยะมูลฝอยรีไซเคิลหรือขยะมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยอาจจัดภาชนะรองรับมูลฝอยให้มีลักษณะโปร่งใสก็ได้

สำหรับในพื้นที่ของเอกชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ของเอกชนที่เปิดให้ประชาชนเข้าไปได้ ต้องจัดให้มีภาชนะรองรับมูลฝอยให้เพียงพอและเหมาะสมกับประเภท ปริมาณมูลฝอย และกิจกรรมในสถานที่แห่งนั้นด้วย โดยอย่างน้อยต้องมีภาชนะรองรับมูลฝอยทั่วไปและมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว ได้แก่ ปั๊มน้ำมัน หอพัก โรงแรม ห้างสรรพสินค้า สถานที่จำหน่ายอาหาร ตลาดน้ำ/ตลาดนัด/ถนนคนเดิน สถานบันเทิง สถานที่ท่องเที่ยว และสถานพยาบาลของเอกชน ฯลฯ

3.4 **กำหนดจุดหรือสถานที่รวบรวม “ขยะพิษหรืออันตรายจากชุมชน”** โดยการจัดวางภาชนะรองรับขยะพิษหรืออันตรายจากชุมชนไว้ในพื้นที่ที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นในหมู่บ้านหรือชุมชนแห่งนั้น ซึ่งในปัจจุบันมีหมู่บ้าน/ชุมชน ทั่วประเทศ จำนวน 85,416 แห่ง

3.5 กำหนดวัน เวลา สถานที่ และเส้นทางการเก็บขนขยะมูลฝอยให้แก่ประชาชน และประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ประชาชนทราบอย่างเปิดเผยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ อาทิ เสียงตามสาย หอกระจายข่าว ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

3.6 จัดให้มีระบบการเก็บขนขยะมูลฝอย โดยให้มียานพาหนะขนส่งขยะมูลฝอยที่เพียงพอ และให้ดำเนินการตามมาตรฐานและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.7 จัดให้มีสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย หากมีระยะทางการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยจากหมู่บ้าน/ชุมชนห่างจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ควรจัดให้มีสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย เพื่อเป็นสถานที่ตั้งกลางระหว่างแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยกับสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย และเป็นที่พักหรือรวบรวมขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมได้จากในหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งนี้ เพื่อลดระยะทางการขนส่งขยะมูลฝอยก่อนส่งไปยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเกินกว่า 40 กิโลเมตร หากจำเป็นต้องขนส่งขยะมูลฝอยไปกำจัดร่วมกับสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งอื่น และไม่มียานพาหนะขนส่งขยะมูลฝอยเพียงพอที่จะขนส่งไปยังสถานที่กำจัด ควรจัดให้มีสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย เพื่อรวบรวมขยะมูลฝอยที่รอการขนส่งไปยังสถานที่กำจัด ทั้งนี้ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยจะต้องพิจารณาตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1) ระยะทางการขนส่งขยะมูลฝอยไปยังศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม 40 – 50 กิโลเมตร ทั้งนี้ต้องพิจารณาความคุ้มค่าในการขนส่งไปยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยด้วย

2) การออกแบบและการก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานหรือข้อกำหนดของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือมาตรฐานอื่นที่ยอมรับได้

3) ความสามารถและการบริหารจัดการระดับท้องถิ่น และความพร้อมของบุคลากรในการดำเนินการ

3.8 ออกข้อกำหนดท้องถิ่น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอยตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับกฎกระทรวงสุขลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ประกอบกับประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 ตลอดจนอัตราค่าธรรมเนียมในการเก็บ ขนและกำจัดขยะมูลฝอย ตามกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้ง และการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559

3.9 สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดให้มีระบบการเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์เมื่อหมดอายุการใช้งานตั้งแต่การเก็บรวบรวม การเก็บขน การรีไซเคิล และการบำบัด

กำจัดอย่างปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม ตามหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility : EPR) รวมทั้งแบบรวบรวมในพื้นที่สาธารณะ หรือชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชน พัฒนาและส่งเสริมให้มีระบบเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ (Deposit Refund)

4. มาตรการการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนให้ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (ปลายทาง)

4.1 กำจัดขยะมูลฝอยตกค้าง (ขยะมูลฝอยเก่า)

ขยะมูลฝอยตกค้าง จำนวน 30.49 ล้านตัน จะต้องได้รับการกำจัดให้หมดไป โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1) สำรวจ ประเมิน สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเพื่อปิดหรือจัดทำแผนงานฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย

2) ปิด/หรือฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อจัดการขยะมูลฝอยเก่า โดยการรื้อร่อนขยะมูลฝอยในพื้นที่บ่อขยะมูลฝอย และแปรรูปขยะมูลฝอยผลิตเป็นเชื้อเพลิง (Refuse Derived Fuel: RDF) เพื่อส่งไปเป็นวัตถุดิบให้แก่โรงงานเอกชน หรือส่งไปยังเตาเผาขยะมูลฝอยเพื่อผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า (รูปแบบการดำเนินโครงการแปรรูปขยะมูลฝอยผลิตเป็นเชื้อเพลิง RDF) โดยถือปฏิบัติตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 ข้อ 23 สรุปว่า กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับเอกชนที่ได้รับมอบหมายนำมูลฝอยที่จัดเก็บได้ไปดำเนินการใช้ หรือหาประโยชน์โดยวิธีการจำหน่าย จ่าย โอน ตามข้อ 22 และข้อตกลงในหมวด 3 ให้จัดทำข้อเสนอโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจังหวัด หรือคณะกรรมการกลาง แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงศักยภาพ ต้นทุน ความคุ้มค่า และประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ

3) ดำเนินการฟื้นฟู/ปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย โดยให้ดำเนินการฟื้นฟู/ปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง คือ สถานที่กำจัดขยะที่มีการเทกองขยะมูลฝอยแบบ (Open Dump) และสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ให้เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบควบคุม (Controlled Dump) หรือฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfills) หรือให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 ข้อ 12 และหมวด 3 เป็นต้นไป

4) ติดตามตรวจสอบการปนเปื้อนน้ำชะขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย

5) การจัดตั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดการขยะตกค้างสะสมในพื้นที่

4.2 การสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยชุมชนใหม่ที่เกิดขึ้นรายวัน ควรได้รับการจัดการและกำจัดให้หมดเป็นประจำทุกวัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างขึ้นอีก และให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการขยะมูลฝอยด้วยการจัดการขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน โดยจัดให้มีสถานที่หรือศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมเพื่อกำจัดขยะมูลฝอย หรือแปรรูปขยะมูลฝอยเพื่อผลิตพลังงาน จะต้องมีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยและนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์มากที่สุด ส่วนที่เหลือ จึงนำไปกำจัดยังศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ซึ่งจะทำให้ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอยลดลง และยังลดต้นทุนการกำจัดอีกด้วย ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ตามความเหมาะสม

ของแต่ละกลุ่มพื้นที่ ดังนี้

1) จัดให้มีการรวมกลุ่มพื้นที่จัดการมูลฝอย (Clusters)

กระทรวงมหาดไทยได้แจ้งให้จังหวัดรายงานการรวมกลุ่มพื้นที่จัดการมูลฝอย (Clusters) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มพื้นที่จัดการมูลฝอย (Clusters) จำนวน 324 กลุ่ม (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) โดยถือปฏิบัติตามแนวทางในประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าด้วยการทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่

- กลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ (L) หมายถึง กลุ่มพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปริมาณขยะมูลฝอยรวมกันแล้วมากกว่า 500 ตัน/วัน ขึ้นไป มีจำนวน 11 แห่ง
- กลุ่มพื้นที่ขนาดกลาง (M) หมายถึง กลุ่มพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปริมาณขยะมูลฝอยรวมกัน ตั้งแต่ 300 - 500 ตัน/วัน ขึ้นไป มีจำนวน 10 แห่ง
- กลุ่มพื้นที่ขนาดเล็ก (S) หมายถึง กลุ่มพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปริมาณขยะมูลฝอยรวมกันแล้วน้อยกว่า 300 ตัน/วันขึ้นไป มีจำนวน 303 แห่ง
- สำหรับกลุ่มพื้นที่พิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 50 เขต มีการรวมกลุ่มการจัดการมูลฝอย (Clusters) ซึ่งมีขนาดกลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ (L) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์กำจัดมูลฝอยอ่อนนุช ศูนย์กำจัดมูลฝอยหนองแขม และศูนย์กำจัดมูลฝอยสายไหม

2) การเลือกใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยตามประเภทขยะมูลฝอย กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดวิธีการกำจัดขยะมูลฝอย ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2560

ก) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

ข) การหมักทำปุ๋ยหรือก๊าซชีวภาพ

ค) การกำจัดด้วยพลังงานความร้อน

ง) การแปรสภาพเป็นเชื้อเพลิงหรือพลังงาน

จ) วิธีการอื่นตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด หรือคณะกรรมการจังหวัด ให้คำแนะนำ ตามที่เห็นสมควร

ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการนำขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ไปกำจัดในสถานที่ที่มีวิธีการกำจัดที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ สำหรับในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีการให้บริการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามประกาศกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2560 ในหมวดที่ 3 เป็นต้นไป คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมดำเนินการกับหน่วยงานของรัฐหรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อจัดให้มีการให้บริการเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย โดยให้ปฏิบัติตามแนวทางในประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการทำความตกลงร่วมกันจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้อ13 วรรคสอง กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมายหน่วยงานของรัฐหรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ในการดำเนินการเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางในประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอนุโลม

5. มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการตามเป้าหมายอื่นๆ

5.1 แนวทางการดำเนินโครงการ “1 อปท. 1 ถนนท้องถิ่นใส่ใจสิ่งแวดล้อม”

วิธีดำเนินการ

1. ระดับพื้นที่ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ดำเนินการ ดังนี้

1.1 สำรวจ และคัดเลือกถนนที่อยู่ในพื้นที่ เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในการดำเนินการ “ถนนท้องถิ่น ใส่ใจสิ่งแวดล้อม” โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ถนนลาดยาง หรือถนนลูกรัง จำนวน 1 สายทางความยาวระยะทางไม่น้อยกว่า 500 เมตร และกว้าง 3 - 6 เมตร

(2) ถนนเป็นแลนด์มาร์ก (Landmark) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) ถนนที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 จัดตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการพัฒนา “ถนนท้องถิ่นใส่ใจสิ่งแวดล้อม” โดยประกอบด้วยผู้บริหารท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางและนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

1.3 ประชาสัมพันธ์เชิญชวนภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมบริเวณถนนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

1.4 จัดกิจกรรม และรณรงค์เพื่อพัฒนา ปรับปรุง ดูแล และรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยบริเวณถนน ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และประชาชนโดยดำเนินการ ดังนี้

(1) ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ (บัวตอง เฟื่องฟ้า (สีชมพูเข้มหรือสีแดง) ชมพูพันธุ์ทิพย์ ตะแบก อินทนิลบก ฯลฯ) หรือไม้ยืนต้นประจำท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด (ทองกวาว เสลา สารภี สะเดา สัก จามจุรี มะขามนนทรี บุนนาค ฯลฯ) เพื่อให้ดูร่มรื่น และสวยงามทั้งสองข้างทางถนน

(2) ปรับปรุงทิวทัศน์สองข้างทางให้สะท้อนถึงวัฒนธรรม วิถีชุมชน หรือเอกลักษณ์ของชุมชน

(3) มีการดูแลสิ่งแวดล้อมของถนนอย่างเป็นระบบ เช่น กระบวนการรักษาความสะอาด การจัดเก็บขยะ การคัดแยกขยะให้กลมกลืนกับสภาพ และมอบหมายผู้รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างชัดเจน

(4) กรณีไหล่ทาง หรือสองข้างทางของถนน ควรมีการจัดระบบการระบายน้ำโดยใช้หลักการธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบปิด) ไปดำเนินการ เพื่อให้มีการระบายน้ำที่รวดเร็ว

1.5 ประกาศ “ถนนท้องถิ่นใส่ใจสิ่งแวดล้อม” ระดับพื้นที่ และรายงานผลการดำเนินงาน

2. **ระดับอำเภอ/จังหวัด** (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ/จังหวัด) ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำแนะนำ และประสานการปฏิบัติในระดับพื้นที่ ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

5.2 แนวทางโครงการวัด ประชารัฐ สร้างสุข: พัฒนาวัดด้วยแนวทาง 5ส. ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมของ อปท.

กิจกรรม 5 ส. เป็นปัจจัยพื้นฐานการบริหารคุณภาพ ที่จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงานให้เกิดบรรยากาศที่น่าทำงาน เกิดความสะอาดเรียบร้อยในสำนักงาน ถูกสุขลักษณะ ทำให้พนักงานสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ สร้างทัศนคติที่ดีของพนักงานต่อหน่วยงาน

กิจกรรม 5 ส. เป็นกลยุทธ์อีกวิธีหนึ่งที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพเป็น กิจกรรมที่ทำแล้วเห็นผลเร็วและชัดเจน นอกจากนั้นกิจกรรม 5 ส. จะเป็นพื้นฐานในการนำวิธีการบริหารใหม่ๆ เข้ามาใช้ในอนาคตต่อไป

กิจกรรม 5 ส. เป็นแนวคิดการจัดระเบียบเรียบร้อยในที่ทำงานก่อให้เกิดสภาพการทำงานที่ดีปลอดภัย มีระเบียบเรียบร้อย นำไปสู่การเพิ่มผลผลิต

- **ส1 : สะสาง** คือ การแยกของที่ต้องการ ออกจากของที่ไม่ต้องการและขจัดของที่ไม่ต้องการทิ้งไป
- **ส2 : สะดวก** คือ การจัดวางสิ่งของต่างๆ ในที่ทำงานให้เป็นระเบียบเพื่อความสะดวก และ ปลอดภัย
- **ส3 : สะอาด** คือ การทำความสะอาด เครื่องมือ อุปกรณ์ และสถานที่ทำงาน
- **ส4 : สุขลักษณะ** คือ สภาพหมดจด สะอาดตา ถูกสุขลักษณะ และรักษาให้ดีตลอดไป
- **ส5 : สร้างนิสัย** คือ การอบรม สร้างนิสัยในการปฏิบัติงานตามวินัย ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

1. วิธีดำเนินการ

1.1แบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบเพื่อให้มีผู้รับผิดชอบในการนำการทำกิจกรรม โดยทุกพื้นที่จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการในการจัดทำ 5ส เช่น ส2 สะดวก และ ส3 ทำความสะอาดให้ทำทุกวัน ในส่วนของ ส1 สะสาง อาจทำทุกวันพระ หรือ เดือนละ 1 ครั้ง ฯลฯ

1.2 หัวข้อต่างๆ ที่ควรมีอยู่ในการดำเนินกิจกรรม 5ส คือ

(1) รายละเอียดกิจกรรม เป็นการกำหนดกิจกรรมในเรื่อง 5ส ของพื้นที่ว่ามีอะไรบ้างตามขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 5ส

(2) ระยะเวลาดำเนินการ จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าช่วงใดจะทำอะไร ใช้เวลาเท่าไรในการดำเนินงาน

(3) ผู้รับผิดชอบในแต่ละหัวข้อ

(4) มีการประชุมของสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

(5) จัดให้มีการประเมินความคืบหน้าของการดำเนินกิจกรรม

2. การเผยแพร่กิจกรรม

นำภาพกิจกรรม การดำเนินงานตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดตามแนวทาง 5ส. ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ใน Facebook กลุ่มชื่อ “1 ท้องถิ่น 1 ศาสนสถาน ประชา รัฐ สร้างสุข”

5.3 แนวทางการดำเนินโครงการ “ห้องน้ำท้องถิ่นสะอาดและปลอดภัย”

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริการสาธารณะดังกล่าว จึงได้กำหนดให้การพัฒนาห้องน้ำสาธารณะในความรับผิดชอบขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้มาตรฐาน เพื่อมอบเป็นของขวัญปีใหม่ให้กับประชาชน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้ห้องน้ำสาธารณะเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคติดต่อ และเพื่อความพึงพอใจของประชาชน และนักท่องเที่ยว โดยเน้นพัฒนาส้วมสาธารณะให้ได้มาตรฐาน 3 เรื่อง คือ สะอาด เพียงพอ ปลอดภัย

- สะอาด หมายถึง ห้องน้ำจะต้องได้รับการดำเนินการให้ถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitation Conditions) เช่น ห้องน้ำและสุขภัณฑ์ทั้งหมดจะต้องสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น มีวัสดุ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการ เช่น น้ำสะอาด สบู่ล้างมือ กระดาษชำระเพียงพอ การเก็บ กัก หรือบำบัดสิ่งปฏิกูลถูกต้องและมีสภาพแวดล้อมสวยงาม ซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ใช้บริการ
- เพียงพอ หมายถึง ต้องมีห้องน้ำให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ใช้บริการรวมถึง ผู้พิการ ผู้สูงวัย หญิงตั้งครรภ์ และห้องน้ำต้องพร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ
- ปลอดภัย หมายถึง ผู้ใช้บริการจะต้องปลอดภัยขณะใช้ห้องน้ำ เช่น สถานที่ตั้งต้องไม่เปลี่ยว จัดห้องน้ำแยกเพศชาย – หญิง

1. วิธีดำเนินการ

1.1. จังหวัดซักซ้อมแนวทางการดำเนินงานโครงการ “ห้องน้ำท้องถิ่นสะอาดและปลอดภัย” ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งทราบ

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาห้องน้ำสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบ ได้แก่ ห้องน้ำในสำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานีขนส่ง อาคารอเนกประสงค์ ตลาด สวนสาธารณะ และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อความพึงพอใจของประชาชนและนักท่องเที่ยว โดยเน้นพัฒนาห้องน้ำสาธารณะให้ได้มาตรฐาน 3 เรื่อง คือ สะอาด เพียงพอ ปลอดภัย ตามเกณฑ์มาตรฐาน ๓ ด้าน ๑๖ ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

(1) เกณฑ์ด้านความสะอาด (Healthy:H)

(1.1) พื้น ผนัง เพดาน โถส้วม ที่กดโถส้วม โถปัสสาวะ สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้

(1.2) มีน้ำใช้สะอาด เพียงพอ และไม่มีลูกน้ำยุง ภาชนะเก็บกักน้ำ ขันตักน้ำ สะอาดอยู่ในสภาพดี ใช้งานได้

(1.3) มีกระดาษชำระเพียงพอต่อการใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ (อาจจำหน่ายหรือบริการฟรี) หรือสายฉีดน้ำที่สะอาด อยู่ในสภาพดี และใช้งานได้

(1.4) อ่างล้างมือ ก๊อกน้ำ กระจก สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดี และใช้งานได้

(1.5) สบู่ล้างมือ พร้อมให้ใช้ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ

(1.6) ถังรองรับมูลฝอย สะอาด มีฝาปิด อยู่ในสภาพดี ไม่รั่วซึม ตั้งอยู่ในบริเวณอ่างล้างมือ หรือบริเวณใกล้เคียง

(1.7) มีการระบายอากาศดี และไม่มีกลิ่นเหม็น

(1.8) สภาพท่อระบายสิ่งปฏิกูลและถังเก็บกักไม่รั่ว แตก หรือชำรุด

(1.9) จัดให้มีการทำความสะอาด และระบบการควบคุมตรวจตราเป็นประจำ

(2) เกณฑ์ด้านความเพียงพอ (Accessibility:A)

(2.1) จัดให้มีส้วมนั่งราบสำหรับผู้พิการ ผู้สูงวัย หญิงตั้งครรภ์และประชาชนทั่วไปอย่างน้อยหนึ่งที่

(2.2) ห้องน้ำสาธารณะพร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ

(3) เกณฑ์ความปลอดภัย (Safety:S)

(3.1) บริเวณที่ตั้งห้องน้ำต้องไม่อยู่ที่ลับตา/เปลี่ยว

(3.2) กรณีที่มีห้องน้ำตั้งแต่ ๒ ห้องขึ้นไป ให้แยกเป็นห้องสำหรับชาย หญิง โดยมีป้ายหรือสัญลักษณ์ที่ชัดเจน

(3.3) ประตู ที่จับเปิด – ปิด และที่ล็อคด้านในสะอาด อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้

(3.4) พื้นห้องน้ำแห้ง

(3.5) แสงสว่างเพียงพอ สามารถมองเห็นได้ทั่วบริเวณ

1.3 ประชาสัมพันธ์เชิญชวนภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนร่วมกันพัฒนาห้องน้ำสาธารณะต่างๆ ให้สะอาด เพียงพอ ปลอดภัย

1.4 จัดกิจกรรมพัฒนาห้องน้ำสาธารณะต่างๆ ให้สะอาด เพียงพอ ปลอดภัย

1.5 รายงานและติดตามผลการดำเนินการ

มาตรการ แนวทาง และกิจกรรมการดำเนินการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการปฏิบัติ

มาตรการที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีการรายงานข้อมูลในแบบรายงานผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยประจำเดือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (มฝ.2) ผ่านระบบสารสนเทศ ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	(1) มีการอบรมเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้าใจวิธีการรายงานข้อมูลในแบบรายงานผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยประจำเดือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (มฝ.2) ผ่านระบบสารสนเทศของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	- สถ. - จังหวัด	- สถ. - จังหวัด - อปท. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(2) มีการตั้งคณะทำงานและประชุมเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนมีการรายงาน	- อปท.	- จังหวัด - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 ออกข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติการจัดการขยะมูลฝอย	(1) มีการออกข้อบัญญัติ/ เทศบัญญัติการจัดการขยะมูลฝอย	- อปท. - จังหวัด	- มท. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
1.3 จังหวัดมีการประชุมคณะกรรมการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย จังหวัด อย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง	(1) จังหวัดจัดประชุมคณะกรรมการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัด	- จังหวัด - อำเภอ - อปท	- สถ. - ภาคเอกชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
1.4 จัดตั้งคณะกรรมการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการประชุมดำเนินกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนในพื้นที่อย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง	(1) อำเภอแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการขยะสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อปท. ในเขตอำเภอ	- อำเภอ	- ปค. - สถอ
	(2) อปท. แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนระดับ อปท. ร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยในระดับพื้นที่ โดยคณะกรรมการระดับ อปท. จะต้องไปจัดอบรมให้ความรู้กับประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือนและบริเวณจุดรวบรวมขยะหมู่บ้าน/ชุมชน	- อปท.	- ปค. - สถจ.

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 2 ด้านการจัดการขยะต้นทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ 3ช: ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ หรือ 3R: Reduce Reuse Recycle ให้เป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 1 โครงการ	(1) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์รณรงค์วิธีการนำขยะไปใช้ประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้านหรือสถานีวิทยุของรัฐ กระตุ้นหมู่บ้าน/ชุมชนเห็นประโยชน์ 3ช (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่)	- จังหวัด - อำเภอ - อปท.	- อปท. - ภาคเอกชน -ภาคประชาชน
	(2) จังหวัดจัดประชุมนายอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัด เพื่อให้เกิดความเข้าใจและช่วยเป็นผู้นำในการบูรณาการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่	- จังหวัด	- อำเภอ - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(3) จัดประชุมผู้บริหาร ปลัด อปท. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มอบหมายนโยบายการบริหารจัดการขยะในระดับอำเภอ	- อำเภอ	- อปท. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(4) อปท. จัดอบรมการสร้างนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์จากขยะแก่ประชาชนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เช่น โซฟาถังขยะ โต๊ะเก้าอี้เครื่องใช้ภายในบ้านจากไม้เก่า เตาเผาไร้ควัน ไส้เดือนดินทำปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น	- อปท. - หมู่บ้าน/ชุมชน	- สถจ. - สถอ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(5) อปท. จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าของขยะก่อนนำไปทิ้งอย่างไร้ประโยชน์ เช่น ผ้าป่ารีไซเคิล การล่องเรือเก็บขยะ กิจกรรม Big Cleaning Day กิจกรรมทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ กิจกรรมร้านรับซื้อของเก่าสีเขียว	- อปท.	- จังหวัด - สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 2 ด้านการจัดการขยะต้นทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ 3ช: ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ หรือ 3R: Reduce Reuse Recycle ให้เป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 1 โครงการ	กิจกรรมธนาคารขยะชุมชน ธนาคารขยะโรงเรียน ศูนย์รีไซเคิลชุมชน กิจกรรมขยะแลกไข่/สิ่งของ กิจกรรมตลาดนัดมือสอง เป็นต้น		
	(6) ขอความร่วมมือ “ประชารัฐ” ตั้งแต่ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคศาสนา ภาคประชาสังคม/ภาคประชาชน (ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด) ร่วมดำเนินการขับเคลื่อนกาจัดกิจกรรมลดการใช้ถุงพลาสติก โฟม และรณรงค์ให้ใช้ถุงผ้า	- สถ.	- ทุกหน่วยงานในสังกัด มท. - ภาคเอกชน - ภาคการศึกษา - ภาคศาสนา - ภาคประชาสังคม - ภาคประชาชน
	(7) สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้คัดแยกขยะมูลฝอยรายย่อย เช่น ซาเล้ง ร้านค้าของเก่า เครือข่ายชุมชน เข้ามาบริการในหมู่บ้าน/ชุมชน	- อปท.	- ปค. - สถ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
2.2 ขยะเปียกถูกคัดแยกและจัดการโดยผู้ผลิตขยะ แบ่งเป็น 3 เป้าหมาย ดังนี้	- อปท. เก็บข้อมูลผลการดำเนินการ เช่น ปริมาณขยะที่ลดได้และปริมาณสารบำรุงดินที่ได้จากการทำถังขยะเปียก	- อปท - จังหวัด	- ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 2 ด้านการจัดการขยะต้นทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
2.2.1 ครัวเรือนร้อยละ 100 ที่มีบริเวณหรือพื้นที่ในการจัดทำถังขยะเปียกครัวเรือน ได้รับการส่งเสริมและจัดทำถังขยะเปียก	(1) อปท. สำรวจข้อมูลครัวเรือนที่มีอยู่ทั้งหมดตามจำนวนที่มีผู้อาศัยอยู่จริง	- อปท.	- สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(2) อปท. สำรวจข้อมูลครัวเรือนมีความพร้อมและไม่มีความพร้อมทำถังขยะเปียก	- อปท.	- สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(3) อปท. แนะนำ ส่งเสริม และขอความร่วมมือให้ครัวเรือนจัดทำถังขยะเปียก สำหรับครัวเรือนที่มีบริเวณหรือพื้นที่ในการจัดทำถังขยะเปียกครัวเรือนได้ รวมถึงสาธิตวิธีการใช้งาน		
2.2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีการจัดทำถังขยะเปียกรวม และมีการจัดเก็บขยะเปียกที่ครัวเรือนคัดแยกไว้นำไปบริหารจัดการอย่างน้อย 1 แห่ง (สำหรับครัวเรือนที่ไม่มีบริเวณหรือพื้นที่ในการจัดทำถังขยะเปียกครัวเรือนได้)	(1) อปท. จัดทำประกาศขอความร่วมมือประชาชนที่มีความต้องการนำขยะเปียกไปใช้ประโยชน์ เช่น เลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยอินทรีย์ และลงทะเบียนเพื่อเชิญชวนนำขยะไปใช้ประโยชน์	- อปท.	- สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(2) อปท. จัดทำถังขยะเปียกรวมสำหรับครัวเรือนที่ไม่มีบริเวณหรือพื้นที่ในการจัดทำถังขยะเปียกครัวเรือนได้ และจัดทำแผนเก็บขนประกาศให้ประชาชนทราบ	- อปท.	- สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 2 ด้านการจัดการขยะต้นทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
2.2.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน และตลาดในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 มีการจัดทำถังขยะเปียกรวมหรือสถานที่รวมขยะเปียก	(3) อปท. จัดเก็บขยะเปียกที่ครัวเรือนคัดแยกไว้ดำเนินการตามกระบวนการต่อไป	- อปท.	- สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(1) จัดหาสถานที่กลางสำหรับจัดทำภาชนะรองรับขยะเปียกเพื่อเป็นจุดรวบรวมขยะเปียกจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน และตลาด โดย อปท. กำหนดวัน เวลา และเส้นทางการจัดเก็บ	- อปท.	- สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(2) อปท. จัดทำจุดรวบรวมขยะเปียกในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียน	- อปท.	- สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนในสังกัด อปท. ให้ความรู้แก่เด็กนักเรียนเรื่องการบริหารจัดการขยะ	- อปท.	- สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
2.3 ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 ร้อยละ 40 ถูกนำไปใช้ประโยชน์	(1) อปท. จัดกิจกรรมให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในพื้นที่ ในเรื่อง 3Rs หรือ 3 ช. วิธีการลดคัดแยกขยะ วิธีการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์	- อปท.	- สถจ. - จังหวัด - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 2 ด้านการจัดการขยะต้นทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
2.3 ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 ร้อยละ 40 ถูกนำไปใช้ประโยชน์	(2) อปท. จัดกิจกรรม การลดปริมาณ การคัดแยก และการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ ผ่านรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ผ้าป่ารีไซเคิล การล่องเรือเก็บขยะ กิจกรรม Big Cleaning Day กิจกรรมทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ กิจกรรมร้านรับซื้อของเก่าสีเขียว กิจกรรมธนาคารขยะชุมชน ธนาคารขยะโรงเรียน ศูนย์รีไซเคิลชุมชน กิจกรรมขยะแลกไข่/สิ่งของ กิจกรรมตลาดนัดมือสอง กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก ฯลฯ	- อปท.	- สถจ. - จังหวัด - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(3) สถานศึกษาและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัด อปท. และโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ตลอดจนสถาบันการศึกษาในพื้นที่ จัดกิจกรรมให้ความรู้ 3Rs หรือ 3ช. คือ วิธีการลดปริมาณขยะและคัดแยกขยะ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้แก่เด็ก นักเรียน และนักศึกษา และการอำนวยความสะดวกให้แก่โรงเรียน สถานศึกษา วัด หรือหน่วยงานราชการในพื้นที่ โดยการจัดตั้งภาชนะรองรับแบบแยกประเภท ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะ	- สถานศึกษาในสังกัด อปท. ทุกแห่ง - อปท.	- สถ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 2 ด้านการจัดการขยะต้นทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
2.3 ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 ร้อยละ 40 ถูกนำไปใช้ประโยชน์	(4) ขอความร่วมมือ “ประชารัฐ” ตั้งแต่ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคศาสนา ภาคประชาสังคม/ภาคประชาชน (ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด) ร่วมดำเนินการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรม ลดการใช้ถุงพลาสติก โฟม และรณรงค์ให้ใช้ถุงผ้า	- สถ.	- ทุกหน่วยงานในสังกัด มท. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(5) สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้คัดแยกขยะมูลฝอยรายย่อย อาทิ ซาเล้ง ร้านค้าของเก่า เครือข่ายชุมชน เข้ามาบริการในหมู่บ้าน/ชุมชน	- อปท.	- ปค. - สถ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานประกอบการภาคเอกชน ลด ละ เลิก การใช้ถุงพลาสติกและโฟม หรือนำถุงพลาสติกและโฟมกลับมาใช้ประโยชน์ หรือขอความร่วมมือจากภาคเอกชนไม่ใช้ถุงพลาสติกใส่สินค้าและให้สร้างแรงจูงใจให้แก่ประชาชน ในการใช้ถุงผ้าแทน	- อปท.	- จังหวัด - หอการค้าจังหวัด - สภาอุตสาหกรรมจังหวัด - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
	(7) จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน	- อปท.	- จังหวัด - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 2 ด้านการจัดการขยะต้นทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
2.4 การจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมเพื่อนำขยะที่คัดแยกแล้วไปจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือสิ่งของที่มีมูลค่า เช่น ตลาดนัดขยะ ฯลฯ โดยสามารถพิจารณานำเอามาใช้ประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวมได้ อย่างน้อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 1 แห่ง	(1) อปท. ร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จัดการรวมกลุ่มประชาชนที่สมัครใจตั้งเป็นกลุ่มบริหารจัดการขยะ และจัดหาสถานที่ทำการกลุ่มและนัดหมายผู้ค้าของเก่ารับซื้อ หรือกลุ่มจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนขยะเป็นเงินหรือสิ่งของที่มีมูลค่าอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	- อปท.	- ปค. - สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
2.5 ครัวเรือน ร้อยละ 60 เข้าร่วมเครือข่าย “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย	(1) อปท. “รับสมัครอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.)” และอบรมให้ความรู้จัดตั้งเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือโดยสมัครใจ มีความเสียสละและอุทิศตนในการทำงานด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย การปกป้อง และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง	- อปท.	- สถ. - สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
2.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 เป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมเพื่อให้ “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่นอย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง	(1) อปท. มีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์จิตสำนึกบริหารจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้ (1.1) จัดกิจกรรมการจัดการมูลฝอยของชุมชน เริ่มจากการลดการเกิดมูลฝอย คัดแยกมูลฝอย การใช้ประโยชน์จากมูลฝอย และรวบรวมมูลฝอย เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการเก็บขนของ อปท.	- อปท.	- สถ. - สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 2 ด้านการจัดการขยะต้นทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
2.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 เป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมเพื่อให้ “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่น อย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง	(1.2) การจัดกิจกรรมการการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน/ชุมชน เช่น นัดเวลาเก็บขนมูลฝอย เก็บกวาดมูลฝอย (1.3) สอดส่องดูแล เฝ้าระวัง และรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน/ชุมชน ตลอดจนสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ (1.4) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการลดและคัดแยกขยะ กิจกรรม Big Cleaning Day กิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ลดการใช้ถุงพลาสติก โฟม และเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน ฯลฯ (1.5) เป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์เพื่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ภาคราชการ ภาคการศึกษา ภาคศาสนา ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการจัดการมูลฝอยในหมู่บ้าน/ชุมชน (1.6) มีการรณรงค์การจัดเก็บขยะอิเล็กทรอนิกส์ตลอดทั้งปีตามโครงการมือถือเก่าไป ชีวิตใหม่มา		

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 3 การจัดการขยะกลางทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแบบแยกประเภทในชุมชนที่สาธารณะ สถานที่ท่องเที่ยว	(1) สำรวจสวนสาธารณะและสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อประเมินสถานการณ์และเตรียมการจัดหาภาชนะ	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	(2) จัดหาภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแบบแยกประเภทในสวนสาธารณะและสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบให้ครบทุกแห่ง	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	(3) จัดหายานพาหนะขนส่งขยะมูลฝอยและพนักงานประจำรถให้เพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	(4) ตรวจสอบและป้องกันมิให้ขยะมูลฝอย น้ำ หรือสิ่งอื่นที่เกิดจากการขนส่งขยะมูลฝอย ตกหล่นรั่วไหลออกจากรถเก็บขนขยะมูลฝอย	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	(5) การทำความสะอาดยานพาหนะให้มีความสะอาดเป็นประจำทุกครั้งที่มีการขนส่งขยะ	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 80 มีการวางแผนการเก็บขนขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับพื้นที่ (เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	(1) มีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ และเส้นทางเก็บขนโดยสามารถทำเป็นปฏิทินการเก็บขน	- อปท.	-ภาคเอกชน/ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 3 การจัดการขยะกลางทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
ที่มีการเก็บขน)	(2) ทำประชาพิจารณ์ เพื่อแจ้งให้ประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน	- อปท.	-ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
3.3 หมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 100 มีการจัดตั้ง “จุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน”	3.1 จัดให้มีจุดรวบรวมหรือถังขยะอันตรายอย่างน้อยหมู่บ้าน/ชุมชนละ 1 แห่ง	- อปท.	- สถ. - อบจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	3.2 กรณีพื้นที่ที่สนับสนุนนโยบายไร้ถัง จะต้องจัดให้มีระบบหรือนวัตกรรมการรวบรวมขยะอันตรายที่ครอบคลุมพื้นที่ทุกหมู่บ้านชุมชน	- อปท.	- สถ. - อบจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	3.3 รายงานการจัดตั้งจุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชนผ่านระบบสารสนเทศกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	- อปท.	- สถ. - สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 4 การจัดการขยะปลายทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
4.1 ขยะอันตรายชุมชนร้อยละ 100 ที่จัดเก็บและรวบรวม ส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	(1) อปท. ประชาสัมพันธ์ประเภทขยะอันตรายชุมชน	- อปท.	- จังหวัด -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	(2) อปท. ประกาศจุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน และวันเวลาเก็บขน	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	(3) เทศบาล/อบต. ประสาน อบจ. รวบรวม ขนส่งไปกำจัดตามหลักวิชาการ	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
4.2 ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใน ปี 2562 ร้อยละ80 ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (ยกเว้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ Zero Waste)	(1) ปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง ให้มีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง โดยกระบวนการต่างๆ ดังนี้ การฝังกลบเชิงวิศวกรรม (Engineer Landfill) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ การแปรรูปเพื่อผลิตพลังงาน (WTE) การหมักปุ๋ย (Compost) การแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิง (RDF) การกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกล – ชีวภาพ (MBT) การฝังกลบแบบเทกองควบคุม (Control Dump) ขนาดน้อยกว่า 50 ตัน/วัน และเตาเผา ขนาดน้อยกว่า 10 ตัน/วัน ที่มีระบบกำจัดอากาศเสีย	- อปท.	- สถจ. - ทสจ. - สสภ. - คพ. - ภาคเอกชน/ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 4 การจัดการขยะปลายทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
4.2 ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใน ปี 2562 ร้อยละ80 ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (ยกเว้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ Zero Waste)	(2) รวบรวมตัวเลขปริมาณขยะที่ อปท. เก็บขนไปกำจัดที่ระบบกำจัด หรือประสานขอตัวเลขปริมาณที่บ่อหรือระบบกำจัดของเอกชนที่ อปท. จ้างเก็บ/ขน/กำจัด เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอยของ อปท. และรายงานข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศ สถ. รวมทั้งรายงานข้อมูลผ่าน ทสจ. เพื่อรวบรวมให้ สสภ. รายงานข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศของ คพ.	- อปท.	- สถจ. - ทสจ. - สสภ. - คพ. - ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	(3) ในกรณีที่พื้นที่นั้นๆ ไม่มีระบบการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอย ให้ อปท. ส่งเสริมประชาชนกำจัดขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยคำนึงความเหมาะสมของพื้นที่ โดยไม่ก่อให้เกิดมลพิษและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	- อปท.	- สถ. - ทสจ. - สสภ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
4.3 ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 100	(1) ปิด/ปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง และนำขยะมูลฝอยตกค้างไปจัดการอย่างถูกต้อง โดยกระบวนการต่างๆ ดังนี้ การฝังกลบเชิงวิศวกรรม (Engineer Landfill) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ การแปรรูปเพื่อผลิตพลังงาน (WTE) การหมักปุ๋ย (Compost)	- อปท.	- สถจ. - ทสจ. - สสภ. - คพ. - ภาคเอกชน/ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 4 การจัดการขยะปลายทาง			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
4.3 ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 100	การแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิง (RDF) การกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกล – ชีวภาพ (MBT) การฝังกลบแบบเทกองควบคุม (Control Dump) ขนาดน้อยกว่า 50 ตัน/วัน และเตาเผาขนาดน้อยกว่า 10 ตัน/วัน ที่มีระบบกำจัดอากาศเสีย		
	(2) รวบรวมตัวเลขปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอยของ อปท. และรายงานข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศ สถ. รวมทั้งรายงานข้อมูลผ่าน ทสจ. เพื่อรวบรวมให้ สสภ. รายงานข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศของ คพ.	- อปท.	- สถจ. - ทสจ. - สสภ. - คพ. - ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
4.4 กลุ่มพื้นที่ในการจัดการมูลฝอยของ (Clusters) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 100 ในแต่ละจังหวัด มีการดำเนินการกำจัดขยะหรือมีแผนการดำเนินการฯ โดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัด	(1) กลุ่ม Clusters แต่งตั้งคณะทำงานบริหารจัดการขยะของกลุ่ม	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	(2) คณะทำงานประชุมกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและพิจารณาจัดทำแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่ม	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	(3) จัดทำแผนดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยกลุ่ม Clusters	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
	(4) คณะกรรมการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยพิจารณาให้ข้อเสนอแนะแผนของกลุ่ม Clusters	- อปท.	- สถจ. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 5 เป้าหมายอื่นๆ			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
5.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 มีถนนอย่างน้อย 1 สายทาง ความยาวไม่น้อยกว่า 500 เมตร เป็นถนนสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ตามแนวทางการดำเนินโครงการ “1 อปท. 1 ถนนท้องถิ่นใส่ใจสิ่งแวดล้อม”	อปท. ร่วมกับประชาชนดำเนินกิจกรรม ดังนี้ 1) รักษาความสะอาด เก็บขยะบนถนนและบริเวณโดยรอบถนน 2) ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนให้มีความสะอาดสวยงาม เช่น ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ หรือไม้ยืนต้นประจำท้องถิ่น 3) ติดตั้งหลอดไฟบริเวณถนนให้มีแสงสว่างเพียงพอ 4) ตัดแต่งกิ่งไม้ที่ยื่นออกมาบนถนน เพื่อไม่ให้บดบังสายตาเวลาขับรถ 5) กรณีไหล่ทางหรือสองข้างทางของถนน ควรมีการจัดระบบการระบายน้ำ โดยใช้หลักการธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบปิด) ไปดำเนินการ เพื่อให้มีการระบายน้ำที่รวดเร็ว	- อปท.	- สถจ. - อำเภอ - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 5 เป้าหมายอื่นๆ			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
5.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 ต้องมีการจัดทำโครงการ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 วัดประชารัฐสร้างสุข 5 ส. อย่างน้อย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 2 โครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562	อปท. ร่วมกับชุมชนรอบวัดจัดกิจกรรมวันทำความสะอาดใหญ่ (Big Cleaning Day) โดยเน้นจุดสำคัญภายในวัด ดังนี้ 1) ป้ายต่างๆ เช่น ป้ายชื่อ ทางเข้าวัด ป้ายบอกประวัติของสถานที่สำคัญ เป็นต้น 2) ถนนทางเข้าและถนนภายในวัดควรดูแลถนนให้ราบเรียบ ไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ สะอาด ไม่มีขยะ 3) ลานวัด ควรทำความสะอาด และดูแลลานวัดให้ราบเรียบ ไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ 4) พระพุทธรูปและรูปเคารพพระพุทธรูป ควรดูแลความสะอาด หากพบพระพุทธรูปที่ชำรุด ควรจัดการรวบรวมไว้ที่ฐานพระพุทธรูป หรืออาจขอขมาและขุดหลุมฝังในที่เหมาะสม 5) ศาลาการเปรียญและหอสวดมนต์ ควรดูแลความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่พุทธศาสนิกชน 6) ใต้ถุนอาคาร เป็นจุดที่ส่วนใหญ่จะมีกองขยะเศษไม้ เศษวัสดุ น้ำขัง ทำให้เกิดยุง สัตว์ร้าย สัตว์มีพิษ	- อปท.	- สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 5 เป้าหมายอื่นๆ			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
5.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 ต้องมีการจัดทำโครงการ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 วัดประชารัฐสร้างสุข 5 ส. อย่างน้อย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 2 โครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562	หนู แมลง เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดพาหะนำโรค จึงควรดูแลให้สะอาด หาสถานที่เก็บข้าวของให้เป็นสัดส่วน 7) การกำจัดขยะในทางระบายน้ำ เพื่อจะได้ไม่มีเศษวัสดุ ขยะ ขวางทางน้ำ ทำให้ตื้นเขิน ทำเขตอภัยทานสัตว์น้ำ 8) สัตว์เลี้ยงในวัด เนื่องจากชาวบ้านนำสัตว์เลี้ยงที่ไม่ต้องการไม่ว่าจะเป็นสุนัข แมว หรือสัตว์อื่นๆ มาปล่อยที่วัดให้เป็นภาระของพระภิกษุสงฆ์ 9) วัสดุอุปกรณ์และเครื่องใช้ต่างๆ ของใช้ภายในวัด เช่น ถ้วย ชาม โถข้าว ช้อน ส้อม มีจำนวนมาก หากเก็บไม่เป็นระเบียบจะทำให้ใช้เวลาในการค้นหา ตามหลัก 5ส จะต้องหาได้ภายใน 30 นาที และจะใช้พื้นที่ในการเก็บน้อย เป็นระเบียบ สวยงาม 10) อาคารเสนาสนะที่ไม่ได้ใช้งาน ควรมีการบูรณะให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน 11) ถังขยะทั่วไป ควรให้มีถังขยะที่มีความเหมาะสมกลมกลืนกับสถานที่และวางไว้ในที่ที่เหมาะสม เช่น ทำเป็นตอไม้เทียม ทำเป็นถังขยะแยกประเภทและมีรูปกำกับ		

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 5 เป้าหมายอื่นๆ			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
5.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 100 ต้องมีการจัดทำโครงการ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 วัดประชารัฐสร้างสุข 5 ส. อย่างน้อย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 2 โครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562	12) ถังขยะเปียก ให้จัดทำถังขยะเปียกแยกต่างหากจากถังขยะทั่วไป 13) สุขา ควรดูแลรักษาห้องน้ำให้สะอาดอยู่เสมอ และหมั่นดูแลรักษา หากชำรุดให้รีบซ่อมแซม 14) ที่วางร่ม เพื่อให้เป็นระเบียบและทำให้ใช้เนื้อที่ในการจัดเก็บน้อยและหยิบใช้ได้สะดวก 15) ที่วางรองเท้า สำหรับผู้ที่มาสักการะบูชาจัดวางรองเท้าให้เป็นระเบียบ 16) จุดสำคัญอื่นๆ ตามความเหมาะสม		
5.3 ห้องน้ำสาธารณะร้อยละ 100 ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถานที่สาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ได้รับการดูแล ปรับปรุง ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี และมีการ	อปท. พัฒนาห้องน้ำสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบ โดยเน้นพัฒนาห้องน้ำสาธารณะให้ได้มาตรฐาน 3 เรื่อง คือ สะอาด เพียงพอ ปลอดภัย ตามเกณฑ์มาตรฐาน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) เกณฑ์ด้านความสะอาด พื้น ผนัง เพดาน โถส้วม โถปัสสาวะ สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดีใช้งานได้ มีน้ำใช้สะอาด เพียงพอ และไม่มีลูกน้ำยุง ภาชนะเก็บกักน้ำ ขันตักน้ำสะอาด มีกระดาษชำระเพียงพอต่อการใช้งาน สายฉีดน้ำสะอาด อยู่ในสภาพดี อ่างล้างมือ ก๊อกน้ำ	- อปท.	- สถจ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 5 เป้าหมายอื่นๆ			
เป้าหมายของ มท.	**กิจกรรมหลัก***	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
จัดการตามแนวทางการดำเนินโครงการ “ห้องน้ำท้องถิ่น สะอาดและปลอดภัย”	ไม่มีคราบสกปรก สบู่ล้างมือพร้อมใช้ตลอดเวลา ถังรองรับมูลฝอยสะอาด มีฝาปิด ไม่รั่วซึม มีการระบายอากาศดี ไม่มีกลิ่นเหม็น ท่อระบายสิ่งปฏิกูลและถังเก็บกักไม่รั่ว แตกหรือชำรุด มีการทำความสะอาดเป็นประจำ 2) เกณฑ์ด้านความเพียงพอ จัดให้มีส้วมนั่งราบสำหรับผู้พิการ ผู้สูงวัย หญิงตั้งครรภ์และประชาชนทั่วไป อย่างน้อย 1 ที่ ห้องน้ำสาธารณะต้องพร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ 3) เกณฑ์ความปลอดภัย บริเวณที่ตั้งห้องน้ำต้องไม่อยู่ในที่ลับตา กรณีที่มีห้องน้ำตั้งแต่ 2 ห้องขึ้นไป ให้แยกเป็นห้องน้ำสำหรับชาย หญิง โดยมีป้ายหรือสัญลักษณ์ที่ชัดเจน ประตูที่จับเปิด – ปิด และที่ล็อคด้านในสะอาด อยู่ในสภาพดี พื้นห้องน้ำแห้ง และแสงสว่างเพียงพอ สามารถมองเห็นได้ทั่วบริเวณ		

***หมายเหตุ กิจกรรมหลักเป็นแนวทางเพื่อใช้ดำเนินการ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม**

มาตรการที่ 6 ส่งเสริมและสนับสนุนการการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง		
กิจกรรมหลัก*	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
6.1 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ สร้างความตระหนักให้บุคลากรในสังกัด เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมและตระหนักในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง	- ทุกหน่วยงานในสังกัด มท. - หน่วยงานสังกัดทุกกระทรวง	- มท. - สถ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
6.2 รณรงค์ ประชาสัมพันธ์การลด คัดแยกขยะมูลฝอย การลดใช้ถุงพลาสติก การใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในสำนักงานอย่างเป็นรูปธรรม	- ทุกหน่วยงานในสังกัด มท. - หน่วยงานสังกัดทุกกระทรวง	- มท. - สถ. - หน่วยงานภาคเอกชนและภาคประชาสังคม
6.3 สำนักงานจัดให้มีภาชนะรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภทให้เพียงพอในสำนักงาน	- ทุกหน่วยงานในสังกัด มท. - หน่วยงานสังกัดทุกกระทรวง	- มท./ สถ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
6.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมโครงการการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยให้กับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการดำเนินการตามมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	- มท./สถ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
6.5 สอดแทรกเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทุกระดับ	- กระทรวงศึกษาธิการ - ทุกสถานศึกษาสังกัด อปท.	- สถ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน

มาตรการที่ 6 ส่งเสริมและสนับสนุนการการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง		
กิจกรรมหลัก*	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
6.6 สร้างความรู้ความเข้าใจเชิงรุกอันดีให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อลดการต่อต้านจากประชาชนในประเด็นปัญหาเรื่องการก่อสร้างระบบการกำจัดขยะมูลฝอยและผลกระทบด้านต่าง ๆ จากการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย	- ทุกหน่วยงานในสังกัด มท.	- สถ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
6.7 ศึกษา วิจัย ประยุกต์ และพัฒนาทางเลือกในการใช้เทคโนโลยีการจัดการที่เหมาะสมกับพื้นที่ ปริมาณ และองค์กรประกอบขยะมูลฝอย รวมถึงส่งเสริมและขับเคลื่อนให้เกิดการรวมกลุ่มพื้นที่จัดการขยะมูลฝอย (Clusters) อย่างมีประสิทธิภาพ	- สถ.	- วท./คพ. /พพ. - ภาคเอกชน - ภาคประชาชน
6.8 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและการรายงานข้อมูลการบริหารจัดการขยะมูลฝอย	- อปท.	- สถ./ภาคเอกชน
6.9 อบรมและพัฒนาบุคลการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ	- สถ. - อปท.	- ทส. -ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
6.10 สร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและประชาชนในพื้นที่ ในการเสนอแนะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมตัดสินใจและร่วมมือการดำเนินการโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย	- จังหวัด - สถ.	- ทส. - หน่วยงานภาคเอกชนและภาคประชาสังคม
6.11 สร้างกลไก และเครือข่ายในการเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบการจัดการขยะมูลฝอย โดยการมีส่วนร่วนร่วมจากภาคประชาชน	- จังหวัด	- สถ. - ภาคประชาชน
6.12 ยกย่อง เชิดชูเกียรติ ประกวดและให้รางวัลองค์กรและบุคคลที่มีจิตสำนึกและผลงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยดีเด่นเช่น หน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมู่บ้านชุมชนสถาน	- คณะกรรมการกลางจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย	- มท./สถ. - หน่วยงานภาคเอกชนและภาคประชาสังคม

มาตรการที่ 6 ส่งเสริมและสนับสนุนการการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง		
กิจกรรมหลัก*	**หน่วยงานรับผิดชอบหลัก**	**หน่วยงานสนับสนุน**
6.13 แนวทางการบริหารจัดการขยะเกาะ	- สถ.	- คพ.

ภาคผนวก

ถอดบทเรียนจังหวัดที่มีผลงานดีเด่น
ในการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศประจำปี พ.ศ. 2561
<u>จังหวัดลพบุรี</u>

1. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

1.1 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนต้นทาง

ประชาชนในชุมชนยังขาดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความสะอาด เช่น ไม่เห็นความสำคัญในการคัดแยกขยะก่อนที่จะนำไปทิ้งในที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้ หรือทิ้งนอกพื้นที่ และยังขาดความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ

1.2 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนกลางทาง

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อจำกัดด้านงบประมาณอุปกรณ์เครื่องมือในการเก็บขนและกำจัดไม่เพียงพอ และยังไม่มีระบบเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอยแบบแยกประเภทเพื่อรองรับการคัดแยกมูลฝอย

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อบังคับที่มีบทลงโทษไม่เข้มงวด

1.3 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนปลายทาง

บ่อขยะใกล้เขตชุมชน ยังดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

2. การแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน (ให้สอดคล้องกับปัญหาในข้อ 1)

2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มการรณรงค์สร้างจิตสำนึกด้วยการจัดประชุม อบรม สัมมนา ทำเสียงตามสาย เพื่อชี้แจงสถานการณ์ปัญหาขยะ ให้ความรู้ความเข้าเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะต้นทาง การใช้ประโยชน์ของขยะโดยให้รู้จัก หลัก 3R

2.2 จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้แก่นักเรียน เยาวชน และประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ต่อไป

2.3 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4 ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา และต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ตามบทลงโทษหากประชาชน เอกชน ไม่ปฏิบัติตาม

2.5 จังหวัดลพบุรี มีการรวมกลุ่มพื้นที่ในการจัดการมูลฝอย (Clusters) จำนวน 4 Clusters ดังนี้

Clusters ที่ 1 ประกอบด้วย เทศบาลเมืองเขาสามยอด เทศบาลตำบลท่าศาลา เทศบาลตำบลกกโก เทศบาลตำบลป่าตาล องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์เก้าต้น องค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร องค์การบริหารส่วนตำบลพรหมมาสตร์ องค์การบริหารส่วนตำบลบางขันหมาก องค์การบริหารส่วนตำบลโคกลำพาน โดยมีเทศบาลเมืองลพบุรี เป็นเจ้าภาพ

Clusters ที่ 2 ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงงา องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะพี้ดงพลับ องค์การบริหารส่วนตำบลบางพึ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชี องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทราย องค์การบริหารส่วนตำบลโพนทอง องค์การบริหารส่วนตำบลสนามแจง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลหินปัก โดยมีเทศบาลเมืองบ้านหมี่เป็นเจ้าภาพ

Clusters ที่ 3 ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลถลุงเหล็ก โดยมีเทศบาลตำบลโคกสำโรง เป็นเจ้าภาพ

Clusters ที่ 4 ประกอบด้วย เทศบาลตำบลท่าโขลง เทศบาลตำบลบางงา องค์การบริหารส่วนตำบลบางคู้ องค์การบริหารส่วนตำบลหัวสำโรง โดยมีเทศบาลตำบลท่าวุ้ง เป็นเจ้าภาพ

2.6 จัดให้มีแนวทางการดำเนินการให้บ่อขยะที่ยังไม่ถูกหลักวิชาดำเนินการให้ถูกหลักวิชาการ เช่น การเทกองที่มีการควบคุม (Controlled Dump) การฝังกลบขยะมูลฝอยเชิงวิศวกรรม หรือ การฝังกลบขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิชาการ (Sanitary Landfill) ต่อไป

3. ถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

3.1 ดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบมีส่วนร่วมตามนโยบายจังหวัดลพบุรี สะอาด โดยมีกลไกของคณะกรรมการมูลฝอยจังหวัด ซึ่งมีองค์ประกอบของคณะทำงานได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อกำกับทิศทางและส่งเสริมการบริหารจัดการขยะในจังหวัดลพบุรี โดยมีแนวคิดสำคัญที่ยึดหลัก 3R ประชารัฐ ที่มุ่งให้เกิดการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ที่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง

3.2 สนับสนุนให้มีการถอดบทเรียนความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนที่มีอยู่ โดยมีการพัฒนาและถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ของชุมชน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนใกล้เคียง

3.3 พัฒนาการจัดการขยะชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ธนาคารขยะรีไซเคิล สวัสดิการชุมชนการคัดแยกขยะ

3.4 ส่งเสริมด้านการแปรรูปขยะมูลฝอยและประดิษฐ์สิ่งของเหลือใช้ ซึ่งสามารถทำให้เกิดรายได้ นอกจากจะได้ความรู้เพิ่มแล้วยังสามารถช่วยให้เกิดการกระตุ้นการมีส่วนร่วมและช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมากขึ้น

3.5 การสร้างวิสาหกิจชุมชน โดยการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนในการนำปุ๋ยหมัก และผลิตภัณฑ์น้ำจุลินทรีย์ ที่ผลิตได้จากขยะอินทรีย์นำไปใส่บรรจุภัณฑ์ให้สวยงามเพื่อนำไปขายส่ง หรือจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่างๆ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน เป็นต้น

3.6 ภาพความสำเร็จจะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาดซึ่งความร่วมมือจากส่วนใดส่วนหนึ่งของจังหวัดลพบุรี จึงได้ขับเคลื่อนและเดินหน้าไปพร้อม ๆ กันทุกภาคส่วนในการก้าวสู่ความเป็นเมืองสะอาดอย่างยั่งยืน ตลอดระยะเวลาการดำเนินการที่ผ่านมา จังหวัดลพบุรี ได้มีช่องทางในการจัดการเรื่องร้องเรียนและบรรเทาแก้ปัญหา

ด้านการบริหารจัดการขยะในระดับจังหวัด ผ่านศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดลพบุรี ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนและช่องทางให้ประชาชนสามารถร้องเรียนร้องทุกข์ปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการขยะในจังหวัดลพบุรี และในระดับพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีช่องทางทั้งสายด่วน สายตรง และระบบออนไลน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ของประชาชน ซึ่งผลจากการดำเนินงานพบว่า ไม่มีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการขยะเข้าสู่ระบบเรื่องร้องเรียนของศูนย์ดำรงธรรมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

4. ผลงานดีเด่นหรือนวัตกรรมในการจัดการ

จากการดำเนินงานเชิงรุก และขยับไปพร้อม ๆ กันของทุกภาคส่วนในจังหวัดลพบุรี ทำให้ในปัจจุบัน ได้เกิดรูปธรรมความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะ ที่ได้รับรางวัลจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในระดับประเทศ เช่น เทศบาลเมืองเขาสามยอด ได้รับรางวัลพระปกเกล้าทองคำ “ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชน และประชาสังคม” นวัตกรรมเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม (การจัดการขยะ) และเทศบาลตัวอย่างที่ดีด้านการจัดการขยะ จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม รางวัลชุมชนปลอดขยะ โครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ชุมชนบ้านเกาะ องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมือง /ชุมชนพัฒนาสามัคคี เทศบาลตำบลพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม ชุมชนท่ามะนาว องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ กลไกและทุนที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการขับเคลื่อน “ลพบุรี จังหวัดสะอาด” ได้แก่ เครือข่ายภาคประชาชน ที่เป็นกำลังสำคัญ นั่นคือ อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก หรือ อถล. ซึ่งก็คือประชาชนที่สมัครใจเข้ามาร่วมเป็นอาสาสมัครในการดูแลความสะอาดเรียบร้อย ตั้งแต่ระดับครัวเรือน พื้นที่สาธารณะ ซึ่งปัจจุบัน จังหวัดลพบุรี มี อถล. ทั้งสิ้น 86,220 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.21 โดยมีกิจกรรมสำคัญได้แก่ กิจกรรม Big cleaning/กิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยและนำไปใช้ประโยชน์ /ตลาดนัดรีไซเคิล /ผ้าป่าขยะ/การลดใช้พลาสติกและโฟมบรรจุอาหาร/การขุดลอกคูคลองและแหล่งน้ำสาธารณะ/สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งจากการร่วมดู ร่วมคิด และร่วมทำ ได้นำไปสู่การพัฒนาที่ก่อเกิดปัญญาจาก “ปัญหาขยะ และขยะมีปัญหา” สู่การพัฒนานวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับทิศทางการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนขยะเป็นโอกาส เปลี่ยนภาระเป็นพลัง โดยการนำขยะมาใช้ประโยชน์ในนวัตกรรมรูปแบบต่าง ๆ เช่น

1. นวัตกรรมประเภทเครื่องใช้หรือสิ่งประดิษฐ์ เช่น เตาเผาขยะแบบไร้มลพิษ องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล

2. นวัตกรรมประเภทการแปรรูปขยะมูลฝอย เช่น กระเป๋าประดิษฐ์จากซองกาแฟ การประดิษฐ์ดอกไม้จากสลากลอตเตอรี่

3. นวัตกรรมประเภทการรวมกลุ่มทางสังคม ได้แก่ ธนาคารกองทุนขยะเพื่อสวัสดิการสังคม ผ้าป่าขยะสวัสดิการกองทุนผู้สูงอายุ

4. นวัตกรรมประเภทอื่น ได้แก่ โครงการชุมชนไร้ถังขยะ ถนนปลอดถังขยะ โครงการตลาดนัดไร้ถุง ซึ่งก่อให้เกิดมูลค่าและคุณค่า จากขยะ และสิ่งของเหลือใช้ นำกลับไปใช้ประโยชน์ได้อีกครั้ง ในปีงบประมาณ

2561 มีจำนวนขยะที่นำไปใช้ประโยชน์ จำนวน 90,999 ตัน คิดเป็นร้อยละ 58.04 ของจำนวนขยะที่เกิดขึ้นในปี 2561 นับเป็นการลดขยะในชุมชนได้จากการนำขยะพัฒนาเป็นนวัตกรรมในการลดปริมาณขยะในชุมชนได้เป็นอย่างดี

<u>การดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นแบบอย่าง (best practice)</u>

1. โครงการผู้ตรวจการของเหลือใช้ตำบลโพตลาดแก้ว อำเภอท่าวุ้ง

1.1 เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการของเหลือใช้ให้แก่เด็กและเยาวชน

1.2 เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะบริเวณข้างถนนและสถานที่สาธารณะในชุมชน

1.3 สร้างรายได้ให้แก่เด็กเยาวชนในการขายของเหลือใช้ไปรีไซเคิลเพื่อกลับมาใช้ใหม่

1.4 ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมในช่วงเวลาว่างให้เกิดประโยชน์

1.5 ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนและบ้านเกิด

2. โครงการเตาเผาขยะแบบไร้มลพิษ ใช้ร่วมกันเป็นกลุ่มบ้านใกล้เคียงแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล

3. ชุมชนแห่งความพอเพียง บ่อก๊าซชุมชน ตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล

ผลงานด้านการบริหารจัดการพลังงานที่ชัดเจนในการประยุกต์ใช้พลังงานทดแทนทั้งในครัวเรือน การประกอบอาชีพ ไปจนถึงการต่อยอดเป็นศูนย์การเรียนรู้พลังงานชุมชนที่เปิดโอกาสให้ชุมชนต่าง ๆ ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้เพื่อไปต่อยอดใช้ในชุมชนตนเองได้ อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์

4. เทศบาลเมืองเขาสามยอด ได้ดำเนินโครงการชุมชนไร้ถัง (ชุมชนนี้ไม่มีขยะ) เป็นโครงการที่ภาคประชาชนตระหนักถึงปัญหาของเทศบาลที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเทศบาลประสบปัญหาไม่มีสถานที่ทิ้งขยะและในอนาคตอันใกล้จะไม่มีสถานที่ทิ้งขยะ เทศบาลจึงได้นำชุมชนไปศึกษาดูงาน ณ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว และได้ประกาศปฏิญาณดอนแก้วร่วมกันว่าจะไม่มีถังขยะในพื้นที่ ประกอบกับการศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร จึงได้นำมาปรับใช้ในเขตเทศบาล โดยชุมชนได้ร่วมกันคัดแยกขยะลดปริมาณการเกิดขยะ มีการแปรรูปขยะ เกิดเครือข่ายชุมชนในรูปแบบวิทยาการชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้ในการจัดการขยะซึ่งกันและกัน เช่น การทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ การลดถังขยะในชุมชน ปัจจุบันมีชุมชนจำนวน 11 ชุมชน จาก 34 ชุมชน เป็นชุมชนปลอดถังขยะและทุกชุมชนได้เข้าร่วมโครงการชุมชนไร้ถัง ผลการดำเนินงานส่งผลให้ปริมาณขยะลดจากเดิมวันละ 19 ตัน เหลือประมาณ 12 ตัน

รอบการจัดเก็บนานขึ้น ผลการดำเนินการมีความก้าวหน้าไปได้ด้วยดีใน 3 ปีที่ผ่านมา เทศบาลมิต้องเสียงบประมาณในการจัดซื้อถังขยะ ประชาชนมีรายได้จากการคัดแยกขยะสิ่งแวดล้อมสวยงาม และที่สำคัญเกิดความรักความสามัคคีในชุมชน

5. องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี

5.1 ใช้รูปแบบระบบการบริหารจัดการขยะแบบประชารัฐ จัดตั้งขึ้นเป็นฌาปนกิจสงเคราะห์กองทุนธนาคารขยะ

5.2 สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนจากนวัตกรรมการบริหารจัดการขยะโดยรณรงค์ให้คนในชุมชนใช้พวงหรีดจักรสานลดปริมาณขยะในงานศพ

5.3 ชุมชนมีสุขภาวะที่ดีขึ้นจากการบริหารจัดการขยะทำให้ชุมชนสะอาดปราศจากแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย มีนวัตกรรมในการประดิษฐ์ มีจุดรวมขยะอันตราย

6. องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงค่อม อำเภอชัยบาดาล

จัดตั้งกลุ่มสนใจและจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การฝึกอบรมทำปุ๋ยหมัก ทำก๊าซชีวภาพ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากขยะมูลฝอย/วัสดุเหลือใช้ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีทำปุ๋ยหมักชีวภาพการนำยางรถยนต์ที่รับซื้อจากสมาชิกโครงการฯ นำมาประดิษฐ์เป็นกระถางปลูกต้นไม้ เยาวชนบ้านโคกสะอาด หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงค่อม ได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มทำถังขยะจากขวดน้ำพลาสติกผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงค่อม ชักชวนชาวบ้านนำกะลามะพร้าวมาประดิษฐ์ทำเป็นเครื่องออกกำลังกายและตั้งชื่อว่า “กะลาสามัคคี” ฯลฯ

5. บทบาทของภาคีเครือข่ายที่มีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จ

การดำเนินงานบริหารจัดการจังหวัดสะอาด ได้ก่อให้เกิดรูปธรรมความสำเร็จอีกประการหนึ่งที่จับต้องได้ นั่นคือ การมีสภาพแวดล้อมที่มีความสะอาดน่าอยู่ ในถนนสายหลัก สายรอง สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด ให้มีความสวยงานดึงดูดนักท่องเที่ยว ส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจของจังหวัดด้วย ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของคนลพบุรี ในการร่วมด้วยช่วยกัน ดูแลจากหน้าบ้าน สู่การดูแลชุมชนที่ทุกคนเป็นเจ้าของ โดยหัวใจของความสำเร็จในการดำเนินงานลพบุรีเมืองสะอาด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่าย ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตามดู และร่วมรับประโยชน์อย่างยั่งยืนในการบริหารจัดการขยะในทุกระดับ โดยจังหวัดลพบุรี ได้ถือเป็นแนวทางร่วมกันในการเน้นย้ำและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทุกระดับ ทั้งในด้านการจัดทำแผนการจัดการขยะ การสื่อสารข้อมูล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนการมีโครงสร้างการทำงานในทุกระดับที่ให้มีภาคประชาชนร่วมเป็นคณะทำงาน และมีบทบาทในการเป็นเจ้าภาพร่วมการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจังหวัดสะอาด lopburi Model จังหวัดสะอาด ได้แก่ บวร.+ค (บ้าน (ครัวเรือน) +วัด+ราชการ+เครือข่าย) บ้าน ได้แก่ การให้ประชาชนในแต่ละครัวเรือนได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะต้นทาง/วัด เป็นศูนย์รวมใจของชุมชน และศูนย์รวมทุกกิจกรรม/ราชการ : หนุนเสริม เป็นเจ้าภาพร่วมกับประชาชน/เครือข่าย ภาคเอกชน หน่วยงานองค์กรสาธารณะประโยชน์

ถอดบทเรียนจังหวัดที่มีผลงานดีเด่น
ในการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศประจำปี พ.ศ. 2561
<u>จังหวัดเลย</u>

1. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

1.1 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนต้นทาง

(1) ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยต้นทาง และหน่วยงานของรัฐไม่ได้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง

(2) ประชากรส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกและไม่มีวินัยในการทิ้งขยะ มีการทิ้งขยะลงในที่หรือทางสาธารณะ

(3) ขาดการรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักให้กับประชาชนอย่างจริงจังต่อเนื่องในการเรื่องการจัดการขยะต้นทาง เช่น การรณรงค์ 3Rs หรือการคัดแยกขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์ เป็นต้น

1.2 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนกลางทาง

(1) ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นไม่สามารถเก็บขนได้ในวันเดียวทั้งหมด ทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้างตามแหล่งชุมชน ขยะมูลฝอยตกค้างเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็นรบรวนประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังขาดรถสำหรับเก็บขนขยะมูลฝอยจากแหล่งชุมชนไปยังที่กำจัดหรือรถเก็บขนขยะมูลฝอยมีสภาพเก่า ชำรุด ไม่สามารถเก็บขนขยะได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

(3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ต้องเก็บขนไปกำจัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ต้องเดินทางไกลในการนำขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นและทำให้มีขยะมูลตกค้าง

1.3 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนปลายทาง

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีสถานที่สำหรับกำจัดขยะมูลฝอยเป็นของตนเอง หรือมีแต่เป็นสถานที่ที่ไม่ได้ขออนุญาต และการกำจัดเป็นแบบเทกองที่ไม่ถูกหลักวิชาการ

(2) ขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปทิ้งยังแหล่งกำจัดปลายทางมีปริมาณมาก ทำให้มีสถานที่สำหรับกำจัดขยะมูลฝอยไม่เพียงพอ เพราะประชาชนไม่ได้มีการคัดแยกขยะมาจากต้นทางก่อนขยะมูลฝอยจึงมีจำนวนมาก

2. การแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน (ให้สอดคล้องกับปัญหาในข้อ 1)

จังหวัดเลย ตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย มุ่งดำเนินการตามแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2561 ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์จังหวัดที่ว่า **“เมืองน่าอยู่ เมืองแห่งการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุนภายใต้การพัฒนาที่ยั่งยืน”** จึงกำหนดกรอบทิศทางและแนวทางการดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยแต่ละประเภท ภายใต้ Road map การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย กำหนดแนวทางการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน คือ

(1) กำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานการณ์ที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤติ (ขยะมูลฝอยเก่า)

(2) สร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม (ขยะมูลฝอยใหม่) เน้นการลดและการคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง จัดการขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวมกำจัดโดยใช้เทคโนโลยีแบบผสมผสานเน้นการแปรรูปเป็นพลังงานหรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(3) วางระเบียบ มาตรการ การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเสียอันตราย

(4) สร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน เน้นการให้ความรู้แก่ประชาชนและบังคับใช้กฎหมายและจะดำเนินการโดยยึดแนวทางที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

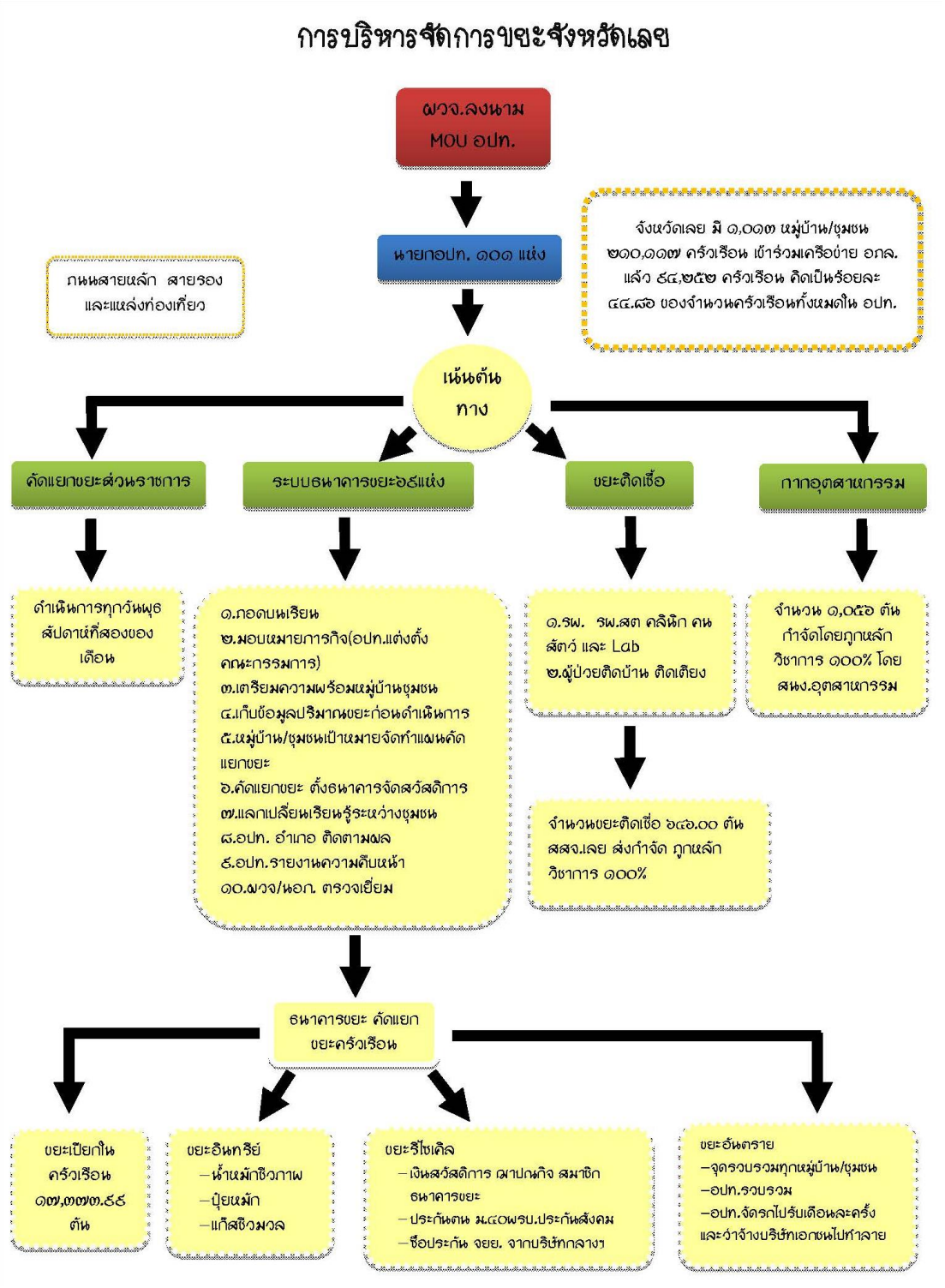

3. ถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

3.1 ปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จที่สำคัญเป็นลำดับแรก คือ ผู้บริหารระดับสูงของจังหวัดให้ความสำคัญ โดยเริ่มมาตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดเลยในอดีต ได้แก่ นายวิโรจน์ จิวะรังสรรค์ จนมาถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเลยท่านปัจจุบัน ได้แก่ นายชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม ได้ให้ความสำคัญที่จะทำให้เมืองเลยเป็นเมืองที่สะอาด การกำหนดวิสัยทัศน์จังหวัด และกำหนดแนวนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องความสะอาด รวมทั้ง การดำเนินกิจกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้ประชาชนได้นำไปทำเป็นแบบอย่างในหลายกิจกรรมที่เกี่ยวกับความสะอาด และการลดขยะมูลฝอยในชีวิตประจำวัน

3.2 จังหวัดเลยได้จัดทำแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดเลย (Road Map) กำหนดขั้นตอนและกระบวนการดำเนินการ ในช่วงเวลาปฏิบัติในปีงบประมาณ 2561 ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดประชุมถ่ายทอดบทเรียนจากการรับฟังบรรยาย และ/หรือการศึกษาดูงานแก่ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการชุมชนหัวหน้าคุ้ม อสม.

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มอบหมาย รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด/รองนายกเทศมนตรี/รองนายกขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกอง/หัวหน้าส่วน และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบขับเคลื่อนงาน โดยการแต่งตั้งคณะทำงาน

3. ค้นหาหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีความพร้อมในพื้นที่เพื่อเป็นหมู่บ้าน/ชุมชน นำร่อง ในการคัดแยกขยะ

4. คณะทำงานลงพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน นำร่อง เพื่อเตรียมความพร้อม (เสริมสร้างองค์ความรู้/กระบวนการดำเนินงานและอื่น ๆ)

5. เก็บข้อมูลปริมาณขยะของหมู่บ้าน/ชุมชนนำร่องก่อนเริ่มดำเนินการ (เพื่อเป็นฐานวัดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน)

6. หมู่บ้าน/ชุมชน นำร่อง จัดวางแผนการคัดแยกขยะ

7. หมู่บ้าน/ชุมชน คัดแยกขยะตามแผนฯ จัดตั้งกองทุนธนาคารขยะจัดระบบสวัสดิการแก่สมาชิกกองทุน เช่น ช่วยเหลือค่าฌาปนกิจศพ, ช่วยเหลือการคลอดบุตร, ช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล

8. ขยายผลการจัดตั้งธนาคารขยะให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน/ชุมชน

9. อำเภอ/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ติดตามผลการดำเนินการของหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง

10. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายงานผลความก้าวหน้าของการปฏิบัติต่อจังหวัด (ผ่านอำเภอ)

11. ผู้ว่าราชการจังหวัด / นายอำเภอ ตรวจเยี่ยมให้กำลังใจประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดเลย

3.3 จังหวัดเลยได้ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2561 โดยมีการจัดการประชุมคณะกรรมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัด เพื่อพิจารณาแผนงาน/โครงการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่ (ในช่วงเดือนตุลาคม 2560 – มิถุนายน 2561) และได้จัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” (ระยะ 1 ปี พ.ศ. 2560 – 2561) โดยกำหนดกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ การจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๒ การจัดการขยะอันตรายอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๓ การจัดการขยะมูลฝอยติดเชื้ออย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๔ การจัดการกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๕ การสนับสนุนการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

จังหวัดเลย ได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งมีการดำเนินการร่วมกันครบทุกหน่วยงาน ได้แก่ ส่วนราชการ ภาคการศึกษา ภาคศาสนา ภาคเอกชน และภาคประชาชน

3.4 กำหนดขั้นตอน และกระบวนการดำเนินการในปีงบประมาณ 2561 โดยเน้นการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง ดังนี้

(1) คัดแยกขยะส่วนราชการ เพื่อเป็นต้นแบบหรือตัวอย่างให้กับประชาชนเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงได้จัดทำโครงการ “สำนักงานปลอดขยะ” จังหวัดเลย (Zero Waste Office) โดยให้ส่วนราชการ หน่วยงาน ที่มีสำนักงานตั้งอยู่บริเวณศาลากลางจังหวัดเลย และบริเวณโดยรอบ จำนวน 35 หน่วยงาน คัดแยกขยะ จัดหาภาชนะ เพื่อรวบรวมขยะรีไซเคิลหรือขยะขายได้ นำมาจำหน่าย มีส่วนราชการนำมาขายมีปริมาณขยะรีไซเคิล จำนวน 3,862 กิโลกรัม

(2) ระบบธนาคารขยะ/กองทุนขยะ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 256๐ – 2561 ได้มีการจัดตั้งกองทุนธนาคารขยะนับถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๑ จำนวน 94 แห่ง ซึ่งถือเป็นการจัดการขยะต้นทาง โดยใช้หลัก 3 R ให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะต้นทางหรือในครัวเรือน เริ่มด้วยแยกขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์เพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์ ขยะรีไซเคิลที่มีการคัดแยกก็นำมารวมกลุ่มเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก เช่น เงินสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ให้แก่สมาชิก

(3) การดูแลถนนสายหลัก สายรองและแหล่งท่องเที่ยว

จังหวัดเลย เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมากมาย จึงเล็งเห็นความสำคัญกับการดูแลถนนสายหลัก สายรองและแหล่งท่องเที่ยว จึงมีการดำเนินการ ดังนี้

(3.1) จัดให้มี “หน่วยเคลื่อนที่เร็วในการเก็บขยะ” โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ จัดหน่วยเคลื่อนที่เร็วออกเก็บขยะ ทุกแห่ง

(3.2) ผู้บริหารท้องถิ่น พนักงานส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกเก็บขยะสองข้างเป็นประจำ ทุกสัปดาห์ , กิจกรรม Big Cleaning Day วันสำคัญต่าง ๆ

(3.3) เทศบาลเมืองเลย จัดทำโครงการ “เสาร์พัฒนา” ในทุกวันเสาร์ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2556 ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ ล้างถนน กำจัดขยะมูลฝอย กำจัดวัชพืช สถานที่สาธารณะ บริเวณสองข้างทางถนนสายหลัก สายรองภายในเขตเทศบาลเมืองเลย มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ดำเนินการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ภายใต้การมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหาร พนักงานเทศบาล พนักงานจ้าง และคณะกรรมการชุมชน นอกจากนี้ได้มีส่วนรวมของส่วนราชการ/หน่วยงานของรัฐ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด มณฑลทหารบกที่ 28 เรือนจำจังหวัดเลย ร่วมกันพัฒนาพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองเลย

(3.4) เทศบาลเมืองวังสะพุง ได้จัดทำโครงการ “Pick and Walk: เดินเก็บขยะไป” เชิญชวนคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานส่วนท้องถิ่น ประชาชนในเขตเทศบาล เก็บเศษขยะบริเวณถนนสายหลัก สายรองและสถานที่สำคัญในเขตเทศบาลเมืองวังสะพุง รณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมได้ออกกำลังกายในระยะทางพอสมควรและเก็บขยะไปด้วยทำให้บ้านเมืองเกิดความสะอาดและเป็นระเบียบร้อยมากขึ้น เริ่มโครงการตั้งแต่เดือนเมษายน – สิงหาคม 2561 รวม 20 ครั้ง

(4) การจัดการขยะทั่วไป (พลาสติกทุกชนิด โฟม กล่องนมฯ)

จังหวัดเลย ได้จัดทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานและการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้เชิญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับบริษัทกรีนไลน์ เอนเนอจี (ประเทศไทย) จำกัด มาให้ความรู้ ความเข้าใจในการแยกถุงพลาสติก สร้างมูลค่ากับพลาสติก เพื่อไม่ให้มีขยะตกค้างในพื้นที่ และนำไปขยายผลต่อหมู่บ้าน/ชุมชน โดยให้มีการรวบรวมถุงพลาสติก หลอดกาแฟ ถุงน้ำยาปรับผ้านุ่ม ซองกาแฟ ฝาขวด ฯลฯ เพื่อกำจัดขยะต้นทาง

(5) ส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยต้นทาง หรือ ณ แหล่งกำเนิด โดยนำขยะมูลฝอยชุมชนกลับมาใช้ประโยชน์พื้นที่จังหวัดเลย ได้แก่ กิจกรรมการจัดตั้งตลาดนัดรีไซเคิล ผ้าป่าขยะ ธนาคารขยะรีไซเคิล ร้านศูนย์บาท การเลี้ยงไส้เดือนดินจากขยะ การจัดทำสิ่งประดิษฐ์จากขยะ การจัดทำปุ๋ย การจัดทำก๊าซชีวภาพจากขยะอินทรีย์/มูลสัตว์ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้/จุดเรียนรู้การจัดการขยะในหมู่บ้าน/ชุมชน

(6) การจัดการขยะอันตรายชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในพื้นที่มีการรวบรวมขยะอันตราย ในหมู่บ้านชุมชน จำนวน ๑,๐28 แห่ง ครบทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ โดยจัดให้มีการรวบรวมขยะอันตรายที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับมอบหมายให้จัดทำ TOR เพื่อขนย้ายไปกำจัดที่สถานที่กำจัดขยะอันตรายที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับ

(7) **การจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา** จังหวัดเลยมีโรงเรียนและสถานศึกษา จำนวน 898 แห่ง แบ่งเป็น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 – 3 จำนวน 518 แห่ง และโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 24 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 336 แห่ง ได้ดำเนินกิจกรรมในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในสถานศึกษาทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของสถานศึกษา ในพื้นที่ของจังหวัดเลย

4. ผลงานเด่นหรือนวัตกรรมในการจัดการ

4.1 เครื่องอัดขึ้นรูปจานจากวัสดุธรรมชาติ ของกลุ่มนักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคเลย โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากนายชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ได้คิดประดิษฐ์วัสดุมาใช้ทดแทนโฟม และประดิษฐ์เครื่องอัดขึ้นรูปจานจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อทดแทนกล่องโฟมและพลาสติก สำหรับวัสดุธรรมชาติ ที่จะนำมาใช้แทนถ้วยโฟม มีคุณสมบัติ ขนาดใหญ่ใกล้เคียงกับภาชนะที่ต้องการขึ้นรูปมีผิว

ใบเรียบ ใบมีเส้นใยที่แข็งแรง น้ำหนักเบา ใบเหนียว ไม่กรอบแตกง่าย มีความยืดหยุ่น หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น ใบทองกวาว ใบหูกวาง ใบกุง (ใบตองกุง) หรือกาบหมาก เป็นต้น และที่ขาดไม่คือ**แป้งมันสำปะหลัง** ละลายน้ำ นำไปตั้งไฟอ่อนๆ คนให้ทั่ว จนสารละลายแป้งมันสำปะหลังเปลี่ยนจากสีขาวข้นไปเป็นสีขาวใส ลักษณะคล้ายวุ้น และมีความเหนียวคล้ายกาว ตักใส่ภาชนะที่เตรียมไว้เพื่อนำไปใช้ทาผิวหน้าของแผ่นใบไม้

4.2 ผลิตภัณฑ์ “ตาโขนรักษ์โลก”

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ : ตาโขนรักษ์โลก ของนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เลย-หนองบัวลำภู

พัฒนาผลิตภัณฑ์ “ตาโขนช่วยลดมลพิษและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” จากวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้มีความสวยงาม คงทน ใช้งานได้ดี มีคุณภาพ และสามารถนำไปต่อยอดได้ในเชิงพาณิชย์ เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึกประจำอำเภอและจังหวัด โดยมีการใส่ลวดลายของผีตาโขนอันเป็นประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวด่านซ้าย เพื่อให้เป็นจุดเด่นของชิ้นงานและให้มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และยังเป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยาอีกด้วย

4.3 สิ่งประดิษฐ์ “เครื่องอัดขยะผลิตจากวัสดุเหลือใช้” เทศบาลตำบลท่าลี่ ได้คิดค้นเครื่องอัดขยะโดยใช้วัสดุเหลือใช้ ได้แก่ ป้ายโครงการเก่า , เกลียวจากขาตั้งเวที และล้อรถจักรยานเก่า เพื่อใช้สำหรับอัดขยะ ขวดพลาสติก กระป๋อง หรือถุงพลาสติกให้เป็นก้อน เพื่อประหยัดพื้นที่ใช้การจัดเก็บขยะรีไซเคิล

4.4 ไม้กวาดหยากไย่ผลิตจากขวดน้ำและไม้กวาดจากสายโทรศัพท์

ไม้กวาดหยากไย่ผลิตจากขวดน้ำ วัสดุที่ใช้ ได้แก่ ขวดน้ำที่มีสี ขวดนมเปรี้ยว และท่อ PVC

ไม้กวาดจากสายโทรศัพท์ วัสดุที่ใช้ ได้แก่ สายโทรศัพท์แบบเก่า , รองเท้าฟองน้ำท่อ PVC และขวดพลาสติก

4.5 นวัตกรรมการสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ “โครงการคัดแยกแลกเครื่องเขียน”

เทศบาลตำบลท่าลี่ และโรงเรียนเทศบาลท่าลี่ จัดทำโครงการ “คัดแยกแลกเครื่องเขียน” จัดทำขึ้นเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชนและเป็นการปลูกจิตสำนึกในการคัดแยกขยะให้กับเด็ก เยาวชน โดยให้นักเรียนนำขยะจากบ้านเพื่อนำมาขาย (แลก) เครื่องเขียน เช่น สมุด ดินสอ ยางลบ ปากกา และอื่น ๆ ในวันศุกร์สัปดาห์สุดท้ายของทุกเดือน

5. บทบาทของภาคีเครือข่ายที่มีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จ

5.1 ผู้บริหารจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย) ผู้บริหารท้องถิ่น (นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ให้ความสำคัญ

5.2 จังหวัดเลยมีหน่วยงานราชการรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภาคส่วนต่างๆ ดังนี้ 1) สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเลย รับผิดชอบ หมู่บ้าน/ชุมชน 2) สำนักงานทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเลย รับผิดชอบ ภาคส่วนราชการ 3) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย รับผิดชอบ สถานศึกษา 4) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเลย รับผิดชอบ ภาคอุตสาหกรรม/สถานประกอบการ 5) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย รับผิดชอบ วัด 6) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย รับผิดชอบ การจัดการมูลฝอยติดเชื้อ 7) ที่ทำการปกครองจังหวัดเลย รับผิดชอบ หมู่บ้าน/ชุมชน 8) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบ หมู่บ้าน/ชุมชน

5.3 สมาคมแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดเลย เข้ามามีส่วนร่วมในการณรงค์ฯ โดยสามารถขยายผลไปยังห้างสรรพสินค้า โรงเรียนอนุบาล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.4 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของจังหวัด ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่างจริงจัง

5.5 ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน และภาคเอกชนให้ความร่วมมือทุกภาคส่วน

5.6 ผู้ประกอบการ ห้างร้าน และตลาด ให้ความร่วมมือเข้าร่วมโครงการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับจังหวัดเลย

ผลสำเร็จในการดำเนินงานในปี 2561

ถอดบทเรียนจังหวัดที่มีผลงานดีเด่น
ในการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับประเทศประจำปี พ.ศ. 2561
<u>จังหวัดลำพูน</u>

1. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

1.1 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนต้นทาง

จังหวัดลำพูนมีประชากรแฝงที่เข้ามาทำงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือประมาณ 70,000 คน และส่วนใหญ่อาศัยในหอพัก ส่งผลกระทบให้ปริมาณขยะในภาพรวมเพิ่มขึ้น

1.2 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนกลางทาง

เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดลำพูน จำนวน 57 แห่ง มีการจัดการขยะมูลฝอยโดยการจ้างเอกชนนำไปกำจัด 26 แห่ง อปท. ดำเนินการเอง 10 แห่ง และประชาชนจัดการกันเองตามหลัก 3Rs 21 แห่ง ซึ่งในกรณีที่แห่ง อปท. ดำเนินการเอง 10 แห่ง และประชาชนจัดการกันเอง อาจจะใช้พื้นที่ในการกำจัดยังไม่ถูกต้องเพราะบางแห่งอยู่ในพื้นที่ป่า

1.3 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนปลายทาง

(1) จังหวัดลำพูนยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะภาพรวมของจังหวัด ซึ่งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่จ้างเอกชนนำไปกำจัด ได้ส่งไปกำจัดนอกพื้นที่ในสถานที่ของเอกชน ณ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

(2) จังหวัดลำพูนได้กำหนดการรวมกลุ่มพื้นที่ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย (Clusters) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน เป็น 2 โซน ได้แก่ โซนเหนือ มี อบจ.ลำพูน เป็นเจ้าภาพหลัก แต่ยังไม่มีพื้นที่ดำเนินการ และโซนใต้ มี ทต.วังดิน เป็นเจ้าภาพ พื้นที่พร้อมแต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สถ. หรือยังไม่มีเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการ

(3) บ่อขยะตามหมู่บ้านของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้ประชาชนจัดการกันเองหรือจัดการเองยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการและตั้งในพื้นที่ป่ายังไม่ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้

2. การแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน (ให้สอดคล้องกับปัญหาในข้อ 1)

2.1 จังหวัด อำเภอ ส่วนราชการ ลงพื้นที่จัดกิจกรรมรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชน

2.2 กรณีบ่อขยะของ อปท. และหมู่บ้านที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ สนง.ทสจ.ลำพูน ได้ดำเนินการสั่งปิดเรียบร้อยแล้ว

2.3 ในการให้ อปท. ดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ได้ให้ อปท. ทุกแห่งเร่งรัดการออกข้อบัญญัติและเทศบัญญัติการจัดการขยะมูลฝอย ตาม พ.ร.บ.รักษาความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ต่อไป

2.4 ในการจัดทำระบบการจัดการขยะแบบรวมกลุ่ม Clusters ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นติดปัญหาไม่มีพื้นที่ดำเนินการ เนื่องจากมีการต่อต้านของประชาชนและพื้นที่น่าจะดำเนินการได้เป็นพื้นที่ป่าไม้

แต่การขอใช้พื้นที่ป่าไม้ดำเนินการมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ในอนาคตหากภาคเอกชนเข้ามาลงทุนดำเนินโครงการจัดการขยะแบบครบวงจรกับ ทต.วังดิน ซึ่งเป็นเจ้าภาพโซนใต้ จังหวัดลำพูนอาจจะมีการปรับปรุงการรวมกลุ่มพื้นที่ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย (Clusters) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูนให้เหลือ 1 แห่ง ในพื้นที่ ทต.วังดิน ต่อไป

3. ถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

3.1 จุดเริ่มต้นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของจังหวัดลำพูน (เป็นการสร้างกระแสการลดและคัดแยกเป็นอย่างมาก)

จังหวัดลำพูน ได้มีการเริ่มดำเนินงานอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล และนโยบายกระทรวงมหาดไทย ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูนได้มีข้อสั่งการให้หน่วยงานรับผิดชอบติดตามผลการดำเนินงานในประเด็นการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1) ให้มีการขับเคลื่อนตามแผนฯ อย่างจริงจัง

2) ให้จัดทำแผนแก้ไขปัญหาขยะในระยะสั้นในการแก้ไขปัญหาขยะภายในครัวเรือนโดยใช้แนวทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบภายในจังหวัด

โดยได้มอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลำพูนแต่งตั้งคณะทำงานลงไปนิเทศงานด้านการบริหารจัดการขยะตามหลัก 3Rs (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่) นำโดยท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เป็นประธานคณะทำงาน ท้องถิ่นอำเภอทุกอำเภอ เป็นคณะทำงาน ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น เป็นคณะทำงานและเลขานุการ นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นผู้รับผิดชอบงานเป็นคณะทำงานและเลขานุการ ที่สำคัญจังหวัดลำพูนได้แต่งตั้งผู้อำนวยการกองสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบได้รับรางวัลชนะเลศ ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ของจังหวัดลำพูนทั้งจำนวน 3 แห่ง รวมเป็นคณะทำงานฯ ได้แก่ เทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลตำบลแม่แรง เทศบาลตำบลอุโมงค์ และเทศบาลตำบลป่าสัก ซึ่งคณะทำงานได้ดำเนินงานลงพื้นที่เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในปี 2558 – 2559 สามารถขยายผลจากการลงพื้นที่แลกเปลี่ยนและนิเทศการบริหารจัดการขยะโดยใช้หลัก 3Rs (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่) ให้กับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง จนครอบคลุมทั้ง 57 อปท. **ภายใต้ “โครงการคัดแยกขยะระยะสั้น” ของจังหวัดลำพูน ซึ่งได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันลดและคัดแยกขยะจากต้นทาง ระหว่างจังหวัดลำพูนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง** โดยคณะทำงานได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานของเทศบาลตำบลแม่แรง, เทศบาลตำบลอุโมงค์ และเทศบาลตำบลตำบลป่าสัก ซึ่งมีชุมชนที่ได้รับรางวัลมาแล้วให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลพร้อมด้วยคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน แกนนำ อสม. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและโรงพยาบาลอำเภอในพื้นที่ได้รับทราบและนำไปปรับใช้ในพื้นที่ต่อไป โดยมีข้อเสนอแนะของคณะทำงานดังนี้

1) เน้นให้มีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเริ่มจากชุมชนใดชุมชนหนึ่งก่อนแล้วค่อยขยายไปสู่ชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่ต่อไป ในการรณรงค์ให้ทุกครัวเรือนมีการคัดแยกขยะและอาจนำขยะประเภทรีไซเคิลมาร่วมบริจาคนำเงินที่ขายขยะมาจัดเป็นสวัสดิการชุมชนให้แก่สมาชิก ซึ่งหากเงินจากการขายขยะกลับมาเป็นสวัสดิการชุมชน ประชาชนก็จะเกิดความภาคภูมิใจและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในชุมชน ทั้งนี้ทั้งนั้นการดำเนินการจะต้องอยู่ภายใต้ความโปร่งใสเป็นสำคัญ

2) รณรงค์ให้ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านสมัครเข้าร่วมโครงการและให้มีข้อตกลงร่วมกัน เช่น การมีธรรมนูญหมู่บ้าน เป็นต้น ในการขับเคลื่อนการคัดแยกขยะควรใช้วิธีแบบง่ายที่เป็นวิถีชีวิตประจำวันของคนในพื้นที่ พร้อมทั้งแนะนำการจัดการขยะทุกประเภท โดยเฉพาะขยะอินทรีย์ (ย่อยสลายได้) มาทำเป็นปุ๋ยหมักในคอก/ท่อซีคอนกรีตแบบไม่กลับกอง แล้วนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิต

3) สำหรับการจัดการขยะอันตรายได้แจ้งให้เทศบาลได้กำหนดจุดรวบรวมและเทศบาลนำส่งไปยังเทศบาลตำบลป่าสัก เพื่อให้เอกชนนำไปกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป และขยะติดเชื้อ เช่น สำลี เข็มฉีดยา แพมเพิ๊ตของผู้ป่วยติดเตียง เป็นต้น ให้ประสานโรงพยาบาลประจำตำบลหรือโรงพยาบาลประจำอำเภอรวบรวมจ้างเอกชนนำไปกำจัดให้ถูกวิธีต่อไป

4) การจัดการขยะประเภทขยะรีไซเคิลและสามารถขายได้ เช่น ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เปลือกลูกอม ถุงขนม ถุงพลาสติก และกล่องโฟม นำขยะมารวมกันแล้วอัดเป็นก้อนโดยใช้เครื่องอัดซึ่งบริษัทกรีนไลน์จะรับซื้อทั้งหมด ซึ่งหากสามารถจัดการขยะประเภทเหล่านี้ได้จะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยและภาระของเทศบาล/อบต. ที่จะต้องใช้งบประมาณนำกำจัดและทำให้ชุมชนเราสะอาดปลอดขยะน่าอยู่

3.2 จังหวัดลำพูน มีต้นทุนที่ดี คือ มีหมู่บ้าน/ชุมชนปลอดขยะได้รับรางวัลชนะเลิศ ระดับประเทศ โดยได้รับถ้วยพระราชทาน 3 แห่ง ได้แก่

1) บ้านป่าเส้า หมู่ที่ 9 ตำบลอุโมงค์ (ทต.อุโมงค์) อำเภอเมืองลำพูน ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศขนาดใหญ่ ปี 2555

2) บ้านน้ำพุ หมู่ที่ 7 ตำบลป่าสัก (ทต.ป่าสัก) อำเภอเมืองลำพูน ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ ขนาดกลาง ปี 2557

3) บ้านป่าบุก หมู่ที่ 10 ตำบลแม่แรง (ทต.แม่แรง) อำเภอป่าซาง ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ ขนาดเล็ก ปี 2557

3.3 การดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559 – 2560) ประจำปี พ.ศ. 2560

ขับเคลื่อนผ่านคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูนเป็นประธาน ท้องถิ่นจังหวัดลำพูนและผู้อำนวยการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเลขานุการร่วมกัน โดยในที่ประชุมคณะทำงานฯ ได้กำหนดให้มีหน่วยงานราชการรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1) สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ หมู่บ้าน/ชุมชน

2) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ ภาคส่วนราชการ

3) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ สถานศึกษา

4) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ ภาคอุตสาหกรรม/สถานประกอบการ

5) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ วัด

6) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ การจัดการมูลฝอยติดเชื้อ

จังหวัดลำพูนได้ดำเนินโครงการทำปุ๋ยหมักจากขยะเปียกในครัวเรือน จังหวัดลำพูนได้มีแผนการดำเนินงาน บันได 3 ขั้น **บันไดขั้นที่ 1** การจัดทำโครงการโครงการทอดผ้าป่าขยะ นำรายได้มาซื้อถังขยะเจาะก้นแจกจ่ายให้แก่แกนนำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน) เพื่อนำร่อง โดยเอาถังไปฝังดิน 1 ใน 3 ส่วน สำหรับไว้ทิ้งเศษอาหารในครัวเรือน ใช้หลักการให้ย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ในดินและไส้เดือนดิน ดำเนินการทุกอำเภอนำโดยนายอำเภอ **บันไดขั้นที่ 2** ให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำพูนซึ่งรับงบประมาณจากจังหวัดในการดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้ในการคัดแยกขยะต้นทางและคัดแยกเปียกในครัวเรือนโดยใช้ถังเจาะก้น (เอารูปแบบจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) ให้กับกรรมการหมู่บ้านเพื่อขยายผลต่อจากโครงการฯ ของที่ทำการปกครองจังหวัด โดยลงพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง (57 แห่ง) **บันไดขั้นที่ 3** ให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นดำเนินการจัดทำโครงการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจัดอบรมการคัดแยกขยะเปียกในครัวเรือนนำมาทำปุ๋ยหมักให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน โดยสามารถใช้ถังเจาะก้น วงขอบซีเมนต์ เสวียน ปุ๋ยหมักแบบไม่พริกกลับกอง นำเศษอาหารไปเป็นอาหารสัตว์ ทำน้ำหนักชีวภาพ เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกใดทำครบทุกครัวเรือนในพื้นที่แล้วก็จะประกาศเป็นตำบลปลอดขยะเปียก เมื่อครบทุกตำบลในอำเภอแล้วอำเภอก็จะประกาศเป็นอำเภอปลอดขยะเปียก และเมื่ออำเภอทุกแห่งประกาศเป็นอำเภอปลอดขยะเปียกครบแล้ว จังหวัดจึงประกาศเป็นจังหวัดปลอดขยะเปียก เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2560 อนึ่ง “จังหวัดปลอดขยะเปียก” ของจังหวัดลำพูน หมายถึงทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะเปียกและนำไปใช้ประโยชน์โดยไม่นำลงไปในถุงดำเป็นภาระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปกำจัด ซึ่งทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัดได้ทำความข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ในการจัดการขยะเปียกและในอนาคตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะปฏิเสธเก็บขยะเปียก

จากผลการดำเนินงานดังกล่าว เมื่อปีงบประมาณ 2560 กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการจัดประกวดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับกลุ่มจังหวัดและระดับประเทศ จังหวัดลำพูนได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ของประเทศ

3.4 ในปีงบประมาณ 2561 กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำ “แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2561” ขึ้น โดยมีกรอบการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการฯ จำนวน 3 ระยะ ได้แก่ ต้นทาง คือการลดปริมาณขยะและการส่งเสริมการคัดแยกขยะที่ต้นทาง กลางทาง คือการจัดทำระบบเก็บและขนอย่างมีประสิทธิภาพและปลายทาง คือ ขยะมูลฝอยได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยใช้หลักการ 3 ช:ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ หรือ (3RS : Reduce Reuse และ Recycle) และหลักการ “ประชารัฐ”

จังหวัดลำพูนมีการดำเนินกิจกรรมด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมตามแนวทางประชารัฐ

การส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยต้นทาง หรือ ณ แหล่งกำเนิด ของจังหวัดลำพูน

กิจกรรมรณรงค์ลด ละ เลิก การใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหารตามนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน
โดยมีสมาคมแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดลำพูน
ณ ตลาดหนองดอกของเทศบาลเมืองลำพูน

มีการทำความตกลงกับร้านค้าเพื่อร่วมลดขยะโฟมที่ย่อยสลายยากและมีผลกระทบกับสุขภาพ

ห้างแจ่มฟ้าช็อปปิ้งมอลล์ลำพูน เข้าร่วมโครงการคัดแยกขยะเปียกในศูนย์อาหารและให้ทุกร้านค้าในห้างฯ เข้าร่วมโครงการลด ละ เลิก การใช้โฟมบรรจุอาหาร โดยมีการทำ MOU ร่วมกับจังหวัดลำพูน สมาคมแม่บ้านมหาดไทย อำเภอเมืองลำพูน เทศบาลตำบลเวียงยอง และสถานประกอบการ/ร้านค้าอื่นๆ ในพื้นที่

ตลาดสดจตุจักรลำพูน ในพื้นที่เทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน เข้าร่วมโครงการลด ละ เลิก การใช้โฟมบรรจุอาหาร โดยผู้ประกอบการ/ร้านค้าภายในตลาดฯ เข้าร่วมรับป้ายรณรงค์ และเข้าร่วมโครงการฯ ทุกร้าน

4. ผลงานดีเด่นหรือนวัตกรรมในการจัดการ

4.1 **โครงการจังหวัดลำพูนปลอดขยะเปียก** ซึ่งเมื่อปีงบประมาณ 2560 จังหวัดลำพูนมีการรณรงค์คัดแยกขยะเปียกในครัวเรือนมาใช้ประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยหมัก เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงไส้เดือน ทำน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น โดยได้ประกาศเป็นจังหวัดปลอดขยะเปียก เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2560 และปัจจุบันสามารถเป็นต้นแบบในการจัดการขยะอินทรีย์หรือขยะเปียกให้กับจังหวัดอื่น ซึ่งการดำเนินโครงการดังกล่าวส่งผลให้ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เฉลี่ยเดือนละ 286,959.14 บาท

4.2 **เครื่องอัดขยะพลาสติกเป็นก้อน** นำขยะพลาสติกที่ซาเล้งไม่รับซื้อมาบริจาคให้หมู่บ้านแล้วอัดเป็นก้อน โดยบริษัทกรีนไลน์จะรับซื้อในราคากิโลกรัมละ 2 บาท เพื่อนำไปผลิตเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง โดยชาวบ้าน จะนำรายได้ไปพัฒนาหมู่บ้านและจัดสวัสดิการแก่สมาชิก

4.3 **กองทุนขยะของผู้สูงอายุ** ผู้สูงอายุนำขยะรีไซเคิลมาบริจาคในวันรับเบี้ย เพื่อนำรายได้เข้ากองทุนผู้สูงอายุของหมู่บ้านแล้วนำรายได้มาจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในกลุ่ม เช่น จ่ายเป็นเงินฌาปนกิจศพ เงินเยี่ยมผู้ป่วย เป็นต้น

4.4 **จังหวัดลำพูนปลอดโฟม** ในปีงบประมาณ 2561 จังหวัดลำพูนได้จัดทำโครงการลำพูนเมืองสะอาด ปราศจากโฟม (No Foam) ทั้งจังหวัด โดยจะประกาศเป็นจังหวัดปลอดภาชนะโฟม (เป็นจังหวัดแรกของประเทศไทย) ภายในเดือนกันยายน 2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ ลด ละ เลิก การใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหาร และใช้วัสดุธรรมชาติทดแทน เพื่อช่วยลดขยะที่ย่อยสลายยากและทำให้ประชาชนคนลำพูนมีสุขภาพที่ดีปลอดภัยจากสารพิษในภาชนะโฟม ปัจจุบัน อปท./อำเภอ ได้ประกาศปลอดโฟมทุกแห่งเรียบร้อยแล้ว

5. บทบาทของภาคีเครือข่ายที่มีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จ

5.1 ผู้บริหารจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน) ผู้บริหารท้องถิ่น (นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ให้ความสำคัญ

5.2 จังหวัดลำพูนมีหน่วยงานราชการรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

1) สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ หมู่บ้าน/ชุมชน
2) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ ภาคส่วนราชการ
3) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ สถานศึกษา
4) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ ภาคอุตสาหกรรม/สถานประกอบการ
5) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ วัด
6) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน รับผิดชอบ การจัดการมูลฝอยติดเชื้อ

5.3 สมาคมแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดลำพูนเข้ามามีส่วนร่วมในการณรงค์ฯ โดยสามารถขยายผลไปยังห้างสรรพสินค้า โรงเรียนอนุบาล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.4 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของจังหวัด ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่างจริงจัง

5.5 ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน และภาคเอกชนให้ความร่วมมือทุกภาคส่วน

5.6 ผู้ประกอบการ ห้างร้าน และตลาด ให้ความร่วมมือเข้าร่วมโครงการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับจังหวัดลำพูน

ตัวอย่างแนวทางการดำเนินกิจกรรมตลาดนัดรีไซเคิล

1. **ขั้นตอนการดำเนินงาน**

1.1 แต่งตั้งคณะทำงาน/ทีมงาน

คณะทำงาน/ทีมงานควรประกอบด้วยผู้แทนจากหลายภาคส่วน หากเป็นสำนักงานควรเป็นผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ ฝ่ายบุคคล ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายบัญชี-การเงิน เป็นต้น หรือหากเป็นชุมชนควรเป็นผู้แทนจากคณะกรรมการชุมชน บุคคลที่เป็นแกนนำในพื้นที่ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมประชาสัมพันธ์และรณรงค์กิจกรรม

1.2 การสร้างความรู้ ความเข้าใจ

คณะทำงาน/ทีมงานที่ดำเนินกิจกรรมควรมีความรู้เบื้องต้นในส่วนของประเภทวัสดุรีไซเคิล การคัดแยกวัสดุรีไซเคิล ราคารับซื้อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะได้จากการอบรมหรือการศึกษาดูงานในพื้นที่ตัวอย่าง

1.3 การจัดเตรียม

คณะทำงาน/ทีมงานควรมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรม ได้แก่

- สถานที่ดำเนินกิจกรรม ควรอยู่ในพื้นที่ที่ผู้ร่วมกิจกรรมเข้าถึงได้ง่าย หรืออาจเป็นพื้นที่ส่วนกลาง ซึ่งอาจเป็นอาคารหรือลานกว้างได้
- ประสานร้านรับซื้อ โดยร้านรับซื้อที่ร่วมกิจกรรมควรเป็นร้านรับซื้อในพื้นที่ มีการเทียบราคาและเลือกรายที่ให้ราคาสูงสุด
- อุปกรณ์ดำเนินงาน อาทิ เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องคิดเลข ป้ายราคา ถุงรวบรวมวัสดุรีไซเคิล สมุดบันทึกข้อมูล เป็นต้น

1.4 การประชาสัมพันธ์

ก่อนการเปิดตัวกิจกรรมควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้คนในพื้นที่รับรู้ผ่านสื่อต่างๆ ขึ้นกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย อาทิ

- เสียงตามสาย
- การจัดนิทรรศการ / บอร์ดความรู้
- สื่อออนไลน์ (Facebook, Line, Clip VDO)
- หนังสือเวียน

ทั้งนี้การประชาสัมพันธ์ควรเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ ซึ่งต้องดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

1.5 ดำเนินงาน

เมื่อมีการจัดเตรียมทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มดำเนินกิจกรรมหรือ kick off โดยให้ผู้สนใจนำวัสดุ รีไซเคิลมาร่วม ทั้งนี้คณะทำงาน/ทีมงานควรกำหนดวัน เวลาจัดกิจกรรมแต่ละครั้งให้เป็นไปประจำเลย เช่น พบกิจกรรมตลาดนัดรีไซเคิลนี้ทุกวันอังคารที่ 2 ของเดือน เวลา 14.00 - 16.00 น. เป็นต้น

1.6 การติดตามและประเมินผล

หลังกิจกรรมเสร็จสิ้น คณะทำงาน/ทีมงานจะรวบรวมข้อมูลปริมาณวัสดุรีไซเคิลที่ร่วมกรรม สรุปราคาการซื้อ-ขาย บันทึกเป็นข้อมูล สถิติเพื่อที่พัฒนาหรือปรับปรุงในครั้งต่อไป นอกจากนี้อาจมีการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม เช่น ผู้ที่นำวัสดุรีไซเคิลมาร่วมกิจกรรมสูงสุด การจับรางวัลผู้โชคดีปลายปี เป็นต้น

2. **งบประมาณ**

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)
1.	ค่าอบรมคณะทำงาน/ทีมงาน (20 คน) วิทยากร เอกสาร และอุปกรณ์ประกอบการอบรม	.....
2.	ค่าวัสดุอุปกรณ์ดำเนินงาน ป้ายราคา เครื่องชั่งน้ำหนัก ถุงรวบรวมวัสดุรีไซเคิล แบบฟอร์มบันทึก	.....
3.	สื่อประชาสัมพันธ์ โปสเตอร์ สื่อ Infographic	.....
	รวมทั้งสิ้น	**.....**

<u>หมายเหตุ</u> สามารถค้นหาข้อมูลและเบอร์ติดต่อผู้ประกอบการรับซื้อของเก่าได้ที่เว็บไซต์ของสถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม หรือ www.tipmse.or.th

ภาพกิจกรรมตัวอย่าง

การประชุม

การอบรม

บอร์ดประชาสัมพันธ์

Infographic ความรู้

กิจกรรมตลาดนัดรีไซเคิล

กิจกรรมตลาดนัดรีไซเคิล

การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยบนเกาะ

ข้อมูลพื้นฐาน

ประเทศไทยมีเกาะ ทั้งสิ้นจำนวน 936 เกาะ แบ่งเป็นเกาะในฝั่งอ่าวไทย 374 เกาะ และฝั่งอันดามัน 562 เกาะ อยู่ในเขตพื้นที่ 19 จังหวัด แบ่งเป็นจังหวัดภาคตะวันออก 5 จังหวัด ได้แก่ ตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา และจังหวัดในภาคใต้ 14 จังหวัด ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี นราธิวาส ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล

ข้อมูลเป้าหมาย

การจัดการขยะมูลฝอยจากจังหวัดที่มีเกาะทั้ง 19 จังหวัด พบว่า เกาะที่มีจำนวนประชากรหนาแน่นและนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่ทำให้เกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และมีปริมาณขยะมูลฝอยตั้งแต่ 20 ตัน/วัน ขึ้นไป ที่ยังไม่มีวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน มีจำนวน 7 เกาะ ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัด ดังนี้

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อเกาะ	ประชากร (คน)	นักท่องเที่ยวในฤดูกาล (คน/เดือน)	นักท่องเที่ยวนอกฤดูกาล (คน/เดือน)	ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)	ขยะสะสม (ตัน)
1	สุราษฎร์ธานี	เกาะสมุย	65,690	90,000	30,000	160	325,000
2	สุราษฎร์ธานี	เกาะพะงัน	11,546	10,000	3,000	45	-
3	กระบี่	เกาะลันตา	6,413	16,757	4,500	40	18,600
4	สุราษฎร์ธานี	เกาะเต่า	2,300	54,000	16,200	30	45,000
5	ชลบุรี	เกาะล้าน	2,885	250,000	150,000	25	50,000
6	กระบี่	เกาะพีพี	1,375	100,000	50,000	25	-
7	ตราด	เกาะช้าง	5,223	30,000	15,000	24	2,000

การดำเนินการแก้ไขปัญหา

ต้นทาง : 1. การออกข้อบัญญัติด้านขยะมูลฝอยของ อปท.

2. สร้างความร่วมมือกับประชาชนในเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอยและ 3Rs ผ่านเครือข่ายอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก

3. ส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนกระบวนการ 3Rs ในผู้ประกอบการร้านค้า

4. สร้างความเข้าใจและจูงใจกับนักท่องเที่ยวผ่านมัคคุเทศก์และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยและ 3Rs

กลางทาง : 1. จัดให้มีถังหรือภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแบบแยกประเภท

2. จัดการระบบการเก็บขนขยะมูลฝอยทั้งทางบกและทางน้ำตามความเหมาะสมของพื้นที่

ปลายทาง : 1. หลุมฝังกลบขยะมูลฝอยแบบถูกหลักวิชาการ

2. เตาเผาขยะมูลฝอย/โรงไฟฟ้า (ในพื้นที่ที่มีจุดเชื่อมโยงระบบไฟฟ้าและ Feeder

3. โรงคัดแยกขยะมูลฝอย

<u>การเลือกใช้เทคโนโลยีเตาเผา</u>

การควบคุมมลพิษ มีประกาศในเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาเลือกใช้เทคโนโลยีในการแปรสภาพขยะเป็นเชื้อเพลิง และเตาเผา จำนวน 4 ฉบับ เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2561 ดังนี้

1. แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยด้วยเตาเผาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. แนวทางการพิจารณาคัดเลือกรูปแบบเทคโนโลยีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. หลักเกณฑ์การออกแบบและก่อสร้างสถานที่คัดแยกและแปรสภาพขยะมูลฝอยชุมชนเพื่อผลิตเป็นเชื้อเพลิงขยะเบื้องต้น
4. คุณลักษณะเบื้องต้นที่เหมาะสมสำหรับเชื้อเพลิงขยะจากมูลฝอยชุมชน

ซึ่งประกาศดังกล่าว ได้กำหนดรายละเอียดของระบบต่าง ๆ ของเตาเผาที่เหมาะสมกับปริมาณขยะ ตัน/วัน โดยกำหนดรายละเอียด ดังนี้

1. ระบบบ่อพัก การเตรียมขยะ
2. ระบบเตาเผา
3. ระบบการลดอุณหภูมิและการใช้ประโยชน์ของก๊าซไอเสีย
4. ระบบควบคุมบำบัด มลพิษกำจัด
5. ระบบการบริหารจัดการเตาเผาขยะ

รวมถึงการตรวจสอบลักษณะของการแปรรูปเป็นเชื้อเพลิง การออกแบบและก่อสร้างสถานที่คัดแยกขยะ ซึ่ง อปท. สามารถนำเงื่อนไขต่าง ๆ ของแนวทางข้างต้นในการนำไปกำหนดเทคโนโลยีเตาเผาเหมาะสมกับพื้นที่ได้